

I

اوزر و زواری و ده میر جاعنك سردیخیزا غا لرزن الحجه مطهره اغایه

و نداشتا غفر

منظومه عربی بنانی

لغت مجموع
مزدون

مجموعه

۱۴

۲۲

۱۱۰۲

التي كُتبت
لحمود بن محمد بن
لغته

لغات حمدنا لغت سلك الجواهر

لغة كمال الغريب

فصاحب البيان

تمت القلم
الشيخ
دعوى
١٥٠

102
Hasan Husni
Kiruphanesi

دخي تخرن کتوردم آخر نده
بهر مضارع اندر هر بر نده
تمام اندي فرشته اخريته
که بهر چ قطعه يازدم بنده بنده
بزه داخي دعا به باعث اوله
دعا ايدن مردن جمله بوله
که محموديه اوله اسمي بونگده
الهي رحمت وعفو ايدن موكده
مفاعيلن مفاعيلن فعولن
اسير كايه خدا رحمتك فو كن
همي انبيا نك مرسله
اجل وقتند ايمانيله قيله
مشهور اوله ونجه لري شفع اوله
يارب كنند سي كي نارنجي خوش كلا

القطعة الاولى في بحر الرمل المتن المحذوف

خبر ايمك قبله اوبك زرع الملك قول غلام
خلق يرق يرق يرق او كوشيد زعام
نبت تيمك فقد تيمك رنجي كومتك فال بك
نهار موقعي ارمق نقل ارمق ميل عام
صبه دانه جنة قلن جنة او جنت جنت
غزل ايمك غزل ايمق سويهد و لرقام
في قصص صلب ايمق جري ايمق جل جود
نجم بلد ز يوم كند ز ليل كجه عين كوز
مصرع اوك صغ خطه صرب اش غرق غرق
لت فرمق قذف ايمق ضرب ارمق ركه دينه
نقد بلك جذب بلك زير كه كس دكل
شم سوكك كدش غرم غد و بلك غد و بلك
تحت اريكه بنده ايكه غنقه غابه مثله دار
خلق يرق يرق يرق او كوشيد زعام
نهار موقعي ارمق نقل ارمق ميل عام
غزل ايمك غزل ايمق سويهد و لرقام
مصرع صومق نهب فمق جانور جلاله هوم
علم بلك قسم بولك ضيع مزلان او ك امام
عين چشمه عين جاسوس او ديك خلق فرام
مهر بلك غير كروان او بلك كشي امام
نظرد زيمك شرب ايمك دور دونك نور قلام
طمت دوتق بضع فو جوق فر جوق والسلام
ظنر دايه شقص باره هامة باشند جوي همام

70.

بسم الله الرحمن الرحيم

بفتح خالق فتاح واحد
شروع اندر سوز ورمك خداك
كه جمع ايدوب ديشدم مهر لقا
ويهر مهر بيرسي جان نه صياقي
نظر قلام فرشته او علي سوزينه
كوزل كوزل نشن انسانك كوزينه
حقيقت حال ايجي طولو جوا مهر
اداسنده ومعني سنده ما مهر
ولي نظمي او شمر بير بيرينه
دكل ممكن كه ادا سن بيرينه
داخي مهر قافيه اولمش دكل بير
بيري بير نخره بوي بيرينه كير
دخي جوق اجتماع ساكيني
كيد زدم جمله سيني كا وله سيني
كيمي اور تا سنده سويك كاله
كوزدم غير شن انك بيرينه
كوزدم قافيه اوين بيرينه
بباندن قافيه لارن يتوردم
اي بيت اورته لارينه كوزدم
كيمر قطعه سن انك ايكه بولدم
بهرن بير نخره بيرن بيره بولدم
كوزمادم ضرورت شعرايچون بن
فصاحتاه بلا غناه اولدي

فل شيمك فل شيمك فل شيمك غده نر
 فوم وعطلة نر بعداي ربح اي رب شك
 ظن صنيق سخن زندان اسن مر سين اخي
 عجم ايومك فارس تلو جوب كسمك عملك
 فقوا ويقي عرف ايلك ظل كوكله بيت او
 قط كغذ ظعن كوجيك قد رجولك شهد بال
 نسنه او كي اولدي قدام وقوبه يقي جت بل
 فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت

القطعة الثانية في بحر المل المتن السالم
 طر من باغدر قم ربح باشي بولك ارسل اولدي
 سب خشش شخنة نايب لم ورو بادوش ورييل
 فرج نوزي لغت شلو خلف امجك دت بودر
 خضر ايلك خضر قم من خضر ايلك خضر نيرده
 دخره يقي دزيجي دزيجي نير من زفير فريده
 دفر ايومك مدجك ندجني وجد قيقو
 براس ينيق ديس بلكر من كوب خراس كويجي
 لوسن تقي خسر ولسن اولدي يار من لوسن ملك
 سيم وقر من اولدي سفير شافت وعتت بلاد
 فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت

القطعة

القطعة الثالثة في بحر المل المقصور

لوع تحت نعل شوق موم بزمك زرع وبش
 جتم جوقد رعدرة بوقدر ذروه اورج اوسي
 صلك اورمق مقت بوشوق موم صنامق امتان
 كيف باره مدع او كك بر ايلك ايلك
 جز كسمك مل كسمك كفو دك دش سرع اير
 جوه كيك ربح كيك بولك اولور اولور
 رعب قور قور اي عيسا ت عيسا ت لواندر
 دز ايجو سلك دز ملك عقده يقي مرخ كوشك
 خضر اجلق كلف يقي تحت قرق قرقه بيت
 كوتر اوجو ارمي دز م بكار ري سلسيل
 في دوزنك رقصو ساكن خط مشواك اخي
 خطف يقي بطش ووق دابرا خوطوط طاخ
 از رارقه تحت اويق موم سونمك قور بل
 فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت

القطعة الرابعة في بحر المل المتن السالم
 اردر حليل ووز جمد موم بل نشان اولدي شقار
 جوقدر ليد موم توز غلوب اولدي بلوزن موم سوار
 مينه وندك هلد بطي اولير يقان وشان عاز
 در دز كوت زجت نصت بلكل وارا اولدي مدار
 اولدي جزا داخي عوش موم طر فانا قوشلق موم
 كتمك دهاك بول سنن در ده وصبت طامو حيم
 فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت فاعلا ت

3

كَيْتُ دَرْفِشِ وَفُجِ شَرْطِغِ شَيْتِ سَوِجِي عَقَارِ
 دَلِزِ لِسَانِ وَهَمِ رَفِيقِ يَارِ قِطْبِي دَرْ عِنَارِ
 اَوْرِدَه قَوَامِ وَطَعِ عِلْمِ اَوْلَدِي كَرِ بِلَهْمِ كَمَارِ
 اَوْلَدِي دَوَكَمَكِ هَمِ نَفَادِ اَوْلَدِي قَصْدِ هَمِ قَصَارِ
 اَن اَوْلَدِي قَاجِرِ سَلَكِ اَوْلَدِي دَرْ نَحْمِ هَمِ خَمَارِ
 عَجُوجِ هَمِ قَصْدِ اَوْلَدِي دَافِي سَكَمِ دَرْ جَمَارِ
 اَوَارَه صِرْطِ هَمِ رَحْمَتِ كِنِ دَافِي طَلُولِ دَرْ زَخَارِ
 حَقْدِ اَوْلَدِي كِنِ وَفَرْتِ بُوْقِ دَافِي بُوْرَمَكِ دَرْ نَارِ
 نَازَه كَل اَوْلَدِي عِلْمِ بِلَا مَافِي مَهْلِ اَوْلَدِي خَارِ

القطعة الخامسة في بحر الفرج المثنى السالم

شَمَاتِ عَدُوْكَ مَلِكِ صَحَابِه سَوَزِ لِي اَنَارِ
 تَفَكُّه دَرْ جَبَلِ مَقِ تَلَطِّي دَرْ يَلَكَمَقِ
 عَضْدِ بَا زَوْسِنْدِ دَاقِ وَتَاقِ وَخَمْرِ عَمَلِ اَوْلَدِي
 شَوِيْ كَمِ ضَعِيفِ اَوْلَه اَكَادِرِ لَه جَرِيحِ طَلِ
 تَوَقُّدِ دَرْ يَلُوْ كَرِ لِي اَكْبَرِ طَوِي اَبُوْسِ اَوْلَدِي
 كَنَاحَه قِنْدِرِ نَازِ وَوَدِخِ خَمَكِ وَضَرْبِ اَنْوَاغِ
 مَفَاعِلِكُنْ مَفَاعِلِكُنْ مَفَاعِلِكُنْ مَفَاعِلِكُنْ

القطعة السادسة في بحر الفرج المثنى السالم

كَوَكِ دَرْ سَمَاءِ اَزْدَا اَوْلَدِي يَرْ لِقِ اَنْبِجَاغِ
 جُوْقِدِ دَرْ غَرِيْبِكِ قَلْبِي عِنِي اَصْطِلَا اَوْلَدِي اَنْبِجَاغِ

كشك

كَشَكِ قَصْمِ اَنْدَه قَصْمِ بُوْكِ هَمِ وَسَيْتِ اَوْلَدِي فُورِ
 اَعْلَانِ بِلَا اَوْلَايَكِ سَوِيْشِنَا اَوْلَدِي هَمِ خَلِيلِ
 بَاطِلِ دَقُوْضِ وَهَمِ قَرَاتِ اَوْلَدِي جَرِيْشِ نَسْنَسْ
 يُوْزِمَكِ سَبَاحَتِ عَشْبِ اَوْرِطَلِغَلِشِ اَوْلَدِي هَمِ عَضِينِ
 صَاغِ قَوِيْجِي سَبِيْنِ جَدَّتِ اَوْرِجَمَكِ اَوْلَدِي هَمِ عَنَكَبُوتِ
 كِرْمَلِ فَاخِشْتِ دَرْ بَضَاعَتِ دَافِي بِلَ سَمَابَه
 اَوْلَدِي مَدْمَدَمِ هَمِ مَدَسِي اَيْدِنِ عَذَابِ هَمِ مَعْلَاكِ
 اَوْلَدِي مَلِكِيْبِ هَمِ اَيْدِنِ دَافِي مَرْتَلِ بِلَا اَوْدِنِ
 لَقَتْ اَوْلَدِي دَوْنِدِرْمَكِ يُوْزِي اَوْلَدِي هَمِ شَرْخِ
 مَفْرُوشِ دُوشْمَشِ دَرْ اَمْلَاجِ اَمْرِدْمَكِ دَرْ
 غَرِيْبِ قَايِ قَارَه دَرْ دَافِي سِلَنْدِ دَرْ زَبَدِ
 دَافِي مَرْخِجِ دَرْ اَرَاقِ اَيْدِنِ خَلْفِ بَا زَاوَلِ
 سَيِّفَمَلْنِ سَيِّفَمَلْنِ سَيِّفَمَلْنِ سَيِّفَمَلْنِ

القطعة السابعة في بحر الرمل المثنى المقصور

فُجِكِ مَلِكِ جَدَّتِ نَحْوِ نِيلِ اَرِيْشَمَكِ ذَنْبِ مَوْجِ
 عَدَه يَارِ قِي عَيْنِ ذَاتِ وَسَيْتِ دَقُوْضِ وَهَمِ وَدِخِ
 فَرْجِ اَوْرِطَلِغَلِشِ بُولَدِ رَشْمِ قَوِيْجِي رَيْطَه جَارِ
 دَوْقَطْمَقِ نَحْلَه اَرْوَطِرِ اَوْعَقِ طَرِ قَوْشِ
 نَهْرِ قَوِيْجِي بَطِ قَا زَوِيْجِ قَارِ وَصَفِرِ بُوْشِ

4

نوازي بيان

قدوم و منق ايلك در طور حال
 دغ سيمك و نيك كسك جسد بونون باش
 ارب حاجت قمر كوشك و آب اولوق صلب
 غضب و جنون ارض نيرد جلد بقرق بعل از
 بوجه ياريت و طغيت بشت اولدي دن قورت
 موصلي ال اولدي سيمك كنه دالكي
 سوغ بونون تحت صرف و دش كومك مونان
 كل نقت رطب ياش در نك بوزيق سيمك بول
 دوشكرد دعو و طحود اعبادت دين بوج
 فاعله تن فاعله تن فاعله تن فاعله تن

القطعة الثامنة في بحر الرجز المثن السالم

يكو طعام او يقو تمام و قد بهام و قوس ياي
 كرده ريف ري نظيف اولدي شيع طويقد در
 قار و من غانط من نائز من در رسل است
 دغه قيق قصه جيق سكين اولد در من قيق
 هر جيك عليه نيك نيك كدك در من كن
 حانوت دكان اولدي بلضارب و كن در و ركل
 دغ قولاق اذن و اسل اولدي قولاق و در دلم
 هم دغ خشن اولدي بدان هم اولد در قولاق دكمك

اولدي سيمك جسد و كيك نظي و دكند در دغ ييم
 طلي با و صلاح ابو صفت اولمادك قيو
 سلبت بيق شارب كيك طليه مكو سلك اولدي در
 راحت يريد رمنفق در و يش اولن در در فقير
 نقل اولدي بلعنه سكي سوجي الجكن سبله
 بلكل كه ناع اولدي قوجوق ادني و قور اولدي
 مستعملن مستعملن مستعملن مستعملن

القطعة التاسعة في بحر الرجز المثن السالم

صا الداري خالق يلدن دغ نصيب لن خلاق
 جاق صقر يازي طوغان كنه در كوز سطر طوغان
 صيب بولند ريفد ران مدغن انادري نو دوران
 اريهاق اولشق يازقه دغ نازي كج قومق
 قاطن مقم اولدي دوشق قيد و دغ كولا رعد
 مشون اولن در رطب طلو سطا اولدي دغ صوف
 هم افك و خا صر د ريلن نفس و بوار اولدي
 كي اولدي طلع عارض بولت مدغن در هم طابن
 مفر اولدي دغ بيش هم دغ خطوه در برك
 دغ يغا اولدي رنا زحرف برك ماوي مقام
 ميع جيق صفا اولدي ظلم انقا ذقور تمقد در

مرد اولدي د اخي فائق سخي اولدي د اخي مرام
ميه يله نكاذب يله نكاذب سري اور ناسدر
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

د اخي غنت در ز نال بال غم نكرك نفاق
كوسه انط انخي فقط اولدي يكي يوز لوك نفاق
غلبيله دينه دون كون جهد يله يله اشتيا

القطعة العاشرة في بحر الهج المقتل السالم

قون سان و قيق يقطين اولور يلد يلق اشراق
اورج طو جدر سايچ يله ن بيلي در كاهن
د اخي وايي ضعيف اولدي قيق قوس و قيق در
جوازي موكيله در نور بقاينه سامد
د اخي نوم اولدي سار مسق قو و التندر رنام
كيف نفرن تلفن تخشش و دك جورش ملق سوك
مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

جنب در رارق و هم قوبه قدر رافيق
برون خرطوم اولور بد هم اسر كاملك در اشفاق
عوج در د اخي كريك يلك اولك يلك ارفاق
سوزي مريم كوزل سويلر كايد رعب مسترق
رهيق اوچماق شرايد رسوييلدر رعب
تبوء منزل ايدريك قيق قوق خرچ ايدن متفاق
كجه كند وز غل فلغل اده يوز و كي تاق اقا

القطعة الاحد العشر في بحر الهج المقتل السالم

دوشمك و جوب خيل يوك حامد اولور وافر تمام
مضيقه ندر بر باره ات مشنون اوليد هم قوقر
غابرين غابرين مورجور و جوس اولدي عذاب
بيز اولدي قوق قفا د لو و اولو قوق غل غل
طولو ندر د نا قيق ستره بلك منجل اورق
كل و جيج و قاطيه دو كاسي يلك اولور
سقوطه ندر قصه يلك بخت اوليد هم نير

زاهق ندر زائل اولن يلد جنوب سوز كلام
جرم اولدي هم خيل يلك يلكو شيلدر رنام
ضيق اولدي هم بيق نير عجر اولدي د اخي مرام
خفقه جفقه در فائق غيظ اولدي ساينه در نام
مشوي و موطن هم وطن د اخي مقر اولدي مقام
ايدن وضي كسكن قلم مقام و قاضيت هم مقام
كعلك اولدي د اخي بسمت هامد قوق اولم مقام

فريد يلك قانط ندر نوميد اولن سفر مخوان
ثاقب يلك ميم ندر نكرك ايدن د اخير دليل
بكل د اخي د هانا اولور خلقه مدار ايلك
مستفعلن مستفعلن مستفعلن مستفعلن

ضيق اولدي هم بيق يوك شيلدر در كلام
عز بولك خي عرين ات كاهلي دورر كهام
يخوم اولور قارادون دخل الدق شيق لنام
مريم كه حقه قول اوله مريش كاهل اولور غلام

القطعة الثانية العشر في بحر الهج المقتل السالم

ناغض نه باشن نير نايه نير نايه نير نايه
ركن اولدي روندر ميم د اخي اولدي بنامش ميم
ارچا ندر صوك شوق د اخي اولدي د اخي ميم
عائنه ندر خان اولي زار يلق اولدي هم جوار
مطفي ندر سويندر ناي اولدي ديلن ندر
سريال هم كوملك در رغو اولدي د اخي ميم
سكوي نه بلد جن در هم ميم ندر بر كمش
بنت اولدي غصه قانسي غصا سي طولو در كظم
صنوان اوليد در جيل هم صيرق سقم و سقام
باسق اوزن در كميك ينيو اولور د اخي نكار
هم نادره مرفوح اولور مرنسبه كه اولشدر نيقن
سار بيليق و ذيل ايلك ييل ايلك در راور
ذلت د نغ قوق ضيق افدح بلاكي كريك اولان
معه قوق قوقه سيد يقو نغ اور قوق صور

فاقه قيق صارود در كيو به دونكدر رجوع
اوان اندر ميم در راكن كوزنكدر رجوع
بدعت نه يلكي ايش در ركون شيلدر دورر
عاني مقيد اولي در يانين بيق در رجوع
توري نه جيق جيل اولي ادي در رجوع
مضيق قوق قاناد در هم د اخي فاش اولق شوق
مارج نه دوشين يلك سنه كلك در ركو
ضيق در هم قوق رفاطوق اولمقد رجوع
روخ اولدي هم ميل ايلك قانق اولمقد رجوع
حق اولدي د اخي قيق اولدي هم ريش اولن معلق
د آب مطيع و قدوي فرياد ايدن دور رجوع
ضيق د اخي كسك اولان قوق سيجي در رجوع
ادع باشي قاره قوق عورت يوزن ايجي معلق
دع اولدي د اخي هم زره جمع ادع اولد رجوع

سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ
نَسْنَهْ اِرْشَمْرَكْسَهْ دَنْ هَقْدَنْ دَرْ جَلَهْ دَوْجْ

القطعة الثالثة عشر في بحر المل المتن المقصور

دَخِي دَخِي مَنْفَعْتْ دَرْ دُوشَنِيْلَنْ دَرْ سَيَّاطْ
دَخِي تَالِي مِيلْ اِيْدَنْ دَرْ اَكْنَهْ دُورْ دَرْ مَخِيَّاطْ
عَصْفْ اِيَكَنْ يَزْغِيْدَرْ قَرْبَهْ بَاغِيْدَرْ رِيَّاطْ
دَدَمْ بُوِيَكْ سَيِّدْ اَوْبِيْدَرْ اَجِيْ اَوْلُوْ اِنْسِيَّاطْ
حَارِسْ اَوْلُوْ اِيَسِيَّانْ وَكُوسَهْ دَرْ مَخِيَّاطْ
سَلُوَتْ اَوْلُوْ اِيْخَسِيْرْ اَوْلُوْ شَتْلْ اَتَكْ دَرْ شَتْلْ
غَاغِلْ اَوْلُوْ دِيْنِ اِيَحْنَهْ دَاغْمْ اِيَلَهْ اَحْيِيَّاطْ

القطعة الرابعة عشر في بحر الهج المتن السالم

مُوْبِيْنْ اَجِيْ اَوْلُوْ دَخِي دَرْ زِيْ دَرْ رَحِيَّاطْ
دَخِي مَنْفُوْدْ اَجِيْ دَرْ مَقْ دَكْنَسَرْ اَجِيْ مَنْفُوْدْ
شَرْحْ اَتَكْ نَهْ غَوْضْ اَوْلُوْ اِيَسَرْ مَكْ دَرْ دَخِيْ اَنَافْ
يَلَهْ نْ سُوِيَلَهْ يَنْهَمْ دَخِيْ اَوْدِيَرْ سُوَاْدَرْ
دُوْرْمَنْ اِيْدَنْ نَهْ عَاغِيْلْ دَخِيْ مِيلْ اِيْدَنْ جَانِفْ
اَمَّا كِنْ طَوْجْ بِيَرْ صَفَرْ اَوْنِيْ خَوَاْ اَوْلُوْ اِيْ
كِيْجَهْ قَاَرْ كَسِيْ غِيْهَبْ دَخِيْ خِيْجْ مِيْلْدَرْ
مَفَاعِيْلَنْ مَفَاعِيْلَنْ مَفَاعِيْلَنْ مَفَاعِيْلَنْ

القطعة الخامسة عشر في بحر الهج المتن السالم

اَكْبَرْ اَعْلَمْ وَغَلْ قَلَسْ اَجَلْ وَفَتْدَهْ اَوْلُوْ اِيْ اَوْلُوْ

كَاوَحْ قَتِيْ بِيَكْ دُوْرْ شَنْ نَسْنَهْ اِيَرْ شَتْلْ دَرْ مَوْلْ
خَلْ اَوْلُوْ اِيْ دَوَهْ اِيَرْ كِيْ اَوْلُوْ دَخِيْ جِيْ خُوْلْ

مُعْنِيْ نَدُوْرْ دَرْ دَفْ اِيْدَنْ دُوْمَكْ سَقَرْ نَدَرْ فَوْلْ
اَرْسَانَهْ اَنْبَاتْ اِيَلَكْ اَرْ دَنْ كَسِيْلَنْ دَرْ مَوْلْ

غَسَاقْ طَاوْ اِيَرْ كِيْ اَوْمَكْ اَوْلُوْ اِيْ دَخِيْ مَوْلْ
اَوْلُوْ بِلَهْ دَرْ دَاغِيْهْ دَاغِيْ اَرْ قَلَقْدَرْ خُوْلْ

فَاوَرْ اَوْلُوْ دَرْ دَاوْلُوْ اِيْ مَلْ نَسْنَهْ اَتَكْ دَرْ طَوْلْ
اَعِيْنْ بُوِيَكْ كُوْرْ لُوْدَرْ دَرْ بَحْلُوْ كَشِيْ دُوْرْ خُوْلْ

مَنْ اَعْمَهْ بُوْمَشَقْدَرْ دَرْ كُوْفِيْ سُوْجِيْ شَتْلْ
مَقْلُوْلْ خَسِيْهْ دَرْ دَخِيْ مَاتْ اَوْلُوْ اِيْ بُوِيَكْ دَرْ خُوْلْ

مَتَالْ كَنْدَهْ زَنْكُوْرَنْ اَدِيْ وَصَايِيْ بُوِيَكْ خُوْلْ
رَبُوَهْ بُوِيَا بِيَرْ مَوْرَنْ مَسْئُوْلْ اَوْزَنْ دَرْ اَجِيْ طَوْلْ

جَرْوَهْ نَدَرْ بِيَرْ بَارَهْ اَوْدِيْلَرْ كَشِيْ دُوْرْ جَهْوَلْ
اَوْسْتَاْدَهْ اِيَرْ مَاتْ كَشِيْ مَقْصُوْدَهْ بُوِيَكْ شَتْلْ

سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ

فَقَرْ اَوْلُوْ اِيْ مَوْزَكْ قَشِيْ قَلَهْ دَرْ مَخِيْ طَبْ اِيْ
فَلَهْ جَكِيْ بَارَهْ سَدَرْ مَبْلُوْلْ اِيَرْ شَتْلْ دَرْ

حَايَكْ نَهْ بِيَرْ طَوْقِيْنْ اِيْ نَهْ يَارْ اَوْ يَارْ مِيْنْ
اَمْدَادَهْ دَرْ بِلَقْ مَحْدُوْلْ اَوْلُوْ دَرْ دَرْ حَقِيْرْ

مَلَصَالْ اِلَهِيْ دَرْ قَوْجْ اَوْلُوْ اِيْ دَخِيْ مَلُوْلْ
سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ سْتَفْعَلْنَ

اَعْمِيْ نَهْ كُوْزِيْ اَمْلِيْنْ كُوْلْ قِيْ دُوْرْ رَشِيَّافْ
فَتِيْهْ نَدُوْرْ رَشِيْغْ مَقْرَمْ نَدُوْرْ جِدْمَكْ

كَفْتْ اَوْلُوْ اِيْ دَرْ مَكْ كَنْدَهْ كُوْلْ طَرْ اِيْ دَرْ
كُوْمَلِيْ قَتِيْ اَوْلُوْ اِيْ غَلْ اِيَكْنِيْ نَفْهْ طَاْمَهْ

اَعْمِيْ كِيْلَهْ كُوْرْمِيْنْ طَبْ شَتْلْ اِيْدُوْرْ رَشِيَّافْ
مَرْ مَرْ مَوْقِيْ بِلْ جَقِيْ وَفَوْقْ حَرَامْ اَوْلُوْ اِيْ عَفَافْ

قَرْمَنْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْنْ جَوْرَهْ كِيْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْرْ عِيَّافْ
حَسْبَانْ اَوْبِيْدَرْ مَاعِقَهْ شَاخْ بُوِيَا اَوْبِيْدَرْ

اَعْمِيْ كِيْلَهْ كُوْرْمِيْنْ طَبْ شَتْلْ اِيْدُوْرْ رَشِيَّافْ
مَرْ مَرْ مَوْقِيْ بِلْ جَقِيْ وَفَوْقْ حَرَامْ اَوْلُوْ اِيْ عَفَافْ

قَرْمَنْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْنْ جَوْرَهْ كِيْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْرْ عِيَّافْ
حَسْبَانْ اَوْبِيْدَرْ مَاعِقَهْ شَاخْ بُوِيَا اَوْبِيْدَرْ

اَعْمِيْ كِيْلَهْ كُوْرْمِيْنْ طَبْ شَتْلْ اِيْدُوْرْ رَشِيَّافْ
مَرْ مَرْ مَوْقِيْ بِلْ جَقِيْ وَفَوْقْ حَرَامْ اَوْلُوْ اِيْ عَفَافْ

قَرْمَنْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْنْ جَوْرَهْ كِيْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْرْ عِيَّافْ
حَسْبَانْ اَوْبِيْدَرْ مَاعِقَهْ شَاخْ بُوِيَا اَوْبِيْدَرْ

اَعْمِيْ كِيْلَهْ كُوْرْمِيْنْ طَبْ شَتْلْ اِيْدُوْرْ رَشِيَّافْ
مَرْ مَرْ مَوْقِيْ بِلْ جَقِيْ وَفَوْقْ حَرَامْ اَوْلُوْ اِيْ عَفَافْ

قَرْمَنْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْنْ جَوْرَهْ كِيْ اَوْلُوْ اِيْ كُوْرْ عِيَّافْ
حَسْبَانْ اَوْبِيْدَرْ مَاعِقَهْ شَاخْ بُوِيَا اَوْبِيْدَرْ

د اخی وچل در قورچی عاقر سکر کاسی در
اشراف اولو کشیلر دیر لیلک در د اخی کوچ
وخی اولدی د اخی صقلی قورنمه در قوز وخت
سغ اولدی قانی لوتق و افتار نه قی ایلک
د اخی جر زنه دیر سک او تسوز و صوسنایر
عازر نه ییغی در روکنه کوکسن اوریجی
ایکاف بالان اوره در اولدی دوشمک د اخی
کوکسی اوزره او یونلر د اخی بل جابین
صانی دور ریمیل ایدن کی تدور انداچین
اولدی متیقن شبهه سیز د اخی جیستس در ایت
مستغملن مستغملن مستغملن مستغملن

القطعة السابعة العشر فی بحر الرجز المثنی السالم

انجملک اولدی هم سلق یاتش بکخلو او سعید
انک یقین از لاف اولور یقین اسک ایلک
متریف نه نعل ویرن یوق ایلکدر احسانک
مشق نه دور قورچی احسان اولور هم کز لک
مکنون نه کن لو اولن عاقل در هم ظلم ایدن
رائق ندو راولشدرن فائق ندو ر ایزان
د ایدندو ر منع ایدن د اری ندو ر دفع ایدن

بشکوه

باشکدر رسد رشوی و اصف ندو ر قورچی
خاسرندو ر اکسی اسکاف شحقی دور
ارهاق ندر بو رملک اولدی عناد املک عجاز
بچاره مضطر در فاشک در مه سی تکیو لور
بل قی یغی در غرم نقب اولدی د اخی م ایت
کلوپ ندر کلین نقبان اولید راز دهکا
مستغملن مستغملن مستغملن مستغملن

القطعة الثامنة عشر فی بحر الرجز المثنی السالم

طمانین اولدی دولتمک او تمقدرد اخی نسیان
کوکل بالاد غسل بالاد و ملک قال وطن در یور
بلید اولدی د اخی کند و قیل اولدی د اخی زویش
دلار و هم ربع اولدی عریجه نازله هم یاز
د اخی بالی حجب اولدی لهف غصه التکدر
رمق جانک صوکی دور نقاب اولدی یوز
سکن او در عقص ماز و عصفه باز و ابطه لوق
سکن د اخی زباب اولدی هوای زوید و زلی
د اخی یارق شقیق اولدی خجف هم خجف ارق
نق د لک علی سولک فلق در هم سحر اخی
زبور اولدی کتابک هم بکت شایب اولدی

موسد نه بغلش در کوزی کیدن دور قورچی
کوز ایدنی دور رشو راوند بهید و رشو
ایله نه کوید رملک در ریحی اولی کسینی عقیار
خافض در اخی اولی یغی الی دور مغیر
واسق ندو ر جمع ایلین قورنلق اسنر مستحیر
هم کوکلو اولن فتن مثلی اولن دور نظیر
بکمل عذق رسول اولدی هم تگری بید

شکر قند و جری جند و حوم اندل شوایر بیان
دور جیلر او جاغیدر د اخی کانون کانون طحان
سوشمک و واد اولدی د اخی بولقد رو جند
قلیل از و صری لائق سورن ساقی سبی و غلا
د اخی لکن صنیق دلود د اخی یومکدر رابعان
ورق بید شفه دودق فرق قور قود و د شان
قصی فاد هم د اخی کوکلا قیص اولدی قبا فغان
د اخی کوسم اولدی سوبشدر در اخدان
معین اولدی د اخی بید هم نصیبی لقی حرمان
منون اولدی زمان و هم دلیل اولدی د اخی طمان
امین اولدی یقه د اخی کینک ارا د اخی سکان

مرد اولدي دلك كوكل نواد و سوج جنابع اولدي
 دغي تلو و فاب اولدي روي تلو نظر تقي
 وليد و عرض طوخان و جفان اولدي دغي بگل
 فراس و صحرارادي بصل دغي فصيل اولورم
 سمي داسلانات اولدي قاش و سرجا او سيد
 بقدر و صغر دغي اسم اولدي صغر بگل
 كبد بل و بفر و در رفيع دغي فغان اولدي
 عشا و نسو مطيع اوليان طام و بن زبر نامه
 دغي كوچك مسج اولدي مسج اولدي دغي جبران
 ندر طوز و ملج و صمك اولدي دغي طسوز
 بسط او زن و سبط او رنه قبي اولدي دغي كرو
 دغي بلكش شبيه اولدي سيس لاي دغي ناكس
 هلك اولدي غنت منيب مراد اولدي مراد در
 رقي ابرمك قني ديمك دغول اولدي دغي كرك
 رباح اولدي سجي قيون مغزو غم در بيل
 فن دور و ريد و طيراق تراب و روي قني در
 كوتش شيرين قزل دري دغان اولدي طيب و دن
 غروب اولدي دغي دوكن غروب اولدي طولق كون
 نشاني اولن مسومد و صغر در جقار جي

نوروز

نوروز و نهضد ريم در شيمك در دغي اديك
 مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

القطعة التاسعة عشر في بحر الفرج المتن السام

هلك اولور روي ياز قلو كشي مائيم اولدي
 ورق در موكش قايو و صيد اولدي و صيد ام
 عرب دن غريه دير لير لير لير لير لير
 تير دايرو باش چلك تضرع زارلق قلق
 حرام اولدي قولك دغي فصين و فاسيلته در
 قدوم اولدي كسيه سوكت غلاف و غرس لير
 ملا و ملا و ملا و ملا و ملا و ملا و ملا
 محي عقلاو دغي مقلو موط اولدي جلي روشن
 ندر باقه دغي دوه لك جمعي در ايقوق نوق
 عقب و كچه كيك بوز اغني دغي غزال اولدي
 شيوخ اولدي قوجا ليرم قني بليت در دغي
 زلق طابيني بيدر رندي طابيني بيدر
 هماندر قرايكي حجاب اولدي دغي بیده
 ملي اوزن زمان اولدي قيس دغي و دباره
 پيشد ورن در خاصف دغي نو سيد اولن بيلس
 نشوز اولدي دغي قني سيس اواز اولور كولو

نوروز و نهضد ريم در شيمك در دغي اديك
 بولند عقه طوغري بولايي عالمده اولور سلطان

دغي ركن اولدي كرو او ناخيد جي ايم اولدي
 قضي ابراق اسف غصه طوغري ايم اولدي
 اوكت و غط و قني اسي ايم بولداش ايم اولدي
 لين كيرج سينام او كج قني تلو زيم اولدي
 فرج شاد و عتيق از ادي سنه صميم اولدي
 قدم دور رايق او قني نصب كولر سيم اولدي
 لبس اولمشد و در عاقل ايميش ميم اولدي
 ذقن دور راكم دغي برك بوزي ايم اولدي
 حنك در موطق دغي اوين كاي شليم اولدي
 عقيب اولدي اوغل اوغل ايميش ايم اولدي
 اسي غصه دغي اصلي بيايم ميم اولدي
 قلف دغي اوغل اسير ايم ريم اولدي
 سبب بولدر بور سيله جي دغي ميم اولدي
 قري اولدي بيايم ايش كشي غصم اولدي
 برور اولدي دغي قني قور و اوت غصم اولدي
 غوي از موطق ايمك قني ايم اولدي

غیر آید ایمن جان اولن شیخ و مع خلیل اولدی
ورود اولدی دخی ملک صدور اولدی دخی دو
وین بت در آید اولدی قی ساو اش ایدن کسه
آنان اولدی دخی اشک رغبور قوسنا ایدن
مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

فرام اولدی دخی جبرئیل اولن زیم اولدی
ندر باغ مهار کن ایدن دخی عارف مفر اولدی
اصیل اولدی دخی یسوی و سیدلشن کلیم اولدی
فطن زبیرک درایشی و سوزی بوتن حکیم اولدی
کج اید ندری کندو یه ایواش ایدن کیم اولدی

القطعة العشرین فی بحر المثنی السالم

لقدن اوریلن ایستد دخی طغوق اولوق شاد
اولدی نیر لایک اوکویک رصید بلدر شها
نفی اورمک و ناکس دخی میل انک و قی محمود
ملیاء و زردور ربقا غولر دخی صفاد اولور
ای بله دیرلر موم استی صویه دیرلر جمیم
ایوبله کیمک مهر و لاله اجمدا اولو کیشی درر
دخی و قدن صین دورر عظام و خبه غر
دوشمک سقو طاولدی تحف کولان دیرلر انک
دوشمک قویدر م غوی یاوز اولدی
اولدی قرانوز لرفتر دخی کوزن دملک مطلق
دیرلر اوستنه چمک صفا اولدی دخی جام عیشد
بورن غنی طسوز نقه قورقوزن بیرق خیر
اعتدانه یار قلوق جعی قردن در نشور

کجه قراکوس غشیق دورلشن اولوق اعتداده
طایخی قی ازغون اولن طغور و سی ایشک رسداده
ارن سون غورب غروب اولدی جماع انک سفاده
او یقوج و اولدی دخی بوینده نوخورد قلاور
دخی یقین اولوق از فی اوکرمک در انتقاد
دخی دتوب اولدی نصیب اف اولوق در اصطیاد
ایقار اراق انکدور ر کجیلک کیمکد ر استیاد
کوزجی رفیق اولدی دخی مدم ترک در ارتقاد
طلع اولدی بمش مدم دخی قیلانی دورر مجاد
حکم مین اولدی دخی طغور و یوله کیمکد رشاد
بوز اوستنه دشمک قرور اولدی دخی دیر عباد
کندوزی کورمک مدم دخی بر اولوق اتحاد
محموم نه دیرلر مین جو مدم اولن کیشی جواد

ایچ اولمه دورر م سغب دخی یقین اولدی سغب
قرغه غراب اجمک ندی یارق و قی کوجک ییج
مستعملن مستعملن مستعملن مستعملن

دخی فرما غولور اوت اولدی جکمه هغری کباد
او و اع اجمی نفوذ اولدی غرا انک جهاد
علم و کماله جهاد ایدن عالمده بولور مهر ادا

القطعة الحادی والعشرون فی بحر المثنی السالم

کوک کتارید راقی حوضک دخی جمعی حیاض
باشی بیلدن درایش اولدی بر ندرق زمام
او یقور قادوم شهد اولدی او یانقلوق دخی
رضراض او آخی نسنه نک م ناسیاس اولد کفور
او در در ماره هغنا قور و اوت حاس اولدی یقر
کندوزی کور ناسر دیرلر دخی خخته سیرلر
اوشمشل اولن قان علوق دخی بیا اولدی زنا
یالک لیب حاجت و طرد دخی ظهور آریدی در
دخی حواری اولدی مدم دیرلر کسه لیر
یونوق لقف نازه مضیم امراض سوداییمه در
ضجه رجاج اولدی دخی میا اخص و م مناض
ساحل عاصوسین دخی طمان اولور نازه طری
زحمت نقوب اولدی و م دخی قبل در رعیان
مستعملن مستعملن مستعملن مستعملن

تخلص حنیف و غریبون اولدی صویاطلوی حیا
بکمل کراج اولدی مجه دخی جکشلدر عرض
رسوای اولور غری و غرض الموق در مرم اعتنا
اغراض بوز دندر منه در ایکی بشار دوه محاض
دخی رضاض اولدی قلی یالک شواض و اق بیا
جمعی سدر بولت بو غام اولدی دخی یاره در حاض
باش غری دورر مدیاع اولوق ملول اولدی انقباض
کچی یاز قلدر لیم او غلن بریوی در رخاض
منکدر عیند آخ غشبه خیر کطفه لای استغاض
جیرک نقب دیک نیر ایلار و کملک اعراض
توانم اکر دخی و آرایلر سی در انقباض
دترق خطب اورمق رکض نسنه طغلق انقباض
او جی در مرم مقنض یوبیک دوشک دورر اراض
علم و عمل موی یاله قلبک صور یسوزن ریاض

القطعة الثاني والعشرون فی بحر المثنی السالم

حجة بود و نذر او رملک بشیمان اولی او آب
 عود و دخی نواب اولدی دخی عصبان اولور یاق
 طراز اولدی علم دخی نیک نوزی سعید اولدی
 دخی طوق نوزی اولدی اولی دخی نیک
 خیل اولدی قور و نوزی اولدی دخی نوزی
 حوض بیلوسی قلمان قرب دور دخی ویران
 قلب هم رکی قویو اشک اونی زفر اولدی
 دخی غم اولدی مهر اورق طغیلسلر نیا اولدی
 دخی القابرق دور و حوق بولک در رناله
 او کینک لک نصیف در جبر بلرم جیوش اولدی
 کلی در بنمک لک دوشکلر هم فروش اولدی
 صغیر اولدی دخی غور و سقفا هم فروش اولدی
 جدوبت قلب اولی در کز ارقالی در راهدب
 مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن مفاعیلن

القطعة الثالثة والعشرون في بحر جز المن السالم

دخی قشیش شیش اولدی عله ک مالق نواب
 روشن عقی ارکن غرب بیک قوصید اوردک اوز
 کیر و طغی نیش منیر جبر نیت الابولر شیش
 دخی کوترمک در نیک میل اولدی دخی هم کون
 او بنیر غم اولدی ک دخی قلا اوی د باب
 قوشق نطق اولی هم اولک اوی دور نواب
 هم صلی یار بیلور در دخی عذاب نیک عقیاب
 اکلسن اولدی نیش سوشمک کو بیلر صیاب

دخی عقیق در نیک اولدی زلف لرم عقیاص
 عقیاص بلور مکدر مسفوح دو کیش در
 باشینک او کنده صی اولماینه اصلع دور
 خلف نه کو خلدن ویرن مورایه کیش مکشف
 آدم دیوی نسنای اولور نقر سبب انغر سیدر
 مستغفلن مستغفلن مستغفلن مستغفلن

القطعة الرابعة والعشرون في بحر جز المن السالم

اور نه عوان اولدی او و اصغر اهل اولن سلع
 بيشمک اولدی هم نطق دین جفر اولدی
 مدخور سور لیش در رملق نه اولمقد رفیر
 قار کوفلق وسوق دخی طوق اولی قد
 دوق مجدا حاح اولور دخی شفا دور رقرک
 قوت بحال و هم جفا صایغ غیابت دین در
 مایع کما سیدی در اور لیش اولدی هم نیش
 مستغفلن مستغفلن مستغفلن مستغفلن

القطعة الخامسة والعشرون في بحر المقارب المن السالم

نو فی صغیر یلش نه مهر و ش
 نوز طغی نیش سبیل سوشمک
 نطی کینک ترمیل بر نیک
 انارت قوی برقی نیش نه منقوش
 نسا کس جلمک نیش نه منقوش
 نیش اولش و صولش نه منقوش

مَواعِد او چاكه دي رسيه او كي قير
 طوئوق و قوب و ليد جوق جماعت
 نقت اوئوق تئاوش نه طوئوق
 نطيه سوسلش مكلي دين طوت
 رعدك مكو رد ريش نكارتار
 نيل كسلك تيز طفلق
 تريبه كوكس در و بجه ايجن يار
 جباري ندر نوئي مبارز بهادر
 قصاصه نه فقر و رعوت اربك
 فعولن فعولن فعولن فعولن

القطعة السادسة والعشرون في بحر الفرج المثلث السالم

نقول در بيلق مومنم داغي غرض اولدي
 مسطر مومن سلاط اولي و يول طريق اولدي
 يله نلد راسا طوموم اولدي دغي طامو
 عديده مومن سامت تيز و اوئوق فرج مومن
 مقيض در مومن مومن و مومن دور
 نيلش مومن عصيد اولدي فاضل داغي كملدر
 و نيره ائلو عورت در تيز اولدي دغي غرض
 ندر كدر اوئوق مومن در است داغي اوئوق

ادقلى

ار قلى در اميد داغي مومن در سوشك لك
 شج اولدي نيلق سقر جل در دغي اووه
 مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

القطعة السابعة والعشرون في بحر المل المثلث المقصور

رده يار و قير به شن و قيلود در دغي بن
 قيل توب و مومن طوز در رعوت بالي غرم اولدي
 غلبه مومن در مومن يوك در تيز اولدي
 بارعه دون كجه مومن جان و مومن اولدي بدق
 مومن لك مومن اوئوق و نقت اولدي در مومن
 كشن اقط در ظن كمان و اب رسن كير در دن
 كلف غار و مومن از و عيت اولدي در مومن كناه
 مومن قير در داغي و شير مومن در طا نغه

مومن سقر مومن اولدي داغي زور در دغي ريق
 مومن اولدي اوئوق و اوئوق در داغي جان
 جيب كوكس مومن مومن اولدي اوئوق مومن
 مومن بيشك بالي مومن اوئوق مومن مومن
 مومن مومن مومن در كسب ايد مومن اوئوق
 مومن مومن مومن مومن مومن مومن
 مومن مومن مومن مومن مومن مومن
 مومن مومن مومن مومن مومن مومن

12

قلبي صافي قل مسدد نكسه ايله طومنه كين

في مجاهدات العرب

غیم اولدی دانی بولت حوتلو طوق ایلد
 بره نه دون بیرسی یاز ایلکدور اولال
 اولدی قری تجوز و غور ایلک دور اولال
 معنی محمد ازاد او غورلق دور اولال
 دغوصایت بلنی ال کیمه دور اولال
 نولول ترکی در کوچ انک اولدی تر حال
 خورایم غلطه جمی اولدی عهد کن ایلال
 منصب صافی در اتیمک دور اولال
 اولدی جریده دفرسته یترمک اولال
 قذافه در صینم بول کسترند ز دال
 فرین دوو طبانی اولر نشانی اطلال
 انقور الله فرغه طفلکشی در اقلال
 مرغی و مرغی اولن اندرمک اشغه انزال
 حوقل فی حجر طش اولدی عوضلر ایدال
 کیشی به واجب اولن علم و عمل ندر مال

ن في بحر القزوين المطوى المحنون

میشیر بکنه در زاولی کفیل اولن قیل

فہری

13

بعل و منات بت در روضه سبز اولند در روضه
 شایع و شیر عه مسلك و فح بول اولد
 سمع و سماع اشمه در روضه اولن در روضه
 داخی عرافضا او اسویله که دی قال و قیل
 داخی دلیل و هم علم طایق و سیر مه لو کیل
 اشمه در کو کل الله کدک اولن قیل فلیل
 طایق و طبق نه قف در آر بولکینه دیک
 ریس قو کو مشرب کسم اولن قیل فلیل
 شط و خیل بل نشان اولدی شماره هم قیل
 کیشک او فی قره هندی قوز اولدی ناصیل
 شقم به خط و سقم اولور غم کونی جور دلی
 عکه نه بال بلوغدر کشته سنی اوک قلیل
 بکل و صفیه قید و عمل باغ و صیل در روضه
 اور لی صغ قیصه در دانی کولکه در روضه
 سله داخی او غلق و کنجه جک او غلانه
 دمر نه بیل دیدله داخی بلمی دور نیل
 اوج بلکنده بیر نه دینلور که داخی میل
 نیکی به دیدله داخی و بی و هم و بیل

اوده صغيلن قوينه نيمه دي
 نيم اولور چناق اينجه طعام **من**
 ناله كدن داخي كدك نيم
 فيصه كسنه جدمه عجمه كوز
 ديدى چكده كاله جرام و جريم
 نعلت و دوه كو كسي در جستم
 جوق بي كسه جرافم داخي **من**
 شخه قيره قاي قيره اسخه در
 ديكلب و طورمق اور و اصطام
 شامه بك و نكلو اسيم و مشيم
 صيارم و صيه اولدي بهادر كشي
 شيم كوج املك و امريق صوم
 حاتم و حاكم دخي قاضي در
 يايه كيش دوق و هم دخي **من**
 بيسوز ماني عتمه قيفو غم
 قوط كوپه هم قوطه جمعي در
 مفتعلن مفتعلن فاعلن

القطعة الثاني والثلاثون في بحر الفرج المن السالم
 سهولت در كلكم قتي ايلو در در غراض
 نالف در كوكل الموق كوز يوق در غراض

قنوط و قنيت و حرمنا ناس و قنيط **من**
 مساجع مسيح و عا جلمبا در داخي مستجل **من**
 حفيظ و حارس و حامي و ضابط مسان و راغي **من**
 فقير و عايل و مشكين و باين و مقسر و مقتر **من**
 نصيب غنصر و محمد اور و مه ادم اسلي در
 خور غه غنه نشو و فوخ و ارج و فوخ و فوخ
 ميات و هم موات اولدي منون و موت و دغي **من**
 حصين و محسن و سخن و داخي جيس اولدي بل زندا
 حصار و معقل و حصن و دخي دياس اولور قلم
 صميم و حية القلب سويد اور نسي كوكلك
 مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن مفاعيلن

القطعة الثالثة والثلاثون في بحر المنسرح المطوي المكفوف

صبح طك و ابريه نك ييري اغريق فلق
 سيمك و سيماعيش و هم سيقف دخي كوك در
 قده و سلعه بيد فريقه فريق و قيقيل **من**
 حاضنه و قابله او غلنه مامي در
 عود و معاذ و لجا او و دخي اليجا **من**
 خيز و قهند رمله ذ اولدي صغيني ييري
 انش و اناس و اناسي و دخي ناس اولور **من**

نوسن ايس نه او مودير كيه قار نلو در شيراض
 او جي در دوه لاري قتي سور مجدر قياض
 صغينب صغليبي در او دخي استامك و استطر
 اولور در و يش و غسل ايل و ييك بيره و نور
 سوي ايري دلي اغرايجه و بيره ك در
 حساسه قور و باليني قتي جومر داو لن فياض
 منيه و حمام اولم دخي بوجه يرا اولدي انواض
 قوش اومك داخي كوشاك بفر ماسي در
 يورك قاي نصب دور دخي طوغر ماولدي
 صيله منج و عيه با غشلق بيشه لاولدي
 كشي جهليله طول اولسه كجه كوندور و در

جَاهِدَ وَسَجَّهَ اشْكُ بُوَيْحِي وَيَسْجُجْ اُولُو
 اُولَدِي كُنَاهُ وَهَرَامَهُ يَفِينِ اُولُو رَصِيقِ
 مَجْلِسٍ وَمَجْلِدٍ اَخِي مَجْمَعِ اَيْتِ دَرْ نَكِه
 شَهْوَتِ اُولُو رَسَمِهِ يَكِينِ اَيْدِ لُورَا كِه شَبَقِ
 اَرْفَهْ وَرَا جَهْدِ رَا دِفَهْ وَ قَارِ عَهْ م ن
 دَاخِي ضَعِيفِ وَ شَرِيفِ اُولَدِي اُولُو اُولُو
 وَاقِعَهْ وَ غَايِبِيَهْ صَوْنِ كُونِ وَ قُوْزِي بَرَقِ
 جَارِيَهْ وَ اَيْتِ قَزَا وُلَدِي شَيْخِ اُولُو لُتَقِ
 حَمْرُ وَ هَبُورُ وَ سَهْرُ اُولَدِي قَتِي شَاوَلِقِ
 قَعْقَعَهْ يَارَاقِ اَوْ يَاقِ يَلِقِ وَ عَمِ لَهَقِ
 بَا جَهْ وَ مَجْبُوعَهْ مَسَا حَهْ وَ وَصِيْدِ م ن
 تَرَبُّ وَ صَعِيدِ وَ بَرِي رَمْسُ وَ سَفَا وَ سَمَادِ م ن
 مَفْتَعَلِنِ فَاَعْلَنِ مَفْتَعَلِنِ فَاَعْلَنِ
 اَوْ قِيُوْبِلَهْ قِيْدَهْ نَكِ بُوْزِي فِي اَخِ اَيْدِهْ حَقِ

نَتَّ الْكِتَاب

وَعَمَّ

هَذَا الْكِتَابُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْمَعْشَرَاتُ السَّحَرِيَّةُ

الحمد لله واهب العقل والطبع الموزون والصلوة على رسوله محمد المؤيد بكتابه المكنون

وعلى آله واصحابه المنعوتين بالمعرفة والماعون مادامت السموات والارضون

فيقول العبد المفتقر الى الله الغني المدحوب بجهلاء المغالقة ويبلغه الله الى الكمال العلي

بافوار

٢٠
 ٢١
 ٢٢
 ٢٣
 ٢٤
 ٢٥
 ٢٦
 ٢٧
 ٢٨
 ٢٩
 ٣٠

16 بانوار لفظه الخفي لما رايت لآباء اهل زمان في الشعراء واحباء اهل مغاني الطرفاء قد طال
 تلتهم مني وسواهم الى ولم يعمل المحاصم واقترعهم علي في ان انظم لهم مختصرا في علم
 اللغة يكون نظامه كالنقور الاخوانية من درر الاصداف النقطية وينفتمن محور
 الجهم بالكلية ويشتمل عليها من العرب بالجنسية **نظمت** على وفق كلامهم بل هو زيادة
 على مداهم من تاك اللآلئ السحرية الظاهرة الزاهرة ومن تلك اجموع الفكرية الطاهرة
 الباهرة كتابا لم يقل بنوه في اللغات ولم يسمع سيته سمع احد من الرواة ولم يؤت
 فيه شيء من الضرورات المذمومات التي تحت بها الكتب اللغوية المتقدمة من المنظومات
 الامام ابي نصر الفراء كنصاب القبيان وحسام الشاعر الخوي كنصيب القبيان وغيرها
 من المنشاعرين الذين شعرهم المذبور في الكتاب الذي يسد في الحقيقة سد الشعر المنشور
 على الزراب لا يخلو من تلك الامور المستحقة ومن العايب الا نادرا وهو كمال موجود عن

اولي الاباب شعر هو شمس شرف على اخوانه بنجومه وبنظمه المعيار ويرى ما

نرى العجبة اعلها فيه سوى المتشاعر المهدار وزينت به بعض الصنائع من البديعات

كالنجيمات والترصيعات والتخييلات والتشبيحات والاشتقاق والاعراض والمقلوبات

ومنه لم تخطر ببال احد غيري وهو من فضل ربي ونور ربي ذلك فضل الله يؤتيه من

يشاء والله ذو الفضل العظيم ورتبته على ثلثمائة بيت من الابيات التي كانتا مقولة

بلمحة الخيالات وعلى ثلثين قطعة كل منها على عشرة ابيات معانية بعبارة

التفكرات وعلى ثلثين حكا كل منها يبعد من القلوب المملوءات شعر وشعري فيه

لا من محور بها يجلوا الجنان عن البلابل ويقرب من قراءة درهما من يكون له

لسان كالبلابل واشهر الى بحر كل قطعة منها في البيت الاخير بشي من الكلمات سوى

البحرين من تلك البحور المدودات ونوتت فيه مائتان واربعين جوهر العلة يعرفها

من ليس في طبعه طبع وعلة وضمنت لمن اتقته ان يهون عليه تلاوه جميع اشعار ساكني ١٢

المدد وبعض اشعار قاطني الوبر ويكون مشارا اليه بالبنان في علم اللغة والاوزان وكثيري

لقد جعل الابكم نطقا والاعقد ذليقا والسعد بن شمس اصفر والخس بن قمار صفر

لكونه لدي اعجاب اكبر ودون الناح كبريتا احمر ينبغي ان ينسخ على صفحات الخاطر

وعدود المحور بقلم من العقل ومن النور شعر وهذا كتاب فاروق ذاكياسة

من الابلا الذر الغبي الخفائل ومنه خلاق للدهات وليس منه كفل لمن اخصى من

اعمل الاراذل ولا يعرف العفك صنيعة سوى ظريف وذو طبع سليم وعاقل

وشعري دون البارعين نظام لو لو لاشعر العقد عقد الجنادل وما انا من تصنيف

غير سبارق وان كان هذا الامر الا فاضل وسميته بالمعشرات السحرية في الابيات

الفكرية وشرفته بعد ان فرغت من تحرير تلك الدرة البيضاء وتنظيمها وتسطير

تلك الشمة الزهراء وترقيتها يوم الخميس الخامس عشر من المحرم الواقع في شهر

رجب اثني عشر وثمانمائة بالقاب من سواد سلطنته ثلاث أنوار العناية

الازلية وفي حدائق عظمته ازهرت اشجار السعادة الابدية وفي رياض رياض

لطفه دارت كؤوس المعارف ومن شرف قصور شرفه باسموس العوارف وباراية

ارتفعت رايات دولته وبايمائه انتشرت آيات معدته الذي يصاحبه المجد

والعلى والعلى والافضل والافضل والافضل والافضل والافضل والافضل

والانفال شعر ولا يرى شبهه الا بعين الجول ولم يقل مثله الا لسان الخيال

وهو السلطان العالي جامع المعالي ذو مجد السعيد والسعد المجيد والخلق

الملج والنلق الفصح يوسف الفوقهضري المدهدي المخلق مهدي الزمان سميع

سلاطين العرب والعجم خلاصة بني آدم خليفة الله في العالم والي اواء الولاية

في الافاق مالك سبيل الولاية بالاستحقاق فلك الحق والدولة والدين ظل الله على

18

الخلق اجمعين شعر وهو الامير له لواء ولاية ولاية ولاية وقاية وعداية ونهاية

العرفان ومعظم ومجمل ومفخر ومفضل ومكرم ومكمل بربياسة الانسان وخليفة

لخلق خلقه ووجوده كرم وجوده شامل لامجد الدوران وله مواهب

جونة وعلى وغاية جوده وكرامة لسكندر وجلالة الحاقان وسرير سلطنة

وتاج سعادة وسيادة وصيانة وديانة وشريعة الاحسان وقد اعطيت له

عارفية بايزيد ومملكة ابدية فلذلك سمي بالامير سلمان يا من يسأل بما هو عنه

اني اقول فيك هو دولة الخلاق وعناية الرحمن اعني به السلطان امير سلمان

بن السلطان بايزيد خان لان الالحج بشموس دولته مسفرة والعرب ببدر معدنة

مقرة مامدا الحشور جناح زنجينه واطلع الروم بمسبح تركيته وارجمون فضل

اللّذي البهاء والاحسان ان يجعله سبباً لاصح الدعاء في القرآن وتبصرة لكل الخلق

الظرفاء البلاء وتذكرة لافضل اللغفاء الشعراء الفصحاء ويصونني من السهو و

النزال ويقصني من الخطاء والتخطي في القول والعمل انه هو السميع العليم المجيب

وسأله المسكين الفقير لا يخيب شعر واذا الكتاب بفضل ميمه يشهد فالميم لا يحتاج الى

المدح حضرة زمان هو الفتى عن الاجاج والشمس ذات غنا عن المصباح صدر الكتاب

رقت فيه بعد الشوق على وضع غفل عنه المتقدمون ليفهم من الالفاظ فيه ما وضع

له المتعلمون غير مختلط غيره من الفضلات ولا يلتزمها في النظم الا من كان في طبيعته

الضرورة على كل من اللفظين متجانسين في اللفظ غير المتفاوتين حرف التاء وعلى كل

منهما مختلفين بحرف واحد مع تقارب الخرج الطاء وعلى كل منهما مختلفين لاصح

التقارب اخاء وعلى كل منهما مختلفين بزيادة حرف الياء وعلى كل منهما مختلفين في

الهيئة

في الهيئة دون الصورة الصاد وعلى كل منهما معتزتين بين اللفظ وبين ما وضع له 19

الضاد وعلى كل منهما مختلفين في ترتيب الحروف الاثنين وعلى كل منهما وقد يكون ما في

احدهما قنيتين من الالفاظ مثل مقابلة في الاخرى في الوزن والتقفية العين وعلى كل

منهما راجعين الى اصل واحد في الاتخاذ الشين وسمت فيه الهاء على كل لفظ له معنيان

قريب وبعيد ويراد به الثاني والجمع على كل بيت يوجد فيه الفواصل على حرف واحد

يدركها الافاضل والفاين على كل بيت فيه لفظ يد لا ولا على التركي وثانياً العربي

والجوي اشارة بها الى التجنيس التام والمطرف واللاحق والمذيل والتاقص والاعراض

والقلب والتصريح والاشتقاق والايهام والتشجيع والى صنع الغريبة الالهة اعية

وعني من المواهب الالهية وافادة للقاص في معرفة البدائع سرعة الوقوف على هذه

الصناعات ووضعته فيه على كل لفظ يلزم نقل حركة عينه الواقفة في الابداء الى

ما قبلها **الثلاثين** وعلى كل لفظ من العزيم **آخره** وكسره **آخره** وفتحته وضمته

الكاف والسين والفاء **والاربعين** وعلى كل لفظ منه يسوغ تسكين آخره ونقيضه

بالاعتبارين **الستين والعشرين** وعلى كل لفظ منه يجب فيه وجود الشويع عند الندوة

الخمسين وعلى كل لفظ منه في آخره الهاء المنقلبة في الوقف من التاء تدخل في التلظ

الدال تخرج عنه الحاء وعلى كل لفظ منه في البيت الاخير يد على وزنه في الجملة **الراء**

وَعَقَّتْ فيه بعد كل لفظ يجب وجود الضمة في آخره **دون النطق دون** التحريك الواو

العاطفة التي لا يلزم وجودها مع وجودها تنبيهاً للقاري والكاتب الغير في الشطير

الماهر في معرفته كتبة التكيب الجي الظاهر على كيفية قراءة آياته العذبة

على العذبات وكتابة الفاطمة السلسة على الاسلوت يسلم كل منها ويبعد

عن التنافر والبشاعة ويلبس حلة الفصاحة والبلاغة والباعة ويكون في

20 السلاسة كماء الحيوة وفي الخلاوة كالغسل والنبات **شعر** هو جنة قد وشحت رؤسها

بينفسح ووتيرة ووغاطة وشقائق النعمان وحياتها ضربت على درر الفصاحة تبلغ

وعيونها في كلها تجري على الاوزان وهذا من اشبح في الآيات السحرية الرومانية

بعناية الملك الكريم الفردانية حامداً لله ذي الرحمة ومصلحاً على محمد ذي الرحمة

وعلى آله ذوي المحرمة

القطعة الاولى في بحر البايعي مفعول مفاعيل مفاعيل فعلن

الله والله ال وحكم ايندودا ور وهاب عطا محسن ومعين نامرو يا ور

فتاح كشاينده درهاي ضماير ستار عيب پوش وملك پادشه بر

جبريل وملك بيك خداوند وفرنشته افلاك فلكها فلك جبرج جفا كره

قرآن نبي مصحف ومصدق كراسه **من** برهان ومحمد بستوده افضل بهتر

اصحاب ونبی مرسل ياران وپيامبر مديق وفاروق وعثمان وحيدر

انسي وعرب عاربه تازي دل ومردم انسان وكمي مذك چشم ودلاور

يارق نجمه ياره **من** دانه مكن وپيشه غلاف واكل بر

اي سيد بلي كل همه كل كنده دي در **من** برهوانم ومروارد خشك ابنة دختر

الاهل بد نمره ميه القوي **من** ديهي وفهم باده ولي ياراغ دا در

مقيار و ربايي ترازوي زرو چار
القطعة الثانية في بحر المقتضب العربي فاعلوت مفتعل فاعلوت

عين زر نقيضه كي و قمر بركيد نرند
 غير بسيطة زمي اين نر نصيحت پند
 شيخ پير و ملة كيش ستم تير و جعبة كيش
 نوم سير و نجه ميش شير و ضمير كند
 اسم نام و وزير كناه دين و ام و غش كياه
 فجر بام و غش پناه سطح بام و بضع جه اند
 باب در سيق سيمه نل ذر قطع رمة
 راس سر جمع رطب رطب نر رفع بلند
 ميت مرده منك دوش كله كره جايغ بند
 وقت شاه و قوش كاه ستم راه و ريب كاه
 غيظ خشم و ترم سب طرف چشم و فاس تير
 جت چاه و وسط ميان تين كاه و غير ستمند
 غدا شك و كذب در و نر پنج نيك و غلب بلوغ
 نفس جسم و كبد جگر مسك مشك و رند اند
 شك شك و نور فروغ غيم و غم ابر و سيند
 نم رشك و بخت باغ و مع رشك و شعب شافع
 غشك قانسك نيك و نر و بي خرد غيبك
 شش مشك و خضه ماغ عرف پش و پش پند
 مرد لاغر و غشيب مرد بي مغرم چند

القطعة الثالثة في بحر الهج الممدس مفاعيلن مفاعيلن فعولن

منيرة فضل و رافت مهر باي
 لجن سيم سلم نر د باي
 تمام و شامه تونه كوه دو سر
 امام پيش و خلا جاو داي
 عدس مخو بلس انجير و در شير
 غشش شب رومر اسه با ساي
 دگر فولاد و تين اقلنك اكه
 آداة ساز و فرجه شاد ماي
 مدينه شهر منار تيرش و نه خلو
 شباب و غفله كوي جو ايه
 حر زخروش و ظي اهو اسد شير
 رشا امويجه نقلت كراي
 رشا امويجه نقلت كراي

كعب لغويه دميته بنت بازي
 بشارت مرده دادن مژد كاي
 حجب طرفه شكفت و تخفه جشش
 حربي حربي حربي رواسي
 اميري ميري من قيمه بهايم من
 لجه عيش دريا زند كاي
 سدس ششيك هزج باره شب
 سته سال و سين قط كاي

القطعة الرابعة في بحر الهج المكفوف وزنه

ابو الكبر درم مد لهم ظلمت تاري
 ضياء و سنا و شفا فوق كناري
 زرد زره و نطق كرم منطقه مثلش
 لوارا به علم جارجيه مخرج شكار ي
 نمر قرد و بلنك و كبي قشسته ماذش
 سنج فهد دد و يوز ايم حيه ماري
 نجم اميل ي تيج و بي نيزه يلب خود
 الم درد و جو اسوزش و صيحه زاري
 اقط مثل ترف پينو و كلك كلييه
 لبن شير و دقيق ارد و سلقه نهاري
 غسل اري و ضرب انگلين غنجد و كشمش
 طلا شيره و طن مريج بجاي و بهاري
 و ضم تخنه و قناب اضم غشم كرفان
 غشم كري اضم كرم زلم تير قاري
 بر دنگر و بر د ندي شب نم و سرما
 و ضم تخنه و قناب اضم غشم كرفان
 غشم كري اضم كرم زلم تير قاري
 بر دنگر و بر د ندي شب نم و سرما

القطعة الخامسة في بحر المسرح الاصل مفتعلن فاعلوت مفتعلن فاعلوت

سكرو قند و نبات و عكنه شكه جين
 اجل غوب و عجل و غلو ز بر جين
 مطرب و غنيا كرو و يراعه غرو عود من
 بر بط و ميمار ناي و اجرب كراين
 نفس جنازه مقل و مفسر مسكين
 نفس جنازه مقل و مفسر مسكين

مفاعيلن فعولن

افضل وصف كراهه جرحك وصلصل م ن فاخته كركي سراج كازك وجه كرين
 وزد كلف عندليب واه هرازي م ن واي شقر لاله قطر واجنه مش كرين
 بؤبؤ بومه عقاب الله زخم دال باشق باشه حمامه تنكي كوكن جرين
 رشوه ومالاو ليق ياره نه دزدني ايهام عبت ملول وخرين بنده غلگين
 منطق وعتك حديث راست سخن نور م ن سفير ملون شكوفه نامه رنگين
 مخل پير و پيرن وطبق نه و جفته م ن فخره وثقوه سكره كاسه جوبين
 منبركه اصلم بريد كوش كلو خدان مجوزيل واپسين مردم سر كرين

القطعة السادسة في بحر الكامل متفاعلن سته بار

قل شفه لب وبوسها قبل ميت قل زمين بلند تظوح نافله
 بلل خصومه ثم وظفر نلل ملوك وصل بدن غلط خطا شرك نله
 شيم وجمد بخواب سرد و فرائ غذب وصل وحبابه آب اندك وكوبله
 اللميان دودوش وميسره سوي جب بريق براهه فلك فنه دلق دله
 عشق وشق وشه بچه عليه شيليد عصب بي وقصب في وقله دودله
 نفر فريق وفيه قيل جماعه او دكزي نفس شكايه دم فله
 رتل كسادكي نفور و امف نصف م ن كبر و نبوت و طالق پيسري يله
 قلل قليل ويسير اندك وقله سه دخل خيانت وعيب رجلة بوفله
 مثل ككايه وعيرت وشيه نشان كل تام وامل اميد و مجل بله

القطعة السابعة في بحر المقطع العجبي فاعلان مفعولن دوبار

مهمه ومقتول وهدى كشته قرباين صعب تند مقسول وسهل شسته اسايين

فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول
 فعل فاعل مفعول

في سابه ظهر پشت رتبه پايه مرث كشت نظر دايه كنج كشت رخص و حصبه زايين 22
 ام مام و فنوان اصل مال جمان م ن شخص وسجن زندان و خيل و رخم اسباين
 وجه روي و كنج كنج صفر روي و غش نيج ريج بوي ريج فنج كودن اسب پالاين
 طير مرغ وادعيه باز و باغ و اطر يه م ن باز ورشته امينه كام و جهل ناداين
 كم كوشن و تخم بيه قدر ديك قاع ووتيه دشت و قريه رجل ديه باندن پشماين
 نور و جدي بنغال كاو و مجل كوساله فخر و سلهه موكاله جبره اسب پشماين
 نوم خواب و مقوس مرده خفته مقوس م ن دشت ساده و قدوس پاك و غفيه پشماين
 خروخر نازيدن كولد و لغو باز يدن سخن ولوگ غاييدن تخم فلق پشماين
 اقضاب و جرفه پيشه بداهه خلكه ريشه عرين ايكه پيشه وليمه مهمماين

القطعة الثامنة في بحر الرجز المقطوع مستفعلان مستفعلان مفعول او مفعولن

ملوح كشتيان اسي پنه مان بلوغة تن شوي وشوي برياين
 ابار و خيط سوزن وسوزن كمر سربال پيراهن ميقي كرياين
 ميناب وكوه ناودان وروزن سرباب سربابه رواق ايوان
 شارب غزاله يوح و شرف خورشيد مريخ بهرام وزجل كيوان
 كور و خيم انگشت رينه كوره مفرض كاز و مبرد سوهان
 فريش سول ز اشتر فريس چنار منيم سنام ناخن وكوهان
 مقلاة تابه ميندل پالونه كانون انشدان دوا درمان
 اقليد مقلد و كليلد و صرخ م ن كاخ و خضر زور و قطر پيمان
 قمل دوار كمر و ش سربل مقل و كنيا و ستمه عرض نشان

زجر عذاب واقطع بی پادست
نهر هم زآل و سمدستان

القطعة التاسعة في بحر المجت مفاعلاتن مفاعلاتن

شعاع سرخی خور عمر بیت و می خانه
جملع و مجوردیک بزرک و وردانه
شجیه شیهه خلیقه طریقه شاکله خلق م ن
وتیه عادت قوی و غراب و پیرانه
مندان و قلب و خلد روح و بال ذل نقره م ن
گو قفار قبه کندن و کتف شانه
بصیه عقل و جی مجرولت و نهیه خرد
لباب و خالص و نیره لبیب فرزانه
ذق زخ م و م م دمان و سن دندان
بصل پیار و ذره دخن جبه یکه آنه
کسائی و قطیفه مط کلم بزرک م ن
نهالی شمع موم و فراشه پیرانه
سنان و مقول و لجه زبان و خلق کلو
هنگ بصاق قیو کام و لژی و فک جانه
غنا سود غنا غنا سود و توانگری
غنی توانگر سقیه دیوانه
یغوث بت و مجوسی مع القاشهرام م ن
پشت و ماه و رئیس اجنبی بیگانه
خلیل و خلد و خلیط و حبیب خلد دوست
عدو دشمن جت پشته قصه افسانه

القطعة العاشرة في بحر المضارع الاخر ب مفعول فاعلاتن دواب

مفهوم فهم کرده بخد و خود انکار
مظلوم ظلم کرده جرم و غریب بسنیار
ایهم دیر غیهم سخت و قلب غیلم م ن
چاه و طرب و ضیغ شیر و بری بنیر
ارز به جوب دسقی میزاق و جند و بین م ن
گمزد و طراز و منصل شمشیر و جیفه مدرار
مجوم دود و مظلوم بینی شراب و فرطوم م ن
مبقار و موز و خلقوم نای کلو و عقب انکار
نشابه تیر تکی میرج تیر پیر تاب
نبال تیر تکی قیل قول و مقاله گفتار
محراب و قبله کعبه مقصوره جمره مسجد م ن
مینبر امام و قیدیل معروف قیل کردار

بلور ب پیچه ریاض ریواج صاب تلخه
فرهاد توت و احاص الو غرب سبیدار
میکرب شیار و کرده تکر خدامه اشتر
باشبت باد یا نه بید از مین هو آ ر
میلی جو من تخم دانه ظریف و لام م ن
زر زور جن عجب درد مال و قی زره سار
جسد و مضارع سخت مانند و عجم سوراف
فطر شکاف و اغار کردن عذار افسار

القطعة الحادی عشری في بحر المد بدوزنه

جسیر بل مهر کمره فلس بل غشیر زیان
انم مل مهل و کمره کوی و منس شرج بیان
یکله طبع و عرق قوی و ستم زعفر و ذق م ن
بک و خدرخ مرق شور با جاری روان
یکه دوشینه و کیکل کاران امروندیل م ن
ناکس و کار و ثقیل اجره منرد و کمران
ربع منزل نکم راه روشن بکم م ن
بطن کنکی شکم و ابکم کنک ربان
یوم روز و ملوان شام و روز و خدران م ن
اسب سرکش نروان جستن و غالی کمران
شخص و صوت و ستمکه دام و مایه مسکه م ن
پزده و رو و هکله نیستی باری بران
نایه تاک و رجین دوک مرده و حین
اسب بد اسل و لجن شافک و طکران
زین دوری نغمه ناز و زین و نغمه م ن
زبور او اهدمه آتش و سایی دوان
عین دبدار و وضی روشن و پاک و نضی م ن
جوبک تیر و رضی شک پسندیده کمان
ودق باران و مدید منبرج دواب و شدید م ن
سخت دل زفت و ولید کودن و ای شبا

القطعة الثاني عشری في بحر الهمز المتن السالم وزنه

استاد ما مر تیرب مراد و اخوت دآدری
اقسام نهال کفو و نهالی و اموت مادری
کبریت و قلی و رصاص از زینه کوکد نحاس م ن
میشوم و عادی سن و شوم و عود لالت رهی
مرجان و سینه مهر و تسبیح و مروارید غر
اللیل و نایج افسر و سربند و جندی سکر

فاعلاتن فاعلاتن
فاعلاتن فاعلاتن
م

مستفعلن مستفعلن
م

باقوت و تمل و جوه و بلور معروف و جام **م ن** کفشی فص خاتم و خلق نکین انگشتری
 سخن و محض روغن و دویخ و درخیز کبر **م ن** روی بند و مقنعه سپوش و رفعت بیهی
 عندم ز ریه و قوه روین قراط بن خند و غص **م ن** ماز و مقام و سید مهر سیادت مهتری
 قول و سغه آرخ و شیرینه نقرس در **م ن** ذبحه جبان در دکلوی دل مخاف لاغری
 میهاد و فرسخ راه و فرسنگ و رفاق صوفی **م ن** ستاره غیر کاروان عون و لایت یاوری
 اینچ و طبع بود و ماسوره غیر اهار و مفس **م ن** شانه و کرباس و قیاق پیله علف بقری
 نبل بزرگ و کوچک و ذیل و رجز دامن بلا **م ن** عود سیم غول مقار که کردن میاغت رگزی

القطعة الثالثة عشر في بحر المقارب الابر فعولن سه بار معوق

شفی حیث و بدخت و مر د آری شقا مشك و سوفي سباز آری
 شبت چهل پایه علق دیوچه آدب زهد و فرغتك دیند آری
 بدی وادی ز ندکافی خوب یدی دستها عشره شوا آری
 ندی اجن گاه و سر یه **م ن** کنیزک سدی تار و غم د آری
 و عازاویه ظرف و بیغوله نمل صحو سکران و عشیاری
 مری کوشت رینیده جز نان **م ن** دی خونها دی زینهار آری
 رکیه طوی جیه پیرا سته بیاوت زکی پاک بین آری
 معر عن بن بقل و از ریه **م ن** ارز با تده عطله بی کاری
 قرب مشکها قرب نند یکی قرب کثره خویشها بسیار آری
 قرب ابترا بتری دمر شهر را قد غفنه بید آری

القطعة الرابعة عشر في بحر الفرج المثلن وزنه مفاعیلن سه بار

نیم

نسیم باد خوش و سیمی و غیت باران نسیم باد خوش و سیمی و غیت باران
 شعر قوم و بیا کندم جو و سیم از رنجید شعر قوم و بیا کندم جو و سیم از رنجید
 سفجل مر خرابه **م ن** تفاح میوه سب سفجل مر خرابه **م ن** تفاح میوه سب
 مسد بندی و طرفایف دویخ و کثر خطب **م ن** مسد بندی و طرفایف دویخ و کثر خطب
 غیا فستق و با کوره سجد پیسته نوباره غیا فستق و با کوره سجد پیسته نوباره
 و نیله و اریخ و خض خانه انبی شریحه در و نیله و اریخ و خض خانه انبی شریحه در
 سراج و مشیعه حب جراح و شمع دان و غم سراج و مشیعه حب جراح و شمع دان و غم
 ذنوب و سجد و دلو و منهل و رداباه و دود ذنوب و سجد و دلو و منهل و رداباه و دود
 سرجم ال سقین کرم شب پرهاست اما سیده **م ن** سرجم ال سقین کرم شب پرهاست اما سیده
 مخرج برق در غش و بانك شد ز تیره کرد مخرج برق در غش و بانك شد ز تیره کرد

القطعة الخامسة عشر في بحر القرب مفعولن مفاعیلن

اقلیم و مکان مقام و کینوز اقلیم و مکان مقام و کینوز
 مسرور و فرح ابو سلیمان **م ن** مسرور و فرح ابو سلیمان **م ن**
 نسین و وعاطه نسین کل نسین و وعاطه نسین کل
 زغور و خلا ف از د ف بید زغور و خلا ف از د ف بید
 قناء و خیار و قطن بنیه قناء و خیار و قطن بنیه
 مقیس قس و رماد خاکشتر مقیس قس و رماد خاکشتر
 مرقم پیران و شوبق تیر مرقم پیران و شوبق تیر
 شاخوره جای خشت تختش شاخوره جای خشت تختش
 کابوش سکاچه موره بیکه کابوش سکاچه موره بیکه
 شادان و خروس کوکب اختر شادان و خروس کوکب اختر
 فیر بنفشه عود و عنبر فیر بنفشه عود و عنبر
 انج ترنج و سرو و عرعر انج ترنج و سرو و عرعر
 دباه کد و رئیس سرور دباه کد و رئیس سرور
 پاره نار و جمره اخگر پاره نار و جمره اخگر
 فخاره تفاره جنة اسیر فخاره تفاره جنة اسیر
 فاروره شیشه قمر مهتر فاروره شیشه قمر مهتر

فعولن

بيطار بجشك وميضع نيش
 غرثان كرسنه بفلا ستر
 عثمان وقريب بيل ماده **من** ننديك وعبيد جمع جاكه **فعلن**
القطعة السادسة عشر في بحر المل الابر فاعلا تن سه باربع
 عين عيب وعين سخي سفع سوزا نیدن
 عین سیم وعین مستی زریع رویا نیدن
 سعد وقیط وسند معروف قنه پیرد
 قج وج لب مغز میوه صرف کمد آ نیدن
 زرعوه اكله كوشه بيقه فشتك
 مسحه دستار رو تفهین پوسا نیدن
 تفرجه جاك و بيطانه استر قوط كنه
 ظهارة ابهه تخیر پو شا نیدن
 سب وعینه جامه دان بخشش فراش پسته
 كم وفن رذن استین شمع شوا نیدن
 نیقو نیقه قنان باجه زیق زه
 ثوب وكشوه جامه تكیش شتا بانیدن
 روح جان ساقی مشم من آب ده نیی کیست
 فتن فتنه بودن و فتنه بلفرا نیدن
 میمت یک رنگ و لون وحیف و ضیف اسلوب **من** نوح و جنس كونه ترحش بلفرا نیدن
 شاو و قسوی حد غایت كنه عجب و جام
 افتاح اغاز کار جهاد رجا نیدن
 ارمله بیوه رمل باران اندك ریخ
 باد و نكبا باد كنه تهدید تاسا نیدن

القطعة السابعة عشر في بحر الجنب وزنه معلوم

الحوبة وداخل طرفه درون
 اعنوبة وخارج قشم و بیرون
 سمان وزیب معروف وموین
 فانید شكه عربون ربون
 مملول ومقص ناخن بر و میل
 رفیه موتان بی جان و فسون
 اشق ادوان آلات و درفش
 از بیل و ورك شكه سر و ن
 مؤمان و غرابیه و سرب **من** جبانة وزاید دست فزون

بنیان

بنیان بناها جلف فسیس **من** تیان درستی ناکس و دون
 زاوق شبه سیماب برنج
 تلیذ و عجاد ساك و ستون
 انزال فرو آوردن و فرج **من** معروف و شكاف عفاقه كون
 كتاب دیرستان و دیران
 اقبة سازان كون
 منج دمك افنكه و ماس **من** الماس و حدید كيف آهن و چون

القطعة الثامنة عشر في بحر الطويل فعولن مفاعيلن فعولن

الوعية عالم پهنندگی دانا
 رجولية مره انك طاقة يارا
 عدولية زف و دجوي تاریکی
 لنولية دزدي توفية صحرا
 سنوطي و فندابه تبركوسه زن
 سمی کشتی فرد و مقام و طم دریا
 صفاربه مرغی هذا ربه اله
 سخامیه سبکی ورا پس عبق بویا
 مقلوبی و ماء مائه چیزی موجودا
 یهودی و کلب سگ یهود و ضد کالا
 عتیق ابوبکر و جوانمزد و دیرینه **من** کرانما به نیکو خانه کعبه جبر او
 خلق سنار و خلق سنار واد
 خلق كهنة خلق افریده نطق گویا
 میان قوی و یلارون شرک الی **من** سیه لب بیون جاهد زرف جلی بیدا
 دلیل و دلیل رعنا غوار و فل شرک
 ذیل و قیل کشته سختی غذا فردا
 قصه کو تھی طول درازی سیمان فریه
 بقرا و و سر کشته شدن ویره قوما

القطعة التاسعة عشر في بحر الخفيف فاعلا تن مفاعلن

شئ چیز و سوال پرسیدن
 شیب پیری زلق بلفرا نیدن
 رجب و عیبه شکوه و سبب **من** رسن و مایه بهی بریدن

25

مفاعیلن

فعلن

فَلْ وَنَاخِلْ وَخَيْلٌ وَخَيْفٌ م ن لَاغْرُوعُ لَعْنٌ لَيْسِيْدَن
 مَفْرُوعٌ سُرْعٌ نَلْ وَخَلْ كَلْ كُوِي وَجَلْ وَخَوْفٌ خَشِيَّةٌ تَرْسِيْدَن
 سَدٌ وَصَدٌ كُوِي وَبَدَجَارَةٌ جَدٌ م ن نَحْتٌ وَكَدٌ نَزْدٌ وَشَبٌّ نَوْشِيْدَن
 شَبٌّ رَاكٌ سِيْدٌ وَشَبٌّ شَارٌ سَبٌّ دُشَامٌ وَشَقْمٌ بُوِيْدَن
 سِيْدٌ وَسِرْجَانٌ وَصِيْفُورٌ كَرَكٌ خَيْطَلٌ كَرَكٌ كَفَرٌ بُوِيْدَن
 نَعْمٌ جَارٌ بِأَلْعَمِ أَرِي فَلَمْ خَاكَمَةٌ قَلَمٌ سَمٌّ جِيْسِيْدَن
 نَسْرٌ كَسٌ سَفْجٌ أَشْمٌ مَسْخٌ صَفْرٌ خَالِيٌ صَفِيْرٌ شَفْلِيْدَن
 خَفٌّ نَعْلٌ وَشَتٌّ خَفِيْفٌ سَبَكٌ جَفٌّ خَشْكِيٌ وَصَبُوْبٌ وَزِيْدَن

القطعة العشرون في بحر الرجز المطوي وزنه معلوم

مَفْرَكَةٌ رَزْمَاةٌ وَهَيْجَاةٌ وَوَسْعِيٌّ كَرِيْهَةٌ جَنَكٌ دَبْدَبَةٌ كُوِيْهَةٌ طَبْلَكٌ وَنَاقِرَةٌ شَهْرٌ رُوْدَةٌ
 فَرَجٌ وَدَجَاةٌ مَكْبَانٌ جُوْرَةٌ فَرَاخٌ جُوْرَهَا عَفْرِِيَّةٌ بَوْمٌ وَخَيْلٌ نَاجٍ خَدُوْسٌ وَكُوِيٌّ جَنَكٌ
 بَعْدٌ وَتَوِيٌّ قَلْبٌ بِظَلْمٍ سَمٌّ كَرَايَلِيٌّ مَرْدٌ سَبْرٌ فَايَمٌ مَن جَدَلٌ وَخَرٌ وَصَلَدٌ سَنَكٌ
 أَكْبٌ لَامٌ كَبُوْدٌ أَحْمَرٌ وَنَافِرٌ سَبْرٌ أَبْيَضٌ وَنَاصِعٌ سِيْدٌ أَحْمَرٌ سُرْعٌ وَصَبُورٌ نَكٌ
 مَالِكَةٌ مَلِكٌ وَمَلِكٌ مَلِكٌ وَمَلِكٌ خَبْرٌ بِأَدْنَايَ فَرِشَتَهْ بَنَكٌ أَصْلٌ وَطَبْعٌ نَزْدٌ نَزْكٌ
 وَسَطٌ وَلَبَنٌ كَرَانَهْ خَشِيْتُ دَرِغَمٌ إِلَى أَمٍّ دَرَمٌ م ن نَاكَةٌ بَرَابَرَةٌ لَسْنٌ مَكْتٌ كَسَادَةٌ دَلْدَرٌ نَكٌ
 نِيُوَةٌ وَطِفْلٌ كُوْدٌ خَرْدٌ زَنَانٌ أَبٌ يَدُرٌ أَبٌ كِيَاةٌ تَرْفِيْخٌ أَصْفَلٌ زِيْدَةٌ فَرَنْكٌ
 شَكْرٌ سِيَّاسٌ وَدَرْدَوَامٌ أَبٌ وَصَبْشَكِيٌّ جَفْنٌ م ن يَلَكٌ بِشَمٌّ مَدَامٌ يَ سُرْعٌ وَخَرَامٌ زِيْنٌ وَشَكٌ
 أَرْدَلٌ وَدُونٌ نَاكُسٌ وَخَيْلٌ وَأَسْلٌ بَلْ زَبَاهٌ مِفْرَدٌ دُوْكٌ وَصَسْلَةٌ أَعْرَجٌ خَوَاسِيْنٌ لَنَكٌ
 بَحْلَةٌ خَالٌ وَطِيٌّ يَحْيِيْدَنٌ وَبَنَكَةٌ وَتَوَالٌ م ن خِلَّةٌ وَطِفْلٌ خَشْشٌ وَنَاكٌ وَتَمَّ مَعْدَلٌ نَكٌ

القطعة الحادي والعشرون في بحر الخفيف المتن

سَطٌّ خَشْمٌ وَسَقِطٌ خَشْمٌ سَقِطٌ كَالَهْ فَرَمِنٌ وَأَمٌ شَطٌّ دُونٌ وَشَطٌّ نِيْشَلٌ لَقَطٌ بَانَكٌ وَنَمٌ تَامٌ
 سَقِطٌ سَرْمَةٌ دَانٌ وَابِطٌ بَعْلٌ وَخَيْطَلَةٌ خَرِيْ طَرْدٌ مَرْدٌ كَمِطٌ طَرْدٌ نِيْزَانِيْضٌ خَامٌ
 قَطٌّ بِيْشٌ رَوْضَفَطٌ وَوَطُوْأٌ شَبٌّ بِهْ أَتَطٌ كُوْسَهْ مِرْطَجَادٌ رَوْضَفَطٌ كَرَبَهْ خَطُوَةٌ كَامٌ
 سَبِطٌ وَخَطٌ نَقْشٌ وَمُوِيٌّ شَنَكٌ قَرِطٌ كُوْشَوَارٌ شَطٌّ وَشَطٌّ كَنَارٌ جُوِيٌّ وَدُرُوْعٌ وَنَمٌ كَامٌ
 زَبِطٌ جَايٌ مَرَكَةٌ مَارَضٌ عَارَضٌ زَلُوْ م ن دَرُوْعَرَضٌ تِيْرِيٌّ بِهْرَاضٌ زَمِيْنٌ زَكَامٌ
 عَرَضٌ خَوَاسِيْهْ خَنُوْرٌ وَعَرَضٌ بِهْرَاضٌ عَرَضٌ م ن عَرَضٌ بِهْنَكِيٌّ نِيْشَانَهْ تِيْرٌ وَجِيَالَهْ دَامٌ
 أَفَضٌ وَعَرَضٌ بُوِيٌّ خَوْشٌ وَدُرُشْتٌ وَوَقْشٌ زَدَكِيٌّ بِيْضٌ خُوْدٌ مَارَضٌ جَرَعَةٌ كَامٌ جَامٌ
 وَرَعٌ مَرْدٌ كُوْجَكٌ وَسَبَكٌ وَبَدَلٌ وَلَكٌ م ن كَعٌ مَرْدٌ دُونٌ مَعَةٌ شَمْعٌ مُوْمٌ صَبْعٌ بَامٌ
 نَبْعٌ بَسٌ رَوَانٌ وَنَبْعٌ شَاهُ يَمِنٌ نَبْعٌ م ن صَبْعٌ جَرَبٌ دَسْتُ وَنَبْعٌ قُوْشٌ كَرِيْمٌ وَنَبْرٌ شَامٌ
 جَنَفٌ مِيلٌ وَخَفٌّ سَبَكِيٌّ أَكْشَفٌ خِفَافٌ م ن سَبْكَانٌ مَرْدِيٌّ فَرْدٌ وَرَمٌ أَمَاسٌ وَبِلٌ شَامٌ

القطعة الثاني والعشرون في بحر السريخ المطوي

شَمْسٌ وَفَرْمُوْطِيْنٌ وَخَرَشِيْدٌ وَمَاهٌ م ن نِيْمَةٌ شَبٌّ جِلَهْ تَحَلٌ جَايَكَاةٌ
 مَجْمَعٌ وَصَبْرٌ بَلَدٌ وَانْجَمَنٌ مَعْقَلٌ دِرْعَقَلٌ وَمَلَاذِيْنَاةٌ
 مُوسِمٌ بِأَزَارٍ عَرِيْبٌ سَوَقٌ بِأَزَارٍ م ن خَطْلَةٌ خَطْلَةٌ وَجَنَاحٌ كَنَاهُ
 دَرَبٌ وَبَرَنَاجٌ دُرُوْدٌ رَوَاذِرٌ جَدْعٌ سَرَادُورٌ كَلَاةٌ كِيَاةٌ
 مَذْهَبٌ رَهْ سَرَهْلَهْ جَايٌ نَزُوْلٌ شَارِيْحٌ وَرَجَلٌ سَفْرٌ وَشَاهُ رَاهُ
 وَجَهَةٌ جِهَتٌ نَاصِيْبَهْ يَكْسُوْطَرَفٌ م ن عَرَضٌ وَشَفَا جِيْشٌ كَرَانَهْ سِيَاةٌ
 مَجْرَهٌ وَجَرٌ مَدَادٌ وَدَوِيْتُ وَفَعْلَةٌ غِلَافٌ وَيٌ وَأَسُوْدٌ مِيَاةٌ

ليقة معروف ومقط خامه زن
قلب حيله كدو قالب قلاب من كاييد ودر دودل وعر جباه
سرخه شتاب وجمعه وشيتو من باده وجو جو ورس وبنز جابه

القطعة الثالثة وعشرون في بحر الهج الاخر

مسؤل ومحي امدن به سيدة
اشكاف كفشكرو حذاء نعلين
ناجود بباله بذك ودق دق
مجنون سريشته رايحه نشر بوي
مخدار مراسه مبطه بالين كاه
ميمون محبته ميمنه سوي راست
ميرات قلم تراش وميرم خامه
ايناز و نشايشاسته ديك اقرار
مقبول پذيرفته قبالة نقطه من مطوي بيا بباله بيجيد
مراة وجرين اينه جركش سكلوب من خرب شواط ندرين يده

القطعة الرابعة والعشرون في بحر المل المستدس

محل بيمان ورسن نيش نوآر
معدل اشفته شدن بذل ودهش
بسل كزيه رود ليري شكنه من فومايه عدد اخصا شمار
نجاه هي ناكه ان ام سم ورا د من نفس باسوفار و تاراه نكار

قتل دانيش قتل دشمن قتل شاه
ام و دغم شهر مكله ليم صلح
شكر و فركس است بن ستم اندرو
ساعد وكعب شتاليك وارثن
ميرق وارن فخران و ريه من سر خط بجه شش والف هزار
ومقد رمله جاي شيو وريكو ربيع پاره و ابرو بهار

القطعة الخامسة والعشرون في بحر المل المشكوك

بطل وسجاع ومقدم بل وعقد وربط بستان
كمن كناه كوجك وكمن كمن و معها ي من
سكن سرا سكينه فذن ارميدكي كوشك
مضود واية شير توش شده سري شير
زهر شكوفه غصن وشجر درخت وشاقي
اسن بقبه بيه حسن كهن جين جين من جين وثقل دردي و پند و قول كشتان
مرف سفال وسفود بلسك وما نده قول
عوج كزي دردين عوج كزي ارج قصد
شيط دومي وعنت ولد جوان وفزند
نمل ومامل مست شدن زنان درویش
رزم وشيخ زفت وقطاصه جرم بستان
زن ومالك ولو بيا قول وسذاب ونبث رستان
اذن انكه واذن كاه جو و نجات رستان
مض قبيله فيض شده روم و روم جستان
عزم وعديقه بلغ و جمن و طفور جستان
قدح بباله صهبائي سرخ و قتل كشتان
زعم زعم بيا طمع و زراعه كشتان
فرج وفرج سرور فره زيب وكش رقتان
رجل وعلم بياده سركوه ومشي رقتان

القطعة السادسة والعشرون في بحر المل المفل

مينان وموزون سخته ترازو
وزان سجنده ركه زانو

انسان سيرا نكشت و قبيله
 مدح ستودن جاقيل نيكين **م ن**
 بيفاسمان ووزيج ووطوطي
 فياد كوفون هامة جعد
 جوز كوتراجه جدها زغن
 زرق سقراق كاسكينه **م ن**
 كون زيره جاورش كا ورس
 مري جركاه كولان سواره
 رقل ورجازت ريس كلي

القطعة الثامن والعشرون في بحر المضارع الاخر

ششائنا وشتو فرستان حريف تير
 ينوچ چشمه داليه دولاب جرخ آب
 ميوس كان دان و قبي كما نها
 شور بوق و طبل دهل كوس و مجنيق
 بنو كيك و قلله شيش ناله فرج
 يعقوب كيك نه حله ماده فرج كيك
 غزير هوك و نعلب روباه و دب خرس
 سوز كربه فاره جرد موش و موش نه
 بطخ زير تنك و نغر پاردم و عراب
 ديري شهاب و نجم و عطارد ستاره تير
 مقراة خوض شفق خلاق و يسار تير
 سهام تير كز غفقه زره و نبل تير
 معروف جزر و صيصيه قلعه قار في
 يعسوب و دود مخ نروكريم و سفيل زير
 عقق كلاره لطق لقلق قضيب كير
 كلاوب و جبر و سك بجه سكب ان حلي تير
 زرافه عارت اشرو كا و پلنك و شير
 برزون تازي اسبك تكي يقول ديرا

بقار كاوبان بقره ماده كاوو مضارع **م ن**
 البقرة الثامن والعشرون في بحر المل المتخون فعل تن جنهار

مسب مالا و قبيله كدر خيد صفا
 لبقي جابك زيرك حيق كول و بليد **م ن**
 رفت زشت جلع و دمت نرم شدن
 كدغم و كبد رنج و رمد در چشم
 شمل بار شمال و سمل جامه كهن
 جدي نور و كياحي صدف كوه بلند
 بنتم و نفل كران شتم نبع و دسم **م ن**
 حدرو غور و هبوط و صبب جاي شيب
 شفق سرخي موي و فلق و بكرة بام
 رملان غنج و دلال و امه بوبيدن و ناز
 عشق تاريه صرم جرم جرم و قطا
 كنيزك سرب و محنت سوراخ و بلكه

القطعة التاسع والعشرون في بحر الفرج المتن الاخر

اكليل و نضغ مهره خويشتن آراي
 ملكون رهي فاند سر هنك و شرف باج
 و او بل احد قبله يك بوسه عطا قل
 اكلرك نر ميسان عرق زرك و شبنده
 سجيل و رجيل سبك و مريدوي نيل **م ن**
 سندان زهره بيهوش شنان زفل و بلام
 اكليل و تخت سولاخ نره رعنايي
 شاكره و بزرگي نهب آورده بغايي
 عن خمشير و لنده كين آرو حده شها
 ميسان و بصيرت بخرا ميدن و بينايي
 سست و عيب و خزي بوبيدن سوايي
 بزدان شبد بام و قدردان نوايي

جنى بدي شكل ما نند و كرم نيكو
 كاردوسبك باريدك و صبر نيكباني
 مهراس و مهرش ها و نجامه جرم مهر
 افلاس و فتوت مفلس بودن و بناني
 سنداوه سبك بد فو قنداوه بنديك
 عنداوه بغايت سخت و رويت دانايي
 ادهم هرج و مرج اسبياه و اسب م
 زود و زور و و رهوا فيلوله بي را اي
القطعة الثلثون في بحر المنسرح و قدمة
 و تيكانه نواب اجرو متين استوار
 امير قياست عذاب رب خداوندگار
 ابلد كند قد ر موزيل مدي بس نهام
 نعل عوض امه مفسد كرام و لغا كارزار
 وحي اشارت فرستادن وحي و صلوة م
 رحمت آمرزش و غافرا آمرزگار
 احمد و فرقان بسندیده نبی مصطفی
 سنه به كننده سخت رذويار
 جنت و نار بهشت انور و رويت ملام م
 دیدن و ره هود رشت عهد و زمن روزگار
 نبأ اليك تزامن زكنه كشته ام
 انت كرم توي را ديكو نيك كار
 في سبب رحمتك در در بخشيدنت
 كنت شدم قين راجع بنده اميدوار
 اخذ مقال لطف خاتمة تذكرة م
 شد سختم ارمغان عاقبة يادگار
 ادع دعا كن لمن نظم هذا الوجه م
 بان كه نظم كرم اين مؤجر كوه رنثار
 تم كتابي بلطف الصمد الرازي
 نسخه من شد تمام با كرم كرم كار
 نسام
 كتبه محمود بن عبد الله في سراي
 ال عثمان سلطان مراد خان بن
 سليم خان في تاريخ النبي سنة 911

بسم الله الرحمن الرحيم

29

الحمد لله مبدع البدائع و منشي الصنائع و الصلوة على محمد افعى القرب العقباء و ابلاغ
 من تحت الحجر باء و على الله ما زهرت الاورد و و ردت الازهار و نهت العذبات و
 عذبت الانهار و بعد جنبين كويد بنده سايي احمد داي اصلح الله شأنه و صانه
 عا شأنه مختصري كه موسوم است محمد و ثنا در لغت و منسوب بامام فاضل علامه
 الوري استاذ البرية في البري رشيد الدين عم الوطواط طاب ثراه مجموعيست در غايت
 فصاحت و ايجاز مشتمل و اصطلاح ارباب بلاغت و ايجاز كه چه بيان ثايف مريدو
 منيت بهج وجه صورت نه بندد ليكن لاي منشوره راي عقد ضوابط و روابط
 نظم سليس عقد نقد نفيس ندهند و انتظام فرايد شرايد او را بي انتظام قوايد زوا
 قيمتي نين نهند لاجرم خواست كه ان عرابس ابكار افكار را تخليه ز قاف عنان نظم
 مرتين ساخته و بتوشيح لباس اقتباس جمع بپداخته با خطيبان قواطع عواطر جلوه دهد
 نامطالعان جمال آن عروس را از مشاهده و مشافهة آن لذات جديده و جودات لذيدة
 حاصل شود پس لغاتي كه در اوزان شعريه صحيح العيار بوده بذوق طبع سليم و ذهن
 مستقيم و فوق كل ذي علم عليم مندرج در شش مد و پنجاه بيت و پنجاه و يك قطعه
 بقلم آمد و اين نقود زواهر باسم عقود الجواهر موسوم كشته مرسوم شد بر اسم
 خزانة محمود و سلطان زانده جهان به كرميده زمين و زمان نور هد فقه اهل ايمان
 و نور هد بقره عدل و امان شعر فرسيد سعادت آما في مقصود و مراد زندگاني الامير
 الكبير الامجد و المحسب النسب المجد و ارث الملك عن الاب و اجد محتفيا لكما لآتي في
 لوح اجد شعر عالي جهت از جلا و رونگين يعني كه جلا و دولت و دين خلاصه الماء

والطین سلالة الملوك والسلاطین مراد چلی کامران ابن السلطان الاعظم و الخاقان
 المکرم مالک ازمه الأمم ملک الروم والعجم غیاث الدولة والدینا والدین سلطان محمد
 بن مراد بن عثمان مع الله الملك والدین بطول بقائهما وافر عینهما بشاهدة لقاها
 بنیة وبنیة مامولست که بنظر عین عنایت ملحوظ کرد انیده بشرف مطالعة فیوط
 مخلوط دارد شعر در تحفه مختصر درم حدیث بس و معواله الذی در جبهه فیها
 مارا بفرازد عاجون دست ریش نبود ان الهذا یا علی مقدار مهدیهها وبالله

التوفیق والله خیر دق

القطعة الأولى في بحر الرمل المتن المقصور

ابتداء وافتتاح و فائت اجاز کار استیالت دلخوشی دادن موافق ساز کار
 اجتنام و هم و غایت انتها و عاقبت من کنه و قصوی و قصاری خانت پایان کار
 جهر و علان شرح و تشریح اشکار گفتن چون مراحت اشکاری و مرجمت اشکار
 انتخاب انتخاب و اصطفا و اجتناب من برکنیدن مثل او باشد خیار و اختیار
 منتخب چون منتخب مختار و غیر مصطفی من مجتبی شد برکنیده فخر کردن افتخار
 ارتضار رضوان پسندیده رضی و مرضی من شد پسندیده مباحثم و همی چون شمسار
 استعارت عاریت در خواستن شد مستفید من عاریت خواسته و مفعول باشد مستعار
 چون عاربت عاریت دادن بود فاعل معیار چون اگیدست و موکد هم نهاده استوار
 اعتزاز و اتقا و احتیاط بهرین شدن محتوی و متنی و محتوی بهرین خوار
 مغرم و غم و غرمت و ام تا و آن است غم قصد و اقدام و عزیمت هم و هم امین کار
 منع و منعی چرا که منع آن جای کن و من اب زاید غمکاری نس و مونس غمکسار

30 میزبان و خدرو ستره پیده حاجب پیده دار
 اعجت و عدت چه ساز لشکر و جمعش عدد
 فاعلان فاعلان فاعلان فاعلان
 این لغت را یادگیر و بندد ای یاد دار

القطعة الثانية في بحر المقارب المتن السالم

کینایت جو تعریف پوشیده گفتن چو کتمان و اسرار و افغان نهفتن
 حیاطت جو امر از و حفظ و رعایت من میبانت نکه داشتن کس رفتن
 مقصون است و مضبوط و محفوظ و مستحکم من چو محرز نکه داشته نقب سفین
 تحفظ نسون محرز تو فی من چه خود را نکه داشتن نوم ففتن
 ناسف نکهف چه اندوه خوردن ندادن چه در یافتن مشی رفتن
 هشاست بشاشت نصارت طراوت من بود نازه روی نفع شکفتن
 شجاعت بسالت بطالت و لیری چو شریل و تیسیر سان کیرفتن
 کثیر و قلیل است بسیار و اندک حدیث و معاکل سخن قول گفتن
 فقولن فقولن فقولن فقولن سعادت چه باشد نصیحت شفتن

القطعة الثالثة في بحر الجزل المتن السالم

نزهت نزهت قمری رخصت فراخی روح جان زامیر بهی نایبده و حجان و سحره رایجان
 جدوی حلیت جائزت فیض و نوال و موهبت من بخشش عطا یا و مواهب چون نوال جمع دان
 اعطاء عطا بخشیدن و معطی عطا بخشنده شد خواصنده و بهر سنده سائل سائلون خواصنده
 اینا و تقریظ است حمد اطر استورن مدح نین منی و مطری حامد و مارج مفرط مدح خوان
 نهجت تیج ابتهاج است و سده و ارتجاج من خبطت مسرت شادی و مسرور و میج سادما

امجاد دل تنگ کردن و ضحک چو دلتنگی **م ن** دلتنگ و عاقر چون زین بچاره و مخی نهان
 مغموم حکایت شلیب اسلا تسلی دادن است شلوت شکلی بی غمی چون رایج و جاری روان
 انفاذ و امضا عجز اجرا کار فرمان راندن چون منفذ و ممضی بود رانده و مجری همان
 نایب و تخلیض ای بسر جاوید کرد انیدن است خلاد و مؤبد چو ابد خالد خلاد جاود آن
 اسراف و انباج و فضا حاجت روا کردن **م ن** حاجت روا کرده لطف خفیه عودیده ارمغان
 ملبوس شد پوشیدنی مشرب با شامی در طالب بود جوینده و طالب هم جوینده کان
 امکان و وسع و قدرة و مجرود و طاق مقدر **م ن** ممکن توانایی و جل ترس و طلیعه دیدبان
 تعظیم و تحقیر اعتبار اکرام و توقیر اجرام **م ن** اجل و بزرگ داشتن میوهان و عینه جامدان
 مستغفلن مستغفلن مستغفلن مستغفلن ای طالب فضل و هنر علم لغت را نیک دان

القطعة الرابعة في بحر المتقارب المثلث المصور

درایت چه دانش مجاز مجر موش ریاست تیرگی بود عطف دوش
 ماثر مناقب مرقا کسن **م ن** چو منطبق کویا و ساکت خموش
 مثالب معایب بود عیبها مساوی بدیها بود فاره موش
 مواظب نصایح بود بندها عذارست و مسمع بینا گوش و گوش
 مسبب و مسبب است مرد بزرگ و غارت فرومایگی غلی جوش
 غلبه چو اجنه ضعیفه تیره **م ن** حسد عقید کینه خلق دیر بوش
 صفای غلازل احن کینهها مقل و هل بود زهر تیغ یاق نوش
 عبادت چه بیمار پیر سیدن است مکا و صد آباتک صبیحه فروش
 محتاجی و فیصل فصال اعتزال **م ن** بیکسو شدن و حل تروق نوش

تفرق چه پیر سیدن حال کس بود امس دی روز بار چه دوش
 فعولن فعولن فعولن فعولن چو د آتش یزد بری نصحت یوش

القطعة الخامسة في بحر المجت المجنون المقصور

مساحت چو سماع و مساعتل آسان **م ن** فرا گرفتن و مسبان و طن و ریب گمان
 مشاهده چه شهود و مخاطبه چه خطاب **م ن** سخن بروی کسی گفتن و آمد با یان
 مغایبه پس پشت کسی می گفتن فضا عه عود کیرانی فضیع و عود کیران
 رخا و غضب و فراخی و رخص ار زانخی غلا کیرانی و غالی کیران رخص ار زان
 طوی و جوع و مجاعت سغب کرسنه شدن کرسنه جاب و غرسان نشنه چون عطشان
 سامت است و ملات ملوی و املا **م ن** ملول کردن و لکنت کرفکی ز بان
 تقد است و توعد بکفانکی و آحد **م ن** وعید و چون متوعد بکفانک نه نشه از آن
 تملکت و خداوند و پادشاه شدن فرید و چون متفرید بکفانک نه نشه از آن
 غلامت و مناره محیله و معل **م ن** جور سم و مسم و صوه دبل و شرط نشان
 مقام است و ماسم محال و اشراط **م ن** دلائلست و علام رسوم جمع بد آن
 مرافقت چو رفاقت مری کردن رفیق همزه و میرج تیر و قوش گمان
 مجور است گذشتن ز حد و مستان **م ن** امان خواسته مستان آنک خواهد امان
 کمال و مجر کمال نامی و کامل **م ن** مکمل و مکمل تمام و غسر زیان
 فصلا و شمه و فصلت روشن قطیعت رخم **م ن** بریدن است زغب نشان محقق بنهان
 مفاعله فعلان مفاعله فعلان فنون علم و ادب شد فضیلت انسان

القطعة السادسة في بحر الفرج المستدل الاخر بالمقصود

ايجاد سزاي حمد بودن
 چون حمد و ثنا بود ستودن
 اشباع سخن تمام گفتن
 چون نشو و نما فرودن
 مشبع سخن تمام گفته
 ارشاد و هدايه ره نمودن
 تسليم بود سلام دادن
 مظهر دل و محنت آزمودن
 تصحيح بود درست كردن
 اختيار و خيانت نيكان
 سال است سنده سينه غنودن
 اشعار و شعر چون بد است
 اقصاء و حصار شد درودن
 محبوب و حبيب خد شددن
 اصفا و سماح چون شنودن
 مبغوض و وعيد و بقبض و محبوس
 دشمن چو سركار يده سمي سودن
 تنوير بود نويد دادن
 صبر و صبر شدن چو كودن بودن
 تقويد و تقويد اجتناب است
 من غوكردن و تغنيه سرودن
 اشعار دميدن و جلوه چون
 من اواره شدن جلوه زدودن
 نظير و خندان گفته كردن
 داماد قائل سلب ربودن
 مقول مفاخرن فقولن
 من است ميساس و من است

القطعة السابعة في بحر المضارع الاقرب المحذوف

عود و معاذ و لود و لجا التبا بناه
 هرز و ملا و ذ و حمن و مهند بناه كاه
 ميثاق و عهد و عهد چو پيمان و نقض عهد
 پيمان شكستن و اجل و حين و قينه كاه
 عقد و مفاقت شده بيعت معا همت
 من با عهد كه پيمان و پيمان قليب جياه
 تعذيب و اعتذار بود عذر خواسان
 چون عذر پوزش است معذرت عذر خوا

صنديد ميه مرافقت احوال و قصه رام ن
 برداشتن بهاكم و فاضي و پادشاه
 دعوي كننده مدعي و مدعي عليه م ن
 دعوي بر و كنند چو طافين شده و ناه
 چون غبن دان فریب ولي در معامله
 در رايها غبن شد و فاسد بود بياه
 غاين فريه برنده و مغبون فریفته
 مخبر خبر دهنده و غريب شد سياه
 برهان و عدل و حجت و سلطان و پيخته م ن
 چون شاهد و دليل و شهيد و علم گواه
 اقرار و اعتراف بخشنو بيا مدن
 فاعل مقبر و مقبر و وزر شد كناه
 والي ميه امتياز و تميز جدا شدن
 غلق المظنة چيزی نفيس و كلام كياه
 ممتاز انك چون متميز جدا بود م ن
 زانرا ن غويش با صفت خوب جدا راه
 شرح الشباب و رونق و ريفان و عقوان م ن
 شد اول جواني و محبوبه بارگاه
 چون راحت و رفاهيت آسوده بوده است
 جبا نه عيده كاه و مصلی نماز كاه
 صبر و عجز اكسب و جبرج ناشكيب منع م ن
 چون دفع بازداشتن و جستن آمد سياه
 طسايه جار كشت و جوار و مجاورت
 طسايي بود زمان اقباب و مآه
 مبدأ و انقراض چه بايان روزگار
 ريب المنون حوادث ايام و شهر ماه
 مقول فاعل و مفاعيل فاعلن
 علم و معن بسانست نراد جهان پناه
 جان پدر بعلم و معن كوش تا ترا
 بر سر نهند تاج زر و خسروي كلاه

القطعة الثامنة في بحر المتقارب المتن المحذوف

حسبي است و محسوب انگاشته
 چو منطون و موهوم پنداشته
 جوشيد و اجله برافراشتن
 مشيد معلى برافراشته
 تغادر زكاري نشستن بود
 عشا غوردني شب غذا چاشته

اکرم افاضل بود مهر آن
رفیعست و مفرح بر داشت
فراخ و خلا چون نغمی بودن است
ملأ ملأ و مملو به انباشته
زراعت هرات چه گشت است ذرع
چو منار و چو محروک شد کاشته
هر است حمایت نکه داشتن
چو محروک و چو نکه داشته
فعلون فعلون فعلون فعل
طری و حدت نو خلق داشته

القطعة التاسعة في بحر الرمل المختار المقصور

علم انین نقابت منقبت فضل و مفر
الف الف دوسنی حاذق مبصر دیده و
مال نوطار طریف و کهنه اش تالد نلید
مال ناطق چار پا و مال صامت سیم و زر
مستغفل و ضعیف آغ غله به دارند ازو
شیر نغ اسعار مع و حرکت کت و قطف به
طیب الاعراق باشد اصلهای پاک خوب
صادق النیة چه ممد راست بت رکن
نهی و منهاج و مرام و منهج و مسلك طریق
چون لوا را بت علم شد الویه را یات مع
حرفه و صنعت چه پیشه چون صناعات
فصل و تبیین از قربت آن در کدشتن باهر
جمع و مصالح دست کار و مختار شد به
تجارب و استکشاف و استعلام و استخبار آن
دیکر استطلاع و استفسار به رسیدن خبر
فخص و تفشیش و تخصیص و جوی و اختار
عزل چیزی از میان بهر مد که فحل نه
فصل و تقصیر است کونه کردن و اماندن است
چون ملاقات و تلفی و تلاقی و لقاء
فاعلش قاصر مقرر کونهی باشد قصر
کن پنهان داشتن مکنون پنهان داشته
انقاد به دار سیرت شد نغمش بهمن سیر
نیک تیر و فصل بیکان و درق جنت سپر
مدح تو شنه نهند چون نهاده مدح
از غار از بهر فردا توشه و بنهاده است

حیر و مکر و مکر و موطن و ماوی مکان
جایگاه بودی مثلش محل و مستقر
قطعه و غزله کفتم مثل او شنید کس
که ترا علم و ادب باید بیاموزای پسر
فاعلاتن فاعلاتن فاعلاتن فاعلات
وزن قطعه یاد گرای مایه فضل و مفر

القطعة العاشرة في بحر المتقار بالتمن المحذوف

نقادل بهر شدن عدل تنک
هرج ضیق تنکی مضیق است تنک
فضیلت منیت فزونی و جمع
فضائل مایا ثانی در نک
دکار و یکاست فطانت چو دین
دکار بهی لب خرد صبح رنگ
لبیست و دای و کیس فطن
ذهین و زکی زیک و خشف رنگ
دکانت و اکیان و چون اذ کیا
عنه زیکان و جبرین تلف رنگ
رکاکت بود سست رای رکیک
بود سست رای و غلو شد رنگ
یسار و غنای نیازی غنی
توانکه چو میر سال تیر خد نک
صنعت چه کردار نیک است جمع
صنایج جهین و طبع جبرک و رنگ
لقا و تلفی چه دریا فتن
فین فتنها و وغار و زجنگ
نقاد و مضار و واج و جواز
روای و تار روده نادر چه چنگ
سوق چه بازار جهنم کساد
بود نار و آبی مقامه و سنگ
عیاذ و نفوذ حصن بناه
کرفتن سنجیه شیم داب بنک
تبع تو شمع فقه بود
چه خود را پیراستن رنج چنگ
فعلون فعلون فعلون فعل
نظر کن برین قطعه شوخ و شنگ

القطعة الحادية عشر في بحر المجت المجون المقصور

اِفاده فائده دادن مفید فائده دِه
 کینه لشکر جمع آمده سَمیع مِه
 قلم و قوز و نجات و خلاصه و آستن
 صبح مرد نکوروی و عرو و جوز کِه
 ملا حظله شده باحد کرنگه کردن
 محاکم چه محاکم شدن سفر جل یِه
 سازعت چه نزل و نفاست دغوی مَن
 کناکناست و مسخر دُبون رعیت کِه
 منجم آنک ز مانی بچند پاره کند
 مفاصله جوشن و سَر و دلاص و شکله زِر
 نماطت شده مکل و مدافعت شو یفم مَن
 زمان دادن و هیبت شکوه و عقده کِه
 مجل آنکه بهملت نباشد استبطاء مَن
 درنگ و دیر شمردن غنود و غنید سینه
 موجل آنکه بهملت بود بلوغ و وصول مَن
 رسیدن است و ردی بد میله و جید یِه
 مواهنت هینه و هن و مداهنت سستی مَن
 نودناست ذوقه مرغزار و منزعده دِه
 فذاع و خذعه فریب ایستاف و استیناف مَن
 ز سرگرفتن و عافه کنار و عاشیه دِه
 معاقبت چه کسی را عقوبتی کردن
 معاقب آنکه عقوبت کند خذرفه
 قضیه حکم و قضا یا چه جمع و اشتغال مَن
 گران داشتن است و رجم چه باشد زِه
 غدا ی روح بود نظم دلکشت دای
 زاب نظم تودرد و صدق شود فرایه
 مفاعلت فعلان مفاعلت فعلات
 ز علم یک سخن از صد هزار کوهر یِه

القطعة الثانية عشر في بحر الفرج المخبوض

نقصان و زیاده شدکم و پیش
 غامر چو حسود شد بد اندیش
 اغزاز بود عزیز کردن
 مذقوب چو شایعه راودین گیش
 اولال و اهلانده خوار کردن
 ببطار مجشک و مبضعه نیش
 تحلیل بود خلل کردن
 شارب چه بر دوت و غنقه ریش

حریص و شیره و نوح و نهفت مَن
 ازود بر دُقبل پس و پیش
 ایلای بود حریص کردن
 مویله چه حریص و شوکه شدیش
 منهوم و شریه حریص و اقبال مَن
 پیش آمدن و همیم شد غویش
 سبوت و خصاصه فقر و خبله مَن
 درویشی و ضلالت و بجه شد پیش
 موسیر جو غنی نری توانک
 مسکین و مفلعل درویش
 انعام و بهیمه چار پایان
 صالب شب گم جرج شد ریش
 مفعول مفاعلت فعلن
 در علم طلب سعادت غویش

القطعة الثالثة عشر في بحر الفرج المتن الاخر

تمسین نکو کردن تخلص رها نیدن
 ارسال فرستادن ایصال رسانیدن
 اغراض چه بگشتن ایراد چه آوردن
 انکلاف تلف کردن انشاب بجهانیدن
 انظار چو امهال و توکیل زمان دادن
 تشییع برآکندن تخریش غراشیدن
 منظر چو موجل شد تمهل چو زمان داده
 موهش چه رمانده اچاش رمانیدن
 امتداد مددها و اعداد فرو نینها
 تمیز جدا کردن تفریک چه مالیدن
 مقصود چه کم کرده مفقود کم کرده
 خناق تلوکیر و تذویق چشائیدن
 مرود چه رد کرده مبرور بر پرفته
 تعاقب چه فرزند آن بعد از پدر مادر
 چون تبه و نگردد بندهک منشی کردن
 تلویت بیالودن تخریق درآیندن
 مضمون و مبین قوی معنی سخن تخیل
 نظنین بکمان گفتن تقطیر بکائیدن
 احوال در آوردن اخراج بیرون کردن
 تغریق فرو بردن اولال بتا زیدن

هم سر و کجا دادند زین کوه خرامیدن
 ريسان و شجر چون برآید تو مین بد
 مقول مفاعیلن مقول مفاعیلن
 حاجت نبود چون در نظم تو سجید
القطعة الرابعة عشر في بحر المتقارب المثنى السالم
 نطق چه بیدار بودن بکاری
 غرورست و غفلت چه ناهوش باری
 نتایج تواند تاداف تو آری **من**
 تقارب بیا محبتی شدن عون باری
 تصور نامل تفکر تدبیر **من**
 رویت جو فکر چه اندیشه کاری
 غضاخت کی و زیادت فزونی
 ناکد تمهد و توف استوار ی
 جو عزت غیری و نایافت بودن
 مهانت مذلت عقارت چه خواری
 قبح توجه بود در دمندي
 این اینهال و تفریح چه زاری
 دقیق و جلیل است باریک واسطه
 تخریب جنب چه پرهیز کاری
 تبصیر تلق بود جا بلو سی
 فروست اسب فراست سواری
 تکلف چشم چشم هر رنج بر خود **من**
 کرفتن حیا کت حجل شرمساری
 نهان توانی چه سستی نمودن
 مصیفات و مریح چه جای بهاری
 تفاوت زکات و طهارت چه پاکی
 نقی و زکی است و طاهر چه آری
 جو تهذیب و تنقی پاکیزه کردن
 تنقی تهذب چه پاکیزه کاری
 منقح مهذب چه پاکیزه کرده
 ضمان و کفالت بذیر فتنکاری
 حدیثم چو در آستان در منظوم
 بگوش تو باید بود کوشواری
 فعلن فعلن فعلن فعلن
 بعلم و ادب کوش که عقل داری
القطعة الخامسة عشر في بحر المثل المثنى المقصور

در ب در آوه و سبط و وسط و سبط میان
 طرف و عرض و رجا و افق و قطر گران
 شد توقع چو تطلع چو نرسد از صباد **من**
 داشتن چشم مجیزی متحرک جنبان
 متوقع منطلع متصدید مرصد **من**
 چشم دارنده رقیب متدبیر نکران
 چون محلی و نرین بود آراستگی
 متحلی متزین بود آراستگان
 طف و غفت سبکی خف و غفیف است سبک
 ثقل و ثقلت چه کمائی و ثقیل است گران
 امن این شدن و خوف و محافت بیم است
 ثقل بار و بنه و شوق جوانی تو فان
 موئن الکلما مینست امانت کبر ده
 امنایمیدین است امانت داران
 شد مبرات و محاسن همه نیکوییها
 مستنیر پرده کرمه مطلب جو بیان
 شد محازی و فضاخ همه رسواییها
 منتهک پرده درنده مشکل گویان
 رفع برداشتن و وضع نهادن تسخین **من**
 گرم کردن مستقیم متبیین خندان
 قوت و ضعف توانایی و سستی تیرید **من**
 سرد کردن مندمع متباکی گریان
 عرض و طول است چه پهنای و درانی نسیم **من**
 نریخ دادن مندد و دودل و نشو و زنان
 اخطا ط است فرو آمدن و استغراق **من**
 همه را باز رسید علم و وشی نشان
 تیر که آنج بماند ز کس از بعد وفات
 غیر و شریک و بد و نفع و ضرر سود و زیان
 انتشار است و تفرق چه پراکنده شده
 منشی چون متفرق چه پراکنده بدان
 شد سماعین غلامان دو صف از دو طرف
 خدم و خیل و خشم حاشیه خدمتکاران
 ابو والد پدر و والد و آم مادر
 چون ابون پدری باشد و ابادر آن
 والدان و ابوان شد پدر و مادر بنیت **من**
 دهر و این پسر باشد و این پسر آن
 لیده هم داد و توانا و چون ناسل زه و زاد
 چون بنون پسر باشد و عذبه لقیه زبان

چند در آن چه در یافتن و عاقله چون **من** مدرك آن عضو كه با او عاقله در یافت توان
 پنج حس است بصریدن و شنیدن و بوییدن
 پنج حس ذوق چشیدن بود و عقل خرد
 انك اسباب علوم است عینیت بدان
 فعلان فعلان فعلان فعلان
 فعلان فعلان فعلان فعلان

القطعة السادسة عشر في بحر المكنون المقصور

نضار و نضود ذهب زرشدر زری رینه
 مشارقت بود اشراف و اطلاق و وقوف **من** چه دیده و رشدن و قوط و رخنه اوینه
 مصادقت جو مصادقت و لا موالاست
 موافقت جو و فافت سازگار شدن
 نفاق چیست دوروی منافق است دوروی
 مکاتبت جو معادات هم مقاسات است **من** عطاء ریح کشیدن نظیف پاکیزه
 بود شامت الاعدا شادی و دشمنی
 تسکن است و تواضع فروتنی کردن
 جو طایبی که سعادت در آید در غیب
 مفاعلت فعلان مفاعلت فعلان
 رصیق باده و مزاج امینه

القطعة السابعة عشر في بحر المكنون السالم

سبحان پاکست آن فداسجود و قدوس است پاک
 تاج پید کردن وقت و مورخ فاعل است
 احسان و عین در یافتن محسوس شد در یافت
 ایجاب و احب کردن و موجب کننده و ناک
 مستقبل است آینده و ماضی گذشته و ناک
 مقسوم قسمت کرده و وقت چوبیدنج زاک

مستوی

مستوی است و مستوی لا یقین سزاوار و متاع **من** قیمت نکرده و خبر و عین است نان و و قیه کاک
 تقدیم پیش آوردن و تاخیر پس انداختن
 تقلید کار افکندن است در کردن و شخص دیگر
 ایام و احکام است چون ایقان چه حکم کرده است
 تخلیط شد آمیختن و تضییع در زدی کردن است
 چون صرف کرده اند و صرف چه کرده اند
 اینها و اینها چون خبر دادن بود اعلام هم
 نشان فراموش کردن و ناسی فراموش نگاره شد
 سهل المأخذ آنچه کو آسان می آید بدست
 سبب المآل آن چه که دشواری آید بدست
 مرموم رحمت کرده و محروم بی روزی بود
 ایضاح روشن کردن و واضح چو لاج روشن است
 مستعمل مستعمل مستعمل مستعمل
 این قطعه و غزاه من شعریت در سحر بیان
 فاعل مقلد فیه و یا فوج کله فرق ناک
 مبهم چو مبهم فاعل و مقلد بود جای مقلد
 سبب و مسبب قذف دشنام است مؤلم درد ناک
 مقصوف که داند و انباشتن اشترک
 منتهی و منتهی چون بی معلوم فاعل و قیه جاک
 منسی فراموش کرده و غورست و غایب چون
 دولت چه معروف و دول جمعیت و نوع آمدگان
 تجدید نو کردن تجدید نوشتن نیزه سیمک
 تقویل رسانیدن و عاقله کار سمنان
 شدلابایی ناک او از کس نذر دمیج باک
 در علم کوشای جان من ناکویت روحی فداک
 ای شعر تو نظم کمروی کو هر نظم تو پاک

القطعة الثامنة عشر في بحر المقارن المقصور

هر پیرست دیباج و سندس پیرند
 من شد بها و نین و نفیس **من** بود قیمتی کیف چون نیف اند
 وفار و زانت چه امعسکی
 رزین است امعسکه فداخته رند
 علو و علا و سمو و سما **من** بلندی و عالی و سایی بلند

اشدت چو تنوید افراشتن
 غیاث و مفیث است فریاد رس
 مناظم چه بیوستگیها قریح
 قیامت سماجت چه زشتی قبیح
 مناب و نیابت بجای کسی
 و صب چون وجه درد او جاع جمع
 ثواب و ثنوبت چه پاداش نیک
 عقاب و عقوبت چه پاداش بد
 عتاب است و توبیح چون ستر نشین
 فقولن فقولن فعل

القطعة التاسعة عشر في بحر المطوي المنسوخ المكفوف

رتبه و منصب درج پایه و خفراجه
 عقد چه بند انوفا د بسته شدن منعقد
 ملأ منبأ كف صمصبة جاي پناه
 شش و منات حصان چو ثقت محکم
 سده چه درگاه و باب در عتبه آستان
 شکوه شکی شکایت کلاه کردن شفق
 شاک و هم مشکلی چون مشکلی شکی
 مجمع و محفل بود انجمن مرد چون

منفع انکس که او نفع بر د نفع سود
 منفعن فاعلن مفعلن فاعلن
 منفع به کنو نفع بر نفع جو من
 نظم نو کو هر ف الفظ تو شیرین سخن

القطعة العشرين في بحر الرجز المرقل المربع

ربحان فرونی راجع چه افزون
 حصن عقیدت نیک اعتقادی
 اسباب و اطناب انکار و تطویل
 قسط و نصیب قسیم است و خصه
 فخت فراخی خست بزرگی
 مالک خواوند ملوک جمعی
 حدت چه تیزی شدت چه سختی
 شیرین بسیار شر است غیر
 تکلیف رنجی بر کس نهادن
 باشد جلادن جلای تجلد
 مستغلا ن مستغلا ن

القطعة الحادي والعشرون في بحر المجت المجون المقصور

عنایت است و معونت معاونت یاری
 بنار و بشر و طلاق کشاده روی شد
 تبیع است بدادن نه بر سبیل و جوب
 جوز اهد و متدین و رخ بود دیندار
 بیافت است و حدودت مرا سزاواری
 بشیر مرده و دهنده ملاسه هواری
 دهنده شد متبیع مصاحبت یاری
 نزهت است و تدبیر و رخ چه دنداری

چو مظهرات امورست کارهای بزرگ
 ز قادر و ورده چه فغان شهر چه بیداری
 مو اطلب چو دوام و ملازمی در کار **م ن**
 همیشه بودن و تعطیل و عطله بی کاری
 مو اطلب است و مداوم ملازم آنکه بکار
 همیشه باشد و لای بی نعم آری
 بود جلا نل اشغال شغلای بزرگ
 چو عرف و لطف و لطیفه لطف نگو کاری
 محافظت چه نگهبان شدن بهم دیگر
 سفاخته بی فردی و محرم عشیاری
 ممارست چو مریس سخت باز کو شیدن
 نقد رست مستحق صغوبه دشواری
 ثابق و است و تنوق نگو نظر کردن
 سفر صلح کننده برآور بیناری
 بود مقدمه انجمن جمع پیش افغانک
 کمی دیر و امارت سپاه سالاری
 چو ساقه باز پسینان و میمنه سویی راست
 چو میسر چوب گلس شب تاری
 مفارقت چو مباهات فر نازیدن
 نجیب مرد گرامی و ذمه زنها آری
 عزیز مصر شوی که مال و صنعت و جاه
 و لی چو بی مغزی پیش عاقلان و هواری
 مفاعله فاعله تن مفاعله فاعله
 عزیز ملک جهانی اگر مغز داری

القطعة الثانية والعشرين في بحار المقارب المثل المذوف
 خج فرود خوردن خشم و می
 قلم کلک و حلقه نصب دوزخ و می
 ملک پادشاه و ملوک است جمع
 اکابر بزرگان و سلطان چه کی
 کولت و موی دمویت کهل
 زینسان شنا و هر پاس دبی
 دناست خست رذالت بود **م ن**
 سفالت فرومایگی فلس فی
 وضع و مسیس و سفیل و دبی
 چو اردل فرومایه آیان کی
 رزیت مصیبت الم رنج و جمع **م ن**
 مصایب رضا یا و عرقوب بی

38
 بلا از بودن بود ناز که **م ن**
 بلای فرود آمده اثر بی
 محابا و ایقاچه از رم و فرج **م ن**
 فتن شاخ و عرق و عرق و عرق
 فقولن فقولن فقولن فعل
 ندیده کی در جهان مثل وی

القطعة الثالثة والعشرون في بحار المثل المثل المذوف

چون تسبی ناز کردن شد لال و غنج ناز
 شمشه ی را باب آمین شمشه در آز
 آفتاب انداختن شد مکشبت انداخته
 انقضای سپهری شدن کای المصالح کار ساز
 آفتاب و استغاثات فائده بکفر فتن است
 مستفید و مقبیس فاعل مؤلف دلنواز
 اشتیاق و تشوق هم صیبات التیاح **م ن**
 ارزومندی نمودن ماریه حاجت نیاز
 تربیت تربیب پروردن مربی پرور
 شد مربی پرورنده مضبوط و بفرار
 اتباع است تبع چون تقبل اقتدا **م ن**
 در پی کس رفتن و ندرج ندر و ببط قاز
 مقتدی متبوع شدن انگس که در پی او روند
 ناکج است مقتدی در پی رونده بی از
 استغاثت فاعل کشتن مستفیض و شایع **م ن**
 فاش و افشا و اشاعت فاش کردن ستر آز
 رعب و تهدید و تهدد و عذ و خوف و عید **م ن**
 قول ترسانیدن و والی و مولی سرفراز
 حامل الذکر که بی نامست و بی نامی ممول
 اذ عاد عوی نمودن مسجد است جای نماز
 رب و ترشیع است پروردن مریخ پرور
 صقر و اجدل چرخ قشور کس و باری باز
 استقامت ایستادن راست ساین مستقیم **م ن**
 راست قین افغانک و منیع دم و مقروض چه قاز
 جنس و نوع اسلوب و مزب و صنف نگو نژاد
 جمع او اجناس و انواع و فنون و شکله ساز
 فاعله فاعله فاعله فاعله فاعله
 قطع و غرا نگر در شب و شب و شب ناز
 شومین سحر جلالت از رو تحقیق لیک
 چشم بندی می ناید سحر در عین مجاز

القطعة الرابعة والعشرون في بحر الهج المسد من المصور

بنارت مزده و میون حجتة   تفقد باز جستن حزمه دستة
نقله کار در گردن کمر فته   منوط او یخته مر بوط بسته
وسيلة قرب نزدیکی قرابات **من**   وسائل جمع و مبهم کار بسته
توسل چون تقرب قرب جستن   از اوت دور کردن نبت رسته
تنم زینتن با ناز و نعت   نکاسل کاهلی مفسول نسته
مقوط و قایب و مایوس نومید   سقم بیاری و مقول غسته
مضائق جاییهای تنگنای است   حبب بوبیدن و قاعد نشسته
تخاوی جاییهای ترس و بیمت   بخی و مقل و قایم چه رسته
چولین و رفیق نری رفو سستی   طلب جستن بود مطلوب جسته
وظیفه کار هر روزه وظایف **من**   چه جمع و منکسر مفضل شکسته
مدح و محبت مدحت ستایش   محامد جمع فینق چیست بسته
مفاعیلن مفاعیلن فعولن   نقیض العهد شد بمان شکسته

القطعة الخامسة والعشرون في بحر المضارع الاخر ب

سیدودت و سیادت و سورت چه مهتری   من و جمال قوی و جودت چه بهتری
سید شریف مهتر و سادات مهتران   جند و سریده لشکر و جندی چه لشکری
رزق است روزی دادن و رزاق روزی ده   مرزوق روزمند و اخوت برادر ی
انصاف و معدلت نصف عدل و نصف **من**   داد و انصاف داد سنان بکل تاری
عاد و جود عدل و منصف و مفسط چه دادند   حاکم حکم چه داد و رو حکم است داوری

اکراه

اکراه و کراه و جبر و جبار با ستم **من**   بر کار داشتن چو نبوت پیمبری
اکماش و اکتماس بکاری شتافتن   صایح چه زرگر است و صیاحت چه زرگری
از عا و استماع بود کوش داشتن   چون مشتری خرید و خریدار مشتری
مقد و خلاق و کفیل بود شقیص بقره چون   مخطوط بهر مند و دلالت چه رمبری
ایمال و ایمال چه مهمل کد داشتن   مهمل فرو کد آشته ثروت توانگری
کبوت بسر و آمدن اسب لغزش است   مهر ب کبرینگاه و تسکوی برباری
اذناب کفران و نواهی چه مهتران   عامل چه کار دان و نهودر داوری
حبب دوستی و بغض و عداوت چه دشمنی   محال و عاملون شده و عدوان محکری
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن   داعی بنام تست نشان سخنوری
نا شعر تست معجزه آیت کلیم   و آن شعر دیگران شده چون سحر سائری

القطعة السادسة والعشرون في بحر التمل المسد من المصور

عدو تغادر و حساب بشمردن است   اغتداد اندر شمار آوردن است
عاطفت رافت چو شفقت محبت **من**   مهر بانی انجماد آفریدن است
شد حو اطف مهر بانیها و عطف   چون تقطف مهر بانی کردن است
شعرو انشا جیزی از خود گفتن است   فاعلشن مشتی و عطر آفریدن است
شد نقاضا و قضا در خواستن   مقتضی فاعل ازی آزدن است
چون ترفع شد بحاکم مردمان **من**   مهد که پیش قاضی بریدن است
فارغ البال است چون آسوده دل   امیطباع از صندم می خوردن است
استیارت شد امیری خواستن   قتل گشتن موت و مینه مردن است

فاعلان فاعلان فاعلان

علم جستن لازم هرگز ناست

القطعة السابعة والعشرين في بحر الهمز المثنى السالم

تَنَزَّهَ حَرَمِي جَسْتَن مَغْنِي جَوْن سِرَّانِيَدَه
 قَتْل بَدَل شَدَن مَوْسِل مَبْلُج شَدَر سَانَدَه
 سَهْوَت سِرَّاسِي جَو كَلَفَت عَمْر دَشْوَارِي
 فَنَاز وَرُحْبَه وَوَسْعَت فِرَاحِي وَارِدَانِيَدَه
 حَفِيظ وَهَارِس وَهَامِي جَو مَنَاطِ مَانَن وَرَاقِي م
 ن لَكِه دَارَنده وَعَرِيف وَعَارِف شَد شَنَاسَنده
 مَرَوْت مَرْدِي فِج وَطَفْرَضَت جِه بَرُونِي
 مَسَاحِي سَعِيَهَاي نِيَك وَهَارِش شَد مِهْرَاسَنده
 ضَمِيرَانْدِيَشِدَه دَل شَد مَنَاجِم وَسُجُودَان
 تَجَاع وَبَاطِل وَبَاسِل دِلَاسَت وَجَسَارَت جَوْن م
 ن تَجَسُّس جِهِي كِرْدَن مَوْدِي شَد كُنَازَنده
 نَقَاوَه بَهْرِيْن جِهِي نَقَايَه بَدَلِيْن جِهِي
 جَمَادَانَكِه نِيَفَرَايَدِي نَاقِي فَرَايَنده
 مَهْتَا جَوْن كُوَارِيَدَه مَهْتَا جِهِي آمَادَه
 تَحَنُّن اَرَز وَمُنْدِي عَنِي سَايَن كُوَارَنده
 مَوَاقِفَت وَاقَايَا مَكْرَفَتَن دَاوَرِي جِدَت م
 ن نَوِي حَرِيَّت اَزَادِي جَو حَر اَزَاد وَرَقِي بِنَدَه
 نَالِد دَل بَدَسْت اُورْدَن اسْتِحْقَاق وَاسْتِجَابَا م
 ن سَزَاوَرِي مَبَاحِي مَغْنِي نَاقِرِي نَازَنده
 قَنُوط وَحَبِيَّت وَخِرْمَان اِيَّاس وَيَاس نَوَسِيْدِي
 يُوَسُّو اَيَّاس وَقَانِط جِه نَوَسِيْدِي خَلَق نَرَنده
 تَمَر سَرَكَنِي كِرْدَن تَكَاكُل كَامِلِي كِرْدَن
 عَدَاوَت دَشَمَنِي خِرَقَه رُكُونَسَا جِ بَاكَنده
 اَدَاكِي وَاقَايَا شَد جِه نَزْدِيكَان وَهَم دَوَرَان
 مَهَارَت نِيَك دَانَسَان جَو مَاهَرِيَك دَانَسَنده
 مَفَاعِيلَن مَفَاعِيلَن مَفَاعِيلَن مَفَاعِيلَن
 بَيَان اَم سَحَر مَن دَاوَر سَحْن مَحِي نَبَا بِنَدَه

القطعة الثامنة والعشرين في بحر الهمز المرقع الرابع

ظَاهِر جِه بِيْدَا قَابِد كَشَنده
 بَاطِن نَهْفَه قَابِل كَشَنده
 اَبْدَاع وَانْشَا اِيْمَاد وَتَكْوِيْن م
 ن جَوْن مَعْت كِرْدَن كَانَن سَوْنَدَه

منشئ

مُنْشِي وَمُبْدِع مَوْجِد مَكُون م ن صَانِع جِه فاعِل فاعِل كُنْدَه

طَوَّع وَاطَاعَت جَوْن عَقِيَادَت م ن كِرْدَن نِهَادَه مَمْلُوك بِنْدَه

مَنْقَاد وَطَايِع كِرْدَن نِهَادَه
 مَنْظَر جِه دِيْدَار اَكْل خَوَارَنده

تَرْوِج وَتَرْفِيَه اَسُودَه كِرْدَن
 اَكَلَسَت خُورْدَن ذَالِي قَشَنده

مَيْمُون وَسَاخ كَارِي مُبَارَك
 رَايِي شَبَان وَرَايِي جِهَرَنده

حَيَال وَفَارِس رَاكِب سَوَاَرَه
 رَا جَل بِيَادَه جَاذِب كَشَنده

تَقْرِيط وَتَقْصِيْر كَم كِرْدَن اَز حَذَه
 اَحْسَر دَلِيْر وَضَارِب زَنَدَه

اِفْرَاط وَفَرَا اسْت اَز حَذَه كَشَن
 اَشْمَط دُو مَوِي وَقَاطِع بَرَنده

اِعْسَار وَامِلَه قَدْرُو شِ كَشَن
 فَرَقَت جُدَايِي مَاشِي رَوْنده

مُعْصِب جَو مَمْلُوك عَائِل جِه دَرُوِيْش
 خُرَفَت جِه سُوْرش عَادِي دَوْنده

ضَرَاوَسَر اَرَجَمَسْت وَرَا حَت
 قَلْعَه جِه بَار وَخَنْدَق جِه كُنْدَه

مَقْلُوك وَمَنْكُوب نَكَبَت رَسِيْدَه
 حَقْر اسْت كِنْدَن حَافِر كَشَنده

تَقْوِيْم وَتَمْيِيْن قِيَمَت نِهَادَن
 قِيَمَت بَهَا وَعَطِي دَعْفَنده

اِنْعَام وَافْضَال اِحْسَان تَكْوِيْن م
 ن كِرْدَن مَقْوَم قِيَمَت نِهَادَه

مَقْوُول فَعْلَن مَفْعُول فَعْلَن
 شَاهَان عَالَم بِيْشَر تَو بِنْدَه

القطعة التاسعة والعشرين في بحر التثنية المثنى المقصور

قَبْر شَادِي جِهَر بَسْتَن شَعْر اَسْتَن صَدُور م
 ن بَار كَشَن بَدَل قَصْر شَسْتَن خُشْم لُور
 نَامَه سُلْطَان جِه مَشُور سَت وَتَوْقِيْع
 اَصْل اَن اَنْدَر لَفْت رِيْش اسْت بَرِيْشَت سُوْر
 جِيْستَا سَخْرَاج وَاسْتَبَاط جَوْن شَعْر وَخَن م
 ن جِيْزِي اَز ظَاهِر بَرُون اُورْدَن اسْت وَخَرِيْن سُوْر

فاعلن مستحق ومستنبط ومنت سباسب
 استقامت اجندا باشد عطا در خواستن
 انبساط واستباه و شبهه پوشیده شدن
 مطمح و مرموق و مملو طابعه در روی بیکر
 تهیه تنظیم و اهبت ساز لشکر ساختن
 امتیاز و محن و مخیر اختیار و مجرب به
 تمحن مخبر چه جای از مایشان افتاد
 بنی و طفیان و ضلالت کمری باغی بی
 فاعلان فاعلان فاعلان فاعلان

القطعة الثلثین فی بحر الھرج المسدس المقصور

صفات مهر بانی سحر نیرنگ
 سعادت نیک بختی شد شقاوت
 محبت دوستی محبوب و مکروه
 جو و فرقه مال و توقیر است تمیز
 دوا بی چیزهای کو کسی را
 سیرج الانقیاد انکس که فرمان
 عسیر الانقیاد انکس که فرمان
 جواستجابت شد ناسه کبر فتن
 نفاق خوشن شدن غافل کبر فتن

41
 وقایع واقعات افتادینها
 توابع جایهای اوفتادن
 جو مستحق بود کوشنده در کار
 مفاعیلن مفاعیلن فقولن
 وقایع افتادین و اوج بود لنگ
 بقایع و حمل و بار و حمل شدتنگ
 جیح بوی خوش و نارنج نارنگ
 مراحت فراخ و دست دلتنگ

القطعة الحادی والثلاثین فی بحر المجت المجنون المقصور

بلیغ مرد سخن دان و فقه دانای
 ترفع است و تقوق چه بر تری جستان
 خصافه پر خردی تولیت عمل دادن
 فواد دل متولی عمل بیکر ند
 مشکلت جوینا است و شبهه مانسان
 جو مار دو ممد مرید شد سرکش
 مملکت شده نان و نمک بهم خوردن
 متابعت تبعیت چه بی روی کردن
 مجاوزت چه تجاوز گذشتن از چیزی
 مخاشنت چه درشتی ملوینت ندی
 جوامیداد و مدد بود کشیده شدن
 تبدل است تغییر ز حال کردیدن
 تبدل و متغیر ز حال کردیدن
 مفاعیلن فاعلان مفاعیلن فاعلان

القطعة الثانية والثلاثين في بحر الجيت خفيف

امير فروغ کار فرموده	مستخرج و مرقه اسوده
استلادت زيادتي جستن	مستلاد و مزيد افزوده
بهره جرات خشي و دريا	قول گفتار و لغو بهوده
عامر و عامر ابدان و غراب	فصر کاغ و مطبق اندوده
حرکت جستن و سکون آرام	زبده شیر از و مسکه بالوده
چون عیاط و میاط آمد و شد	و عده چای نشیب و تلوده
معد و غن است فرخ و وارون	شد ملط مملوت الوده
حص و یقصر است تکی و خفی	جمر افکند خان و دغ دوده
نقص و ابرام چون سکند و در	ریه شش قلب در معاروده
بعد دوری و قرب نزدیکی	حنطه کندم مکیل بيموده
چون صغیر و کبیر فرد و بنرک	کلب ساروج هر چه شد سوده
فلا من مفاعیل فعلن	کس چنین قطعه هیچ نشود

القطعة الثالثة والثلاثين في بحر المضارع الاخر بالمقصود

تشیب مزده دادن و احمام و اقمیام	م ت مجد کبر فتن کارست و اسم نام
تفویض کار را بکسی و اکدا شدن	فاعل مفوض است و عشاء لمراد کام
تکب و یقین است و نهاد و سیرشکی	جمهور شد جماعت بسیار خطوه کام
تفویض و استغانه چه فریاد خواندن	مکنون در پناه کینه ذلول رام
خیل اسب اعتضاد و تقوی جویبار	من نیمه و کرفتن ازرق و اکهب کبود نام
امیت از و منفوی جوی مقصد	من نیمه کینه صبح و سسابامداد و شام

اقوات قوتها شد و اوقات و قتها	قوتست توشه وقت که و قش و دین و ام
ایقان بی گمان شدن اسناد و استناد	م ن چون پشت و انهادن و سطحی سقف بام
تذکیر پند دادن و مستند جوی مستند	م ن شد پشت و انهادن و خلق و مام
سیر و علائنه شد و پنهان و آشکار	تقوید اعتماد نمودن شکیمه کام
عیش است و عییشه زیستن و قصد و اقتضاد	م ن باشد میان رفیق و فقر و غدا ت بام
خماره می خورنده و مخور می زده	خمار می فروش و شبک چون عباله دام
رقف می و صبوح می بامداد و نقل	م ن شد میوه های باده و ناهود و سکام
کاس و صفاق ساخر پیری بود غبوق	م ن باشد می شبانه و قاروره کاس جام
مفعول فاعلات مفاعیل فاعلن	در علم کوش تا شوی مردی نیک نام

القطعة الرابعة والثلاثين في بحر المخرج المسدس المحذوف

مصلح مصلحتها را می دیدن	تفاضل می کردن لفظ جیدن
جوسع و اصطناع و غیر و مفعول	م ن نکوبی کردن است و بیکر کنیدن
مودت مهر و ایناس انسدادن	و قار احشکی سکن آرمیدن
جواستیناس باشد انس جستن	نفور و وعت و نفرت رمیدن
مزاج و خلط امیزش چون اخلاط	چه جمع و خلق و نشأت آفریدن
عناصیر چار طبع است و طبیعت	سیرشت و قلم شدن ناخن بریدن
حرارت چون سخونت حر گری	مخین و هار گرم و قطب بریدن
ببودن سردی و بار دجه سرد	ممانت محکی ارغما شنیدن
رطوبت چو تری و رطب شد آن	جلی روشن تخلص و ارسیدن

بُيُوتٌ مُشْكِي وَبَابٌ جَدُّ مُشْكِي
 عِلَاقٌ وَتُكُلُ شِيرِي وَشِيرِي
 عِرَافٌ تَهْنِي وَجِرَافٌ تَهْنِي
 غُرُوضٌ تَهْنِي وَغَامِضٌ تَهْنِي
 مُلُوحٌ جِدِي شُورِي مِلْجٌ شُورِي
 تَفَاعٌ جُونُ تَفَعٌ لَذِي دَانُ
 مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ

القطعة الخامسة والثلاثين في بحر الجنت المجنون المقصور

دُؤُوبٌ وَنَزْوَةٌ جَهْدُنْ جَهْدُنْ
 وَلايَةٌ أَسْتُ تَوِيٍّ وَلا وَاسْتَبِلَا
 مَوَازِنَتْ جَوْتَوَازُنْ بَرَابَرِي كَرْدُنْ
 مُضَافِقَتْ جَوْتَضَافِقْ مَنَافِقَتْ دَرَكَارْمَنْ
 نَمِيمٌ وَمَاجِلٌ وَسَاجِيٌّ وَوَاسِيَةٌ نَخَازْمَنْ
 جَزَاكَفَا وَمَكَاكَفَاتٌ مِمَّ جَزَاكَفَا
 مَكَاكَفَا أَسْتُ وَمَقَاكَفَا بَزَرَكُوَارِيهَا
 رَشِيْقٌ رَاسْتُ قَدُومَنِي دُونَا كَشْتَه
 أَمَّا نِلْ أَسْتُ وَآخَا بَرَكُنْ دِيكَانْ وَنَجِي
 مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ مَفَاعِلُنْ

القطعة السادسة والثلاثين في بحر المل المسدس المقصور

43
 اِنْطِغَامٌ وَانْطِغَامٌ وَانْطِغَامٌ
 جَمْعٌ كَرْدٌ أَوْرَدُنْ وَكَرْدٌ أَمْدُنْ
 مَلَكْتَرْمٌ بَرُغُونِشْتُنْ كَرْدُنْ
 اسْتِجَارَتٌ زِيَهَارِي خَوَاسْتُنْ
 اَرْتَدَادٌ اَزْدِينْ بَرَكُشْتُنْ بُوْدُ
 بَدُوْوَاسْتِغَادٌ وَاسْتِغَادٌ
 مُسْتَقِلٌ وَمُسْتَبِدٌ فَاعِلٌ عَرَابٌ
 شَدَتْغَلَقٌ جَنْكٌ دَرَجِيْ زِدُنْ
 اِخْتِصَارٌ اِيْجَارٌ كَوْنَهْ كَرْدُنْ
 اَنْزِيْ وَادِرْ كَوْنَهْ بِنِشَانْ
 فاعِلَةٌ مَنَ فاعِلَةٌ فاعِلَةٌ

القطعة السابعة والثلاثين في بحر الجنت المجنون المقصور

مَجْدٌ رَاوْ بَزَرَكٌ وَامَارَتٌ وَآيَةٌ
 تَفَرُّجٌ أَسْتُ فَرَجٌ جَسَانٌ وَفَرَجٌ شَادِي
 نَقَائِصَتْ وَرَغَائِبٌ عَقَائِلٌ وَجَزَاتٌ
 مَفَافَحَتْ بُوْدَا غَارَكَارٌ وَمُسْتَكَمٌ
 مَوَارَتٌ جَوْتَوَارٌ مَكَاكَفَاتٌ بَا عَمَّ
 مَفَاوِضَتْ شَدَهْ بَا عَمْدٌ كَسْنٌ رَاكُنْ
 مَكَاكَفَاتٌ جَهْ بُوْشْتُنْ بِيَكْدٌ اَعْيُنْ

عَمِيقَ زَرْفٍ وَجَوَابٍ وَمَجَازٍ بِسَخٍّ
 مَرَاقِبَ جِهَةٍ تَقَبُّ جِهَةٍ جِسْمٍ دَاشْتَنَ اسْتِ
 تَوَجُّهُ اسْتِ تَقَبُّ جِهَةٍ كَوْنَهُ كَوْنَهُ سُدَّةً
 مَفَاعِلَنَ فَعْلَانِ مَفَاعِلَنَ فَعْلَانِ
 دَجَاجَةً مَرَّجَةً بُوْدُجَ جِهَةٍ زَرْفِي خَايَةً
 جَوَّارِشَ وَجَبْنِ بِنِيَّاسْتِ وَانْفِجَ مَائَةً
 وَجِهَتِ كَوْنَهُ وَانْفِجَ سَنَكِ سَهْ بَارَهُ
 نَدِيدَهُ نَظْمٍ دَلَاوِيْزِ كَسْنِ بَدِيْنِ غَايَةً

القطعة الثامنة والثلاثين في بحر الخفيف المحبون المقصور

وَأَهْبَ اسْتِ وَجَوَادٍ تَحْشَنَدُ
 اسْتِدَامَتُ دَوَامِ خَوَاسْتِنِ اسْتِ
 اسْتِخَارَتِ جِهَةٍ بَهْرِيْنِ جِسْتِنِ
 اسْتِجَارَتِ جَوَادِ خَوَاسْتِنِ اسْتِ
 رَافِعِنِ انْكُ كَرْدُ نَهْدِ مَرْهُونِ مَن
 اَرْتِهَانِ اسْتِ جُونِ كَرْدِ سِدْنِ
 ضَمِنِ وَاثْنَا مِيَانَهُ سَخِي اسْتِ
 وَضَعِ حَمَلِ اسْتِ زَادَنِ جِهَةٍ
 شَدِ جَحْلِ نَكُونُودِ نِهَا
 جُونِ عِيْنَا قَاسْتِ عَمِيقِ اَزَادِي
 عَجَبِ اَعْجَابِ حَوِشَتِنِ بِنِي
 قُوْرَتِ اَحْمَدِ سَخِي كَرْمَا
 مَوْتِ مَدْنِ حَيَاتِ زَنْدَهُ شَدْنِ
 لَاعِلَانِ مَفَاعِلَنَ فَعْلَانِ
 لَامِ اسْتِ وَسَخِي دِرْخَشَنَدُ
 سَاطِعِ اسْتِ وَبَرِيْقِ رَخَشَنَدُ
 طَالِقِ وَفَاطِرِ اَفْرِيْنَدُ
 بَاوَرُودِ مِهْنَدِ رَسْتَا بَنْدُ
 بَكِيْرُ وَاكْرَدِ مِهْرَدِ رَنْدُ
 مَرْهَنُ شَدِ كَرْدِ سِيَانَدُ
 سَابِ وَخَتْلِبِ رُبَا بَنْدُ
 لَدِ زَادَنِ وَلُوْدِ زَا بَنْدُ
 مَجْلِ نَكُوْ نَا بَنْدُ
 مَعْنَقِ اَزَادِ عَجْدِ شَدِ بَنْدُ
 فَاَعْلَشِ مَعْجِ عَجْزِ كَنْدُ
 جَوْنِ نَكَا كَرِيْهِ مَحْلِ شَدِ خَنْدُ
 مَيِّتِ وَمَيِّتِ مَرْدِ عَمِي زَنْدُ
 يَادِكِيْ اَبِيْنِ كِتَابِ فَرِخَنْدُ

القطعة التاسعة والثلاثون في بحر المضارع الاخر بالمكفوف

مَقْضِي كَزَارَدِ جَوِ مَوْدِي شَدَادِ اسْتِ
 اِفْرَازِ وَفَرْزِ مِيْزِ جَدِ اَكْرَدِ نَصِيْبِ
 وَجَدِ وَجُوْدِ يَافَتِنِ وَعَسْتِي وَشَدْنِ
 عَدَمِ وَعَدَمِ نِيَا فَتِنِ وَنِيْسِي بُوْدِ
 اِجْمَادِ عَسْتِ كَرْدَنِ وَفَتْحِ كَشُوْدَنِ اسْتِ
 جَوْنِ اَعْيَنَا نَهْدِ تِمَارِ دَاشْتِنِ
 جَدِ اسْتِ نِيَكِ بَخِي وَجَدِ وَدُنِيَكِ بَخْتِ
 مَجْدِ وَشَرْفِ بِنِيَكِي وَاعْدَادِ سَاخْتِنِ
 مَعْتِ اِنْتِقَالِ وَنَقْلِ جِهَةٍ اَزْجَا بَاجِ شَدْنِ
 مَقْصُوْلِ فَاَعْلَانِ مَفَاعِلِنِ فَاَعْلَانِ
 دَايِ دَوَامِ عَمِي تَرَادُ دَعَا شَدْنِ
 مَقِيْمِ اِسْتِدَادِ قَسْمِ خَوَاسْتِ
 جَوِ مَسْئُوْلِ وَمَدْعُوْ جِهَةٍ دَرْخَوَاسْتِ
 مَوْشِيْ مَرْبِيْنِ جِهَةٍ اَرَا سْتِ
 زَفَافِ اسْتِ وَزَفَافِ جِهَةٍ بِيْرَا سْتِ
 شَيْبِ وَهَدْنِ شَا بَهْ نَوَ خَوَاسْتِ
 جَوِ اَحْسَرِ يَسْرِ رَا جِبِ وَرَا سْتِ
 نَقِيصَتِ كِيْ مَقْصُوفِ كَاسْتِ
 فَعْلَانِ فَعْلَانِ فَعْلَانِ فَعْلَانِ

القطعة الاربعون في بحر المتقارب بالمتن المحذوف

رَشَارِشِيْوِ يَارَهُ عَرَضِ خَوَاسْتِ
 سَوَالِ اسْتِ وَسُؤْلِ دَعَا خَوَاسْتِنِ
 جَوِ تَوَشِيْخِ وَتَرْبِيْنِ اَرَا سْتِنِ
 زَفَافِ اسْتِ وَزَفَافِ جِهَةٍ بِيْرَا سْتِنِ
 جَنِيْنِ كُوْدِ كَا نْدِ رَسْمِ طِفْلِ خَرْدِ
 عَمِيْ اسْتِ دِشَوَارِ وَاعْسَرِ جِبَةٍ
 فَعْلَانِ فَعْلَانِ فَعْلَانِ فَعْلَانِ

القطعة الحادي والأربعون في بحر المجت المجنون المقصور

قدوم آمدن است و قدیم دیرینه
ضمامت است سبب و غل و غیش کینه
خلیط و فحم و سب و دق و برق باریک
لغز زبانه و آتش فبس فروزینه
گرامت است و بناقت بز کوار شدند
جزاله بر فردی و سجنل آینه
سلف گذشته و اسلاف جمع استغاف **من**
ز نوگرفتن و خیر و م و جانجه سینه
سوالف است و سوابق گذشته انیش
ظریف مرد سبک روع و سغه شیرینه
مقاومت شده با کس برابری کردن
طوارق و هذنان آنچه نوسود بازخ **من**
بلند و فیض و نفع سبست و بودینه
تلف ملامکی و امفله ک عطف استهلاک **من**
ملاک کردن و فرد و رباع بودینه
صلیب سخت و مهالک چه جایهای ملامک
لطیطة لاکشه رشته عویشه تیرینه
شدیده هاده سخی و روزگار بود
بساط پسته و قالی و شماله بشمینه
شداید و نگبات و فوادت آمد جمع
حنیقه راست مسلمان و جمعه آذینه
مفاعله فعلان مفاعله فعلان
فنون و علم و فقر گشت مرد را زینه
فمائی مت اگر داری از فقر بر خود
جو بلبلان مونس دل منده بهر چینه

القطعة الثاني والأربعون في بحر المقارب المتن المحذوف

جو احوال و اشکال مشکل شدن
سبب ساز لشکر زد پیرهن
خیا و عقارت دیه و زمین
ولیمه چه سور و ندی انجن
فنی شد نهان و دغول و خروغ **من**
دروغ رفتن است و برود آمدن
قیام و قعود است برهاستن **من**
نستانت شیخ کابکد شخص و تن

عزیز الوجود آنچه آید بدست
بد شواری انصاف او تان شمن
جو بیخ و شر شد خرید و فروخت
بهاق و بصاق است آب دهن
طعام مطیب خورشهای نیک
زجاج الیکنه است و منیر کن لکن
طعام دنی شد خورشهای بد
تسخیر دیری بود در سخن
قرب و بعید است نزدیک و دور
قرابت چه عیشی و معشیت چمن
اقارب چه خویشان و اقرب چه خویش
علیل و علیله بود مرد و زن
اجانب چه بیگانهان اجنبی **من**
جو بیگانه شیطان و جن افرین
رجوع و ایا بازگشتن مرد **من**
کدشتن مرمی بود نای زن
معاش است دنیا معاذ آخرت
صدور بازگشتن و ورود آمدن
فعلون فعلون فعلون فعل
تودر کوش دار این سخنهای من

القطعة الثالثة والأربعون في بحر المخرج الاخر

امداد و اعاده بازگردانیدن
الاصاق و اضاف است چفسا بندن
ترقی و ترقیت بصلاح آوردن
تغییر ز حال خود بگردانیدن
مصلح جو مصلح بصلاح آورنده
ایدا و اذیت است رنجانیدن
مصلح جو مصلح بصلاح آورده
تخریض جو تخریض بر اغالیدن
تشیع و تشایع چه یاری دادن
تعلیم جو تعریف شناسانیدن
اشلام جو تسلیم و تسلیم باشد **من**
گمردن بنهادن و عجز لنگیدن
امناع جو تشیع چه بر خورداری
دادن جو نظم از ستم نالیدن
تمتع متع است چون بر خوردار
تمتع جو تمعیت بترسانیدن

نَدَمْتُ جَوْنًا دَمْتُ نَدِي كَرْدَنْ
 تَقَرُّوْ جَوْنًا تَقَرُّوْ كَرْدَنْ
 سَمَطُ اسْتِ نِظَامِ رَشْتِه مَرُوْ اَرِيْدَنْ
 مَقْنُوْ وَمَقَامَه جَاكِه بَاشِيْدَنْ
 بِيَعْتُ جَوْنًا بِيَعْتُ جِه بِيَمَانِ بِيَمَانِ
 مَقْدَافِ كَوَاهِ وَتَحْتِ جَوْنِ كَاوِيْدَنْ
 مَقْمُولِ مَقَاعِلِ مَقَاعِلِ مَقْعِ
 بِي زَرَكِه تَوَانْدِ اَيْنِ كِه سَفِيْدَنْ

القطعة الرابعة ولا ربعون في بحر المجت المجنون

نَلَوُ نَوَ لَمَعَانِ وَبَرُوْ رَخْشِيْدَنْ
 شَرَابِ اَخْرُوْ اَخْلُوْ سَنَادِرِ مَشِيْدَنْ
 مَلَوَه جَوْنِ نَكِيْفِي مَلِيْجِ جَوْنِ نَكِيْنِ
 حُبُوْر شَاد شَدَنْ بَذَلِ وَخِلَه بَخْشِيْدَنْ
 مَهَابَتِ اسْتِ شَكُوْه وَهَيْبَتِ يَامَقِيْبَتِ
 مَرَسِ جِه كَنْدِي دَنْدَانِ شَدِجِ بَخْشِيْدَنْ
 مَنَازِلِ اسْتِ وَتَرَا حِلِ رِيَا حِ مَنَازِلِهَا
 مَقَامِ وَتَسْكُنِ وَتَمُوْ جِه جَايِ بَاشِيْدَنْ
 عَنِيْفِ شَدِ وَجَوْنِ وَجَا نَدِي بَاكِي
 سَلَسِ رَوَانِ شَدِي بُولِ وَبُولِ شَاشِيْدَنْ
 خَلِيْفَه وَخَلَفِ وَخَلَفِ بَا زِيْسِ مَانْدَه
 نَهَاكْتِ اسْتِ دِيْلِيْ بِيَهَا دَرِ افْشِيْدَنْ
 خَلَوْنَفِ وَخَلَفَا بَا زِمَانْدَا كَانِ اَزِ بِيْسِ
 نِشَارِ اَنَجِه بِيَا شَنْدِ نَشَرِ بَاشِيْدَنْ
 نَقَافَه تِيْنِ دِيْ وَتَكَا رِمِ الْاَخْلَاقِ مَن
 جِه غُوْ بِيَهَايِ بِيْسَنْدِ بَدَه خَفِطِ غَفْشِيْدَنْ
 فَرَا حَسْتِ اسْتِ وَدَكَا زِيْرِيْ وَتَخَفَافِ مَن
 سَبَكِ بَدِ اسْتِ اسْتِ وَنَقُوْشِ تَرِ شِيْدَنْ
 فَرَجِ خِيْرَه شَدَنْ جِيْمِ اَزِ بِيْسِيْ بَرَفِ
 سَبِيْكِه شُوْشَدَه زَرَجَكِه دَرِ اَخْشِيْدَنْ
 مَقَاعِلِ فَعْلَانِ مَقَاعِلِ فَعْلَانِ
 حَكَاكِ حَارِشِيْ تَنْ دَانِ وَحَكِ تَرِ شِيْدَنْ

القطعة الخامسة ولا ربعون في بحر الرمل المسدس المقصور

فَهَمُ جَوْنِ دَرِيَا قَتْنِ شَدِ مَسْبَبِيْنِ
 اَوْزَنْ دَسْتُوْرِيْ وَاسْتِ اَنْشَدَانِ طَبِيْنِ
 مَسْهَمِ دَرِيَا قَتْنِ جَوْنِ اِعْتِقَادِ مَن
 پَاكِ اَنْدَرِ دَرِ كَرْمَتِنِ خَلْفِ بِيْسِيْنِ

مَحَسْتِ اسْتِ عَاوَدِ عَوْتِ اَلْتَمَاسِ مَن
 بَا قُوْشِيْ دَرِ خَوَاسْتِنِ عَشْتِ مَكْسِيْنِ
 دَا حِيْ وَتَسْتَدِيْ اسْتِ وَتَمَلِكِيْنِ مَن
 فَا حِلِ وَتَمَقْمُولِ بَاشِيْدِ مَلِكِيْنِ
 قَصْرُ وَهَطْمِ كَرْدَنْ اسْتِ وَاقْتِرَاعِ مَن
 بَا حَكْمِ خَوَاسْتِنِ اَخْلُوْ قَبَسِيْنِ
 مَقْتَبِجِ هَوَا مَعْنَدَه وَخَوْضِ وَشَرِيْحِ
 شَقْلِ دَرِ كَارِيْ شَدَنْ مَقْجُوْ عَدَسِيْنِ
 اسْتِعَاْنَتِ جِيْبَتِ يَارِيْ خَوَاسْتِنِ
 نَطَقِ كُوْ يَارِيْ بُوْدِ كَنْكِيْ خَرَسِيْنِ
 اَخْتِ اَزِ وَانْتِمَا وَانْتِسَابِ مَن
 خَوِيْشْتِنِ رَا نِيْسِيْ كَرْدَنْ بَكْسِيْنِ
 ظَلَمِ وَجَوْرِ وَصِيْفِيْ دَادِيْ بُوْدِ
 ظَالِمِ وَجَابِرِ سَمَكِه شَدَفِ بِيْسِيْنِ
 مَحْصَصَه بِيْدِ اَشْدَنْ حَقِ وَصَوَابِ
 نَصْرِ يَارِيْ غُوْشِ شَدَفِ يَادِرْسِيْنِ
 عَنِ قَرِيْبِ اَزِ مَدَنِ نَزْدِيْكَ شَدِ
 خَمِيْهَ بِيْرَهِيْزِ اسْتِ وَبَلَدَه دَسْدَسِيْنِ
 فَا عِلَاقَتِنِ فَا عِلَاقَتِنِ فَا عِلَاقَتِنِ
 طَالِبِ كِيْجِ وَكَلْمِ رَا عِلْمِ بِيْسِيْنِ

القطعة السادسة ولا ربعون في بحر المضارع الاخر

اَبْلُ كَشَادَه اَبْرُوْ وَارَهَرِ سَبِيْدِ رُوِيْ
 اَعُوْرِ سِيَاهِ جِيْمِ وَفَطْلِ جَفْدِ مَكِ بُوِيْ
 تَحْمِيْرِ جَوْنِ بُشْتَانِ وَازَادِ كَرْدَنْ اسْتِ
 فَا حِلِ مَحْمُوْرِ اسْتِ وَتَقَالَتِ كَلَفِ وَكُوِيْ
 فَرَجِهَ كَشَادِيْ وَتَبَالُاتِ وَاَكْبَرَاتِ مَن
 جَوْنِ بَاكِ دَاشْتِنِ مَتَعَلِلِ بِيَهَا نَهْ جُوِيْ
 تَوَفِيْرِ حَقِ كُوْ بِيَمَايِ كُنَا زَرْدَنْ
 اَوْرَارِ جَا مَكِيْ وَتَمَالُوْ تَجِيْهَ خُوِيْ
 تَقَرِيْقِ وَتَقَرِيْقَه جِه بَرَا كَنْدَه كَرْدَنْ اسْتِ
 عَطِيْرِ اسْتِ وَطَبِيْبِ وَغَالِيَهَ خَوْشِ بُوِيْ عَرَفِ خُوِيْ
 جَوْنِ اَنْتِمَاسِ نِيْلِ شَدَنْ خَالُوْ كَارِ كَسِيْنِ
 تَبِكِيْ نَامَنْدُوْ رَجُلِ مَرْدُوْ بَعْلِ شُوِيْ
 عَشْرِيْسْتِ وَنَشْرُوْبَتِ وَتَقِيَامَتِ جِه رُخْمِيْنِ
 اَبْجَا زَرِ اسْتِ كَرْدَنْ وَعَدَه عَمَلَه كُوِيْ
 مَعْرِفِ كَارِيْنِيْكَ وَتَمَكْنَه جِه كَارِ بَدِ
 نَهْرِ سَبِيْرِيْ وَجَعْفَرِ وَجَدُوْ وَخَلِيْجِ جُوِيْ

شد قبض و انقباض و جوامساک و امتناع **من** خود را کشیده داشتن و قتمه سبوی
 چون موج حمیده چه جای ستوده شد غت و سیمان چه لاغر و فربه جوی طبع بوی
 خواهی که مرگش شود بصیرت فتون علم لوح درون ز نقش هوا و مقوس بشنوی
 مفعول عافا علان مفاعیل فاعلن دای که مال نفس ز علم و ادب بجوی

القطعة السابعة والأربعون في بحر الفرج المسدس

بحف لاخر شدن احصا ستردن جمدخ شد جو د آمد فسر دن
 جوا سطرهار شد عیشت بودن توکل کار خود با حق سپردن
 سماع اخضا فرا سان کبر فتن کبریه جنک وصولت حمله بردن
 بداهت بدعه بی اندیشه گفتن اجل معنکام مرگ وفوت مردن
 تیری و اساحه انکه بی کناه است جوق خلق اشعر با ندم و ستردن
 حکومت داور جعفر حکومات سکر باده نقد باده خوردن
 زحق باطل شدن تبه و اسراف تبه ز فرج بی اندازه کردن
 مفاعیلن مفاعیلن فموا لن ادب بهر ترا از کج بردن

القطعة الثامن والأربعون في بحر المجت المجنون

مما وک طلبیدن بلطف بشسته باغ مطالب طلبیدن بغف قرن چه شاع
 مباشرت خودی کار کردن استقبال **من** پیش باز رفتن و قضیب شعبه چه شاع
 خروج و رتی و تری و ارتقا و صعود **من** به آمدن بیلندی لجن و فضا چه ماغ
 رکاز کج نول چه مالدار شدن قرور روشن چشم آب سرد نقاح
 موقر و ممول چه مالدار بود جوسج و جنو حنا زین دقین جناغ

ذخیره ذخیره آنچه نهاد فردا د ذفر نهی شدنست و زمین شور و سیاه
 مبالغه بگذشتن ز حد استکاف **من** چه ننگ داشتن و وایع و وسیع فراغ
 مباسطت جویست مبسط بساط کسناخی مباسط و مبسط جویست مبسط کسناغ
 اقاله عفو گذشتن ز جرم استغفار **من** چه عفو خواستن و مرغ و بوع و جوسق کاغ
 مکات چه خصوصت مکات تحت جنک است مبطوط و موطر و نشیب خیره شد سوراغ
 حقیر خور بود اشتهاست استحقار **من** حقیر داشتن و خمره لویه شد سنجار غ
 مفاعیلن فاعلن مفاعیلن فاعلن آیین رساله کند روح قدس استسناغ

القطعة التاسعة والأربعون في بحر المجت المجنون المقصور

حماست دیری و ستر پوشیدن جوادت گواهی و علب ووشیدن
 جوا جهاد جهادست وجد و استقصا **من** تمام جهاد نمودن جوجهد کوشیدن
 جوا غلار و نعلل بهانه آوردن شراب آنچه بنوشند شرب نوشیدن
 نشید و شعر سرود اطراد و استمرا **من** روان شدن غلیان و ازیر جوشیدن
 تقی است بهر نامدن زد شواری جوا استماع و شمع سخن بنوشیدن
 جفا ف خشک شدن و اصطلاح **من** زبج کردن زجر و زجر هر نوشیدن
 خسوف ماه گرفتار ربابه آبکوف **من** چه آفتاب گرفتار لباس پوشیدن
 مفاعیلن فاعلن مفاعیلن فاعلن سعادت دو جهان شد بعل کوشیدن

القطعة الأربعون في بحر تخفيف المجنون المقصور

رانی بنان علان شد موه رانی بکشدن و رهنه کرد
 رانی وفاتی انکه بستد کشاد لغود و بازو خطر چه کرد

اصْلَحْ نَحْنُ اَنْتَ وَكَانَتْ مَن كَانَ **م ن** مَرَكَه بَاشَد جَدِيد وَهَادَتْ نَو
 فَتَحْ شَاخْ اَنْتَ وَكَانَتْ مَكَان **م ن** مَرَجَه بَاشَد عَسَن بُود شَبَرُو
 اَمْرِ مَحْتَوَمْ كَارِ وَاجِب وَزَرْج **م ن** كِشْت يَوْمَ الْخَصَاءِ رُوزِ دَرُو
 اَمْرِ مَحْتَوَمْ كَارِ حَتَمْ شَد **م ن** فَحْ كُنْدَمْ بُود شَعِيرَه جَو
 قَدَحْ طَعْنْ اَنْتَ شَتَمْ بَه كَفْتَن **م ن** عَوْدُو مَضَابْ بَبَطْ وَفَكُو
 جَرَزَمْد شَد كِي وَافَرُو فِي **م ن** كَهْفْ سَوْرَاخْ كُو مَقْوَه جَه كُو
 فَاَعْلَمْنْ مَفَاعِلْنْ فَعْلَنْ **م ن** بِنْد دَايِ بَكُو شِ جَانِ شَنُو

القطعة الحادي والخسون في بحر المنسوخ المكفوف

عَرِشْ اَرْيَكَه جِه تَحْتْ تَحْتْ بُود مَا مَهْتَابْ **م ن** لَيْلْ شَبْ وَزَبَقَانْ مَا مَهْتَابْ اَفْتَابْ
 وَغَطْ وَنَصِيحْ عِظْلَه مَوْعِظْلَه بِنْدِ اِتْقَانْ **م ن** بِنْدِ بِنْدِ بِنْدِ بِنْدِ سَفَرْ وَصَحْفَه كِتَابْ
 شَتَحْ وَنَصِيحْ بِنْدِ بِنْدِ بِنْدِ بِنْدِ شَد **م ن** فَلَكَه جِه جِه فَهْلَكْ جِه جِه وَرَحَى اَسِيَابْ
 وَاعْظُو نَامِجْ نَصُوحْ بِنْدِ دَفْعَه رَفَاقْ **م ن** نَانَ تَنَكْ اَطْرِيَه رَشْتَه وَنَشُوكْ كِبَابْ
 ذَلَتْ وَهَفُوتْ جَنَاحْ اَنْتُمْ وَجَرِيَه كَنَاهْ **م ن** فِطَاءْ وَهَطَاءْ نَادِرْ سَتْ جِيَسْتْ دُرْ سَتِي سَوَابْ
 بَتْ بِرَا كَنْدَنْ وَهَتْ بِرَا نَكِيخْتِنْ **م ن** تَخَلَطْ اَمِيخْتَه خَالِصْ وَصَافِي جِه نَابْ
 بَذَخْ وَنَصَلَفْ صَلَفْ لَافْ زَدَنْ جَوْنْ **م ن** غَيْظْ وَغَطْبْ غَشْمْ دَرْ شَتَمْ شَدَنْ اَعْضَابْ
 سَاعَه وَصَحْنْ وَوَصِيدْ عَرَصَه مِيَانِ سَرَايْ **م ن** رَحْبَه فَنَابِيشْ اَوَكْرَه وَيْ اَمَدْ جَنَابْ
 مَفْعَلَنْ فَاَعْلَنْ مَفْعَلَنْ فَاَعْلَنْ **م ن** جَرَبَعِيَايْ زَهَقْ كَسْ نَكَنْدْ فَتَحْ بَابْ

يَا اَمَلْ اَمَّا نَفِيْنْ اَمَّ وَابْتَلَنْ لَنَا
 مَا هُوَ خَيْرُ الْقَضَاءِ عِنْدَكَ اَمَّ الْكَلْبَابِ
 نَتَبَّام

بسم الرحمن الرحيم

الحمد لله الذي زين الانسان بالرأس والرأس بالانسان وكرمهم على سائر الاشياء بالفصاحة **48**
 والتبيان كما قال الله تعالى في كلامه القديم المجيد وكتبه الكريم الحميد الرحمن علم
 القرآن خلق الانسان علمه البيان والصلوة على محمد المبعوث الى كافة الانام احوال الذنوب
 والانام من دفاتر العصيان والسلوك على الله الى يوم الحساب ودفول الجنان والثناء
 على امته منور الجنان بنور المعرفة كملعان النيران المستحقين بالرحمة على نعم الشيطان و
 اهل النيران جنين ي كويد ناظم اين جواهر طاهرة وقايل اين آيات ظاهره المقتر
 على ديونه الكبرى المعترف على ذنوبه الكثير عبد الحميد بن عبد الرحمن الانكوري اصلح الله
 عاجزها كه وفي از خاطر خطيرها خرد دل ناير بصير ناضر عبور كر كه اقيدا بر شاعرين عالمين
 وشاعرين عالمين شمساي منيرين وقرين بد رين صاحبين نصيبين مولانا بدر الدين ابو نصر الفارسي
 ومولانا صام الدين المخولي طيب الله في الاولى براحمي وزوج في الاخرى تراحمي كرده دُر
 اصداق فكر را ميرف بجهت مهو را غراس نظم صرف كنم وكل و بهار را از كلزار و چمن باطنم
 چون غدو و حسان همجوستان بفصاحت لسان و كتابه بنان از نقاب اكلام از عان بعنايت
 ملك كره دكار به كشتايم بجهت تجربه و طبيعت خویش در را مشغول ساغتم تا بقدر مي و پنج
 قطعه در بعض محور حاصل شد بعدد پانصد و پنجاه بيت ديكر در آخر هر قطعه يك بيت
 فارسي زياده از ابیات معدوده درج كردم تا خواننده كان از معنی تركيب فارسي پاره محفوظ
 كردد و بعض صنعت بدیع را مثل جناسات و مقلوبات و اشتقاق و غيرها مركب بكنند
 گوناگون رقم زددم و كلوم فضله بكار بنددم چه مراد متعلم در اينجا دانستن لغت است
 كه شما بخريد من غواض دُرِي قِطْنَم جَوهرِي يم در مرقعاتي ز اهل ضيعتم

نود بی باید در یاد رموزی لفظ من مهر بلید و از دل و آدی چه داند صنعتم که معلم حاذق و
 کودک دگر قابل بود بهره گیر درین کتاب فاضل حکتم امید است که این نسخه نیز چون
 نصاب الصبیان و نصاب الفتیان متداول گردد و تاریخ حیرت رسول الله صلعم در سیال عفت
 سد و پنجاه و عفت بود که در سلج جمادی الاخر این کتاب با تمام رسید و اورا سیدک الجواهر
 نام کردم متوقع است که ناظر و قاری این نسخه ناظم را از دعاء جزیل و ثناء جمیل فراموش
 نکند و الله الموفق والمستعان و علیه التوکل والتکلون آمین یا مستعان

القطعة الاولى في بحر الفرج الاخر بالمقبوض

الله قد احد یکی دان	هی زنده رقیب چون نکهبان
حضر و سما چه آسمان است	عالم تو بدان بغیر یزدان
جبریل و امین پیک ایند	فرقان چه نبی بود چو قرآن
فر دوس و سفر بهشت و دوزخ	در بان بهشت هست رضوان
زینبیه فرشته شکجه	نارانش و جمع اوست نیران
چون قطره بلبل راه است	پاداش و جزا ناز و میزان
شمس و قمر آفتاب و ماه اندک	بی شک شب و روز آن جدیدان
کوکب چه ستاره غم دیکر	دری چه ستاره است نابان
برق است در هوش رعد نندر	غمیم و مطر است میغ و باران
ستاره ستاره کان ره رو	کیوان ز فلر و افاق ابوان
خداست و ثنا و شکر و منت	بر موجد معراج و حیوان
یارب مود رایده بفضلک	علم و هنر و کمال عرفان

القطعة الثانية في بحر الرمل المتن السام

49
 ابتدا و افتتاح و فاتح آغاز کار
 منی رفیق کس رفیق نبی رشتن شان کار
 علم دانستن علم کوه و نشان است علم
 عالم و علام و نادان صانع دست کار
 قایم و ظلام و ظالم مظلوم و معتدی
 من هست بی داد و شقی بدخت و مفار شکار
 ذهن فهم و ذهن روغن خود کشتن خود سراج
 عدو و عداوت و قرض نک باشد و ظلم شکار
 بدیع و بدعت کار نو زراع و کافر بر زک
 فرقت و مجرت جدایی هست مصحح نیک کار
 عام و عموم و وجه سال است و سنه شش من
 چون نمون و دهر و عصر و حقبة و قبیله و کار
 سحر و سحر و سحر و سحر و سحر و سحر
 شمع دانش شمع موی امد موافق ساز کار
 کفر کافر بودن و کفران و کفر است و کفر
 من ناسبا می کفر پوشیدن بود راکب سوار
 عذر مکر و عذر پوزش عذر سنت کدناست
 جود رادی جوده نیکی دست ابرخ سوار
 ارض و بحر و بیابان و بیابان و زمین
 و خل و غفر طین و صلصال است کلد لیه جناد
 قنیه و کفیه و قنیه کلم دان و کتب
 من مثل شهادت کتب دان امد و فنا خیار
 قریب و دوری و قریب قدر انداز است قدر
 من دیک و خلاصان و ولجیه یار و بر کف غار
 مسج بودن مسج کمدانیدن صورت بود
 مسج ای مردوزن باشد بهادر شین عار
 شهر و ماه و غره اول سلج آخر نیران
 من شید و منه دیده و زمین مهر و ضیاع عمار
 رقی و لین و لطف نری رعو و فائز است و لب
 من سخت و کار بهشت و آره رزمه کبدن مل عمار
 تحت و جد و اورزد و مویعت کلی عطا
 همت از رزم و لطف چون بهر و تحفه شوک عدا
 راقد و یقظان و ساهر خفته بیدار است لب
 من عقل باشد لوزی زیرک بود حساب جار
 جبر و خلق جبر کشیدن جبر بیدن شک و حر
 من فرج زن را در هر کس کس کس کس کار

صيف نابستان شتا آمد زمستان و صريف
 انخوان با بونج و ريجان سپرغم ضمير آن **من**
 طرف چشم و طرف است کوهري طرفه سنگفت
 غرس و غرس چون نهال و سر و کتري مرود
 قد بالا و در بدن قد و است و بطل **من**
 جبهه معروف است و جبهه اسير و جنت بهيت
 ضعف سسقي بنف و جندان نجبه بهرين
 جبهه مراداري عتب نک قمر نک منقار نک
 اي خداوند از لطف بنده را قوت بده
 تا شوم مشغول به غفلت و کمره و راز شيراز

القطعة الثالثة في بحر المنسج المطوي المكفوف

بيضة بود تخم منج ملاح چه اسپيدان
 با شوق باشه صد اکوف نره عندليب **من**
 بؤبؤ بؤبؤ هست راز راز و قضا اسفود
 معنت جناح و جناح بال و کنه بال دل
 طبل دهل مفرغه چوب و وي و دبدبه **من**
 مضغ و منلق بود مهر و قوي تر سخن
 ادم اسب سياه احمد کوناه موی
 صهوة بود جاي زين خوشب جاي شيرکال
 اعقاب اسب دراز موي و عنق کوهري
 تخ بود زرد و او ملج ملک خبر نان
 بلبل بلبلان غم طائر رادان پیران
 خمره دان سرخ سر که کس تر فشان
 ساي و عالی بلند دان و رفيع آسمان
 چيت نقاره و عا جنتک و صا رندينان
 مشعل و لجه لسان مقول و لجه زبان
 اغزل دنيال کنه ضامير بار يک ميان
 شوط و طلق نک فرس اسب نره چون حصان
 نهال بلند اسب و حجر چون رنگه مار يان

سجده و جاجده است همان موريش تسبیح و خر **من**
 مرققه و مرققه بالشت نکیه است و سر
 خمره کب و دوا و حیره باشد دويت
 نقل کافي نقل معنت متاع و نقل **من**
 قوت زور و زور زير بود سينه را
 ابينه جمع بنا ائليه جمع ثنا
 رطبه چه خرمای تر ز قوت برك آمده
 هست و صبح و شريف سر و خمره بزرگ
 از فده و راجفه رادفه و قار عه **من**
 مالک و دیکر ملک محبو ملک پادشاه
 اي پسرم درس خود فهم کن و یاد کن
 تا که سعادتن تار بار شود در جهان

القطعة الرابعة في بحر الملحن المختن المقصور

جرح کسب و جرح و جرحه ريش و ريش پير
 عيش ريشان نشو و عيشه بعث دان انگين
 ساق صيقي نردان و ملصل فاخته
 عید جشن و عید بنده عیده نردوي است
 بعض بني بعض کينه بعض فرج و بعض چند
 بقل نره باقه دسته سبيله خوشه است و قول **من**
 عذاب چشمه سلسال و زلال آب لطيف
 جرح شاخ است و قريح تر سيدان آمد رطب تر
 مل و خرده است و جفا قطف و اکمل مرغ پير
 صغوه رغو و اجدل و يعسوب جرح و جرح نره
 بعد دوري قبل ريش و بعد ريش معنت مفر
 عصب سنج است و عصب چشم و عصب بي ریح
 با قلا و قلا و بردي دوق و اشهر نامور
 عذ شمر نر منهل و برد است و مور داب خور

عرف بوی و عرف دشم و خواجه نیکی و پش
 حله میدان جلیده پیرایه است و علیه تنبلید
 جد معروف و بزرگی جز بیدن حد رخ
 جرم و هو با و جسد جشم و بدن جفان تن
 فربه جای مور مارن خایه او ناله مور
 جرمیه غوره با و جرمیه ناز با
 جرم منع و جرم سوراخ و جرم سنگ است جرم
 فتنه و نفر است سیم سام و عقیان و ذنب
 سخی دوری و سخی دور و مکلم کند روی
 نور باشد فرو ای و ضربی اگر چه کور
 حرف که در حرف ناب و شعله تاب و صلا
 عصف بر که کشت و روشم مهره من مخون
 معکله تعویذ و عوزه چون نیمه می کنند
 موج هیز است و از رقی آب صافی می شود
 حرقه پیشه حرقه سوزش فرجه شادی فر
 لعل و یاقوت و زبرجد هر سه معروفند در
 جان من در علم اگر کوشی تو از بهر خدا
 زود یابی رفعت و اعزاز باشی مقرب

القطعة الخامسة في بحر المنسوخ المكفوف

جرم و جرمیه کلاه خط درخت اراک
 کشف کشادن طین با نکه کشن کنگ کان

عرف کنار است و عرف شرم مبالا باک
 عصاره نازد که ظاهر بود نیم روز
 جدل شده عرفی بیج نبع درخت کمان
 ذره و ذره مور خرد فله سبشن رمل رنگ
 ترب و صغید و رخام رس و سفاد و سجاد
 حزن زمین درشت حزن غم اندوه حزن
 معست بساط و برآز مجو برآع و بداع
 قرب نهیکه حشا معست درویش شفاف
 باعه و تجو حه چون ساعت و عهده دگر
 مسقیمه ماله شرفی ماسه معول کلنگ
 چیست صداع و زقا بانک خرو معست و کوف
 قفقه بانک سارح و عوغة بانک شفال
 جذب سنه ننگ سال جذب کشیدن بود
 موزج و نعل و جذاموزه و نعلین لدا ام
 ای بسام علم خون ناکه به روز حساب
 با شد در حفظ حق پیده و تونز اینهاک

القطعة السادسة في بحر الرمل المتن المقصور

قرینان مکه است و طائف ماه و فرشید از حلال
 شارق و بیضا و شرق است و خاله جاریه
 هست بیج و زغل حسان و سفدان مشیری
 زهره و لک بام و شام است ای بیدار بیدان

قانع و سائل زبا خواست موسی با نوا
 هم عرب را و بجم را نام بشنوا
 ساجد و ستار جاذود آن و کاهن فال کو
 اخوان فرج و شکم چون رقی و ملوان افغان
 اطفال تنی و قلم چون افغان عدل است
 مدرک و بانی رسیده چون جواد است
 اویا و اصدا قاضی و اخوان صحر چهار
 رافدان جوی فرات و دجله عدوه و شط
 امرمان کرک و کلون و اطیان خوابی بکاح
 ای حمید نظم کهرها بر تو زیند در یقین
القطعة السابعة في بحر
 صدق و صداقت سخن راستین
 خل بود سرکه کشاد نه چه صل
 کس و دای و زکی و بلید **من**
 دبه و بط کوزه و جرم و وسط **من**
 شکر و قند است شکر چون نبات
 قلب و قواد خلد و روح دل **من**
 صبر رسن جبل بله و جبل **من**
 حب و حبیب است و صدیق و ولی **من**
 آیس و یسری و شمال و یسار **من**
 مین و کذب دروغ و جور و زور

الشرح المطوي

فن و فنون رذن و کم آستین
 جل روا بودن و انجیر تین
 زهرن و کند است و فطن و دوزین
 هست میان چون وسط انصاری
 نهد و غسل چون سخن انگبین
 جو صبر رخن کر و چون رهای
 حمل و جبل اشتر است سیل همین
 دوست جو باقیمت آمد نین
 دست چپ و راست چو این یان
 سهو غلط باشد سوگند یان

جاریه و ابنه و بنت و دختر است
 ابن پسر ناله این و چنین
 خاضنه و قابله جو پیش یار
 کودک نازاده چه باشد چنین
 شیخ سفر شیخ در منته شیخ **من**
 تن چه کذا و مکلذا این چنین
 کسر شکستن چه شکسته کسر
 باره و نان کسره نبر چون حصین
 فلک زفر طی جواو فاکهه **من**
 میوه مسد لیف چه حکم حصین
 شرح بیان شرح جوانان شرح **من**
 جمع سراج آمد و شرح است زین
 بیضه و حلقه است و عصا به کوزه
 مدحت و حمد است و ثنا آفرین
 بد و صتم چون و تن و زور بُت
 لغت دوری و هراسه لعین
 نتره و سر و حلق و ناله چون **من**
 دروغ زره و عجب غصین عکله چنین
 سوغ و جواز است روای رحمان **من**
 بال اصل دان خلافت عین
 جانب و وجه و جهت و ناحیه **من**
 سوی سوی جز بود این چنین
 مثل باشد پس این قطعه را
القطعة الثامنة في بحر
 اما کن جابهستان سکاری محو عشقاری
 معونت نصرت و عون و اعانت نصرت چون باری
 چه صیب میخ بارنده صبر و مزین اسفیدش
 سفر جل ای و مادی چه ای آتش ناری
 بربده خلق و مخلوق آفریده آفریننده
 بر من بشنو چو داری خالق و فاطره کر باری
 مربی و ربیبه پرورده اسد انیکوی کردن
 جوقاطع و حاسم و فاری برنده هست چون باری
 ظلام و ظلمت و ظلم و جهل و غیب **من**
 دجی و دجیه و دیکر چو آمد مد لقم ناری
 اثاث البیت رخت خانه ماکون آلت خانه
 مدقه دشته و قاون چو کمره مری باری

الفرج الممن السالم

معونت نصرت و عون و اعانت نصرت چون باری
 سفر جل ای و مادی چه ای آتش ناری
 بر من بشنو چو داری خالق و فاطره کر باری
 جوقاطع و حاسم و فاری برنده هست چون باری
 دجی و دجیه و دیکر چو آمد مد لقم ناری
 مدقه دشته و قاون چو کمره مری باری

نرد سر کنی مقبوضه یافته ساعی و وانی **من** سخن چینی امده زن امده معصت زبانی
 خیل زلف و صلابت سخن لبت نرم بالوعه **من** چه تن شوی اندکی قلت شمر کثرت جویباری
 قریح و قطع و زلفه پاره شب دان الان **من** کون الساعه مثلش رعایت هم سالاری
 مودت دوستی غایب پرستنده عبودت چون **من** عبادت چه پرستیده برهنه هست چون غاری
 محیفه قط و سفیر زبیر نامه چون کتابت **من** نشان کراسه مصحف داد رم خواننده چون قاری
 جری یل جری رفتن جری انداز جری رسوا **من** جری آمد سرا و آروغ را باشد سرا و آری
 شرافت شرح و شریعت راه دین دین کین آمد **من** فیضه مغرور فرموده و حق زهد دینداری
 قنیط و منا بط و های و مناظ و اقی و مانی **من** نکه دارند چون حافظ دگر در چ چون داری
 نصیفه خادم و منصف چه خدمتکاری داور **من** دگر دارو فروشنده چه عطار آمد و داری
 اجاج و اسن و آجین جو آب شور و کمر دیده **من** قراح آب است و خالص برض اندک سیخ چون غاری
 مطهره اخیان روزی بود بارنده و روشن **من** طلق نه کم و نه سرد است یقطه بیداری
 غوادی و بواکر میغهای بامدادی چون **من** سواری و رواج میغهای شب نیم آری
 جو و سح و طاف و جهور و قدرت دان توانایی **من** عشره دودمان و عشره دم یک عشره شواری
 غواث کینهار پنج جو زخرف زینت آرایش **من** کیاست زینگی باشد تعقل عطله بیکاری
 پنج ارباب و ابتهاج و بهجت و خبط **من** مسرت شادی مونس شکساری هون بود غوار
 ملاء و مفرغ و ویر زو معاذ و ملاء و مایل **من** پناگاه اقتضا خواهنش نصیح چون جری زایی
 بهاس چون میسر باشد این ابیات را گفتن **من** لطیف و خوب رشک او جو زلف جعد دلدار
القطعة التاسعة في حجر **الرجز المتن السالم**
 خلقی نرو ماده است و انی ماده و اندوه غم **من** ثوابت و حج و محمد و مرز و قصد دادر عجم غم

منشور

53 **من** شیر لب اشتر حیا فحش توایم پایها
 شامه و لفاع دستبویه دان خدی غم
 زرنج زری معصت فقه پیر زود درم درم
 جوتنه و خنده چون قسیمه بویان اجم درم
 منهار و جلجل نای و زنگ آمد جلجل جرج او
 آواز تین و نرم چون از سار هار تین و نیم
 پیر مجده بخدا آن حمدیخ دان برادر نادیم
 مقام و طعم و جحر در با هست چون دامایم
 میرسات و اجنه لنگش غیر از عرب باشد نجم
 بانیره چون رایج بودی نیزه نبود جرج اجم
 دیوه است و عرف و نجه بالا چون حدیب سیاهیم
من دینش رکوع و انجنا هر دو بودی شک غم
 حداد و قین و هالکی افکنده حداد چه **من** در بان براده سونش کبر است میخ عجم درم
 قانوت دکان مصطبه جای غریبان میزنه **من** جای مؤذن مدرسه معروف باشد با قدم
 عجم کل سرج و وعاطه زردی و دان و رد کل **من** عینوم سوسن اس و نه چین مد و نکین عجم
 عواد بر بط زن بود عواد است و بر بط طنطه **من** با لکش زین با نلک کمان ظن دان کمان و جند کم
 مرزوق بار و زری شمر عجم ضد شش دقدقه **من** آواز سیم مضطرب پیاره است و کنگی چون بکم
 اغیار درویشی مقل درویش و عاقل منلاو **من** ولدان و ولده کودکان غرور توأم هفتکم
 شناسان و سخا و معادات و عداوت دشمنی **من** حیفات و ظلم و جور و غضب و ضیم و عداوتی چون

دء والم ديك وصب حو وحق در دند هان
 مد را روطش باران ريزان وضعيف آمد بري من
 كه علم خواني اي پسر نقاد كه در سيم و زر
 بجهله اهل مقر با شي عزيز و محترم
 الهزج المثن السالم
 وهوب وواهب ومسؤل بخشنده است سیده
 نروماده است و پير و بجل كوساله بصریده
 طعام روز كاخ كامه و مری بود دیده
 برض پسي زمين افكار مشرق است در دیده
 خار صه و پنه بفساد و شمي مطوي نودیده
 عواري و عصفه يارند و معروف است كرده
 حسن خوب و رضي و مريض مريض بسندیده
 مسير چون مسيح مرده خط ملبوس پوشیده
 غدیره مثل او آمد عصبیه موي پيچیده
 تراشش مقله معروف و مختار است بگریده
 ورك ران و حجب كو نسته نفوس آمده خیده
 سمي غلام الحکم بد زبان مستوح بشنیده
 جلي بيدا و مسجو داست و مقبوع چون پيچیده
 فرومايه از ازل جمع او مسكوب ريزیده
 جهاناندر تراهر كن نباشد كار شوریده
 داء والم ديك وصب حو وحق در دند هان
 مد را روطش باران ريزان وضعيف آمد بري من
 كه علم خواني اي پسر نقاد كه در سيم و زر
 بجهله اهل مقر با شي عزيز و محترم
 الهزج المثن السالم
 وهوب وواهب ومسؤل بخشنده است سیده
 نروماده است و پير و بجل كوساله بصریده
 طعام روز كاخ كامه و مری بود دیده
 برض پسي زمين افكار مشرق است در دیده
 خار صه و پنه بفساد و شمي مطوي نودیده
 عواري و عصفه يارند و معروف است كرده
 حسن خوب و رضي و مريض مريض بسندیده
 مسير چون مسيح مرده خط ملبوس پوشیده
 غدیره مثل او آمد عصبیه موي پيچیده
 تراشش مقله معروف و مختار است بگریده
 ورك ران و حجب كو نسته نفوس آمده خیده
 سمي غلام الحکم بد زبان مستوح بشنیده
 جلي بيدا و مسجو داست و مقبوع چون پيچیده
 فرومايه از ازل جمع او مسكوب ريزیده
 جهاناندر تراهر كن نباشد كار شوریده

القطعة الحادية عشر في بحر
 چون مكان و ربيع و مفتي منزل و غاني اسير
 طير مرغ و طير دايه بيز جابه و عز جابه
 ضيق و هماس و عرو و عید و ريبك و اسد من
 طوعه خواريش ذوق مثل و طعم لذت دان لبين من
 شيقن باره حصه و قسط و غلاق و عطاردان من
 رعل بالان شتر مر و و رجل مردست و رجل من
 شرق و مشرق خاور و غرب است مغرب باختر
 صبره چاي و كدر خرين بذر تخم و تين كاه
 قرص با چنگل كرفتن قرص چشم آفتاب
 قوت و زادت و نبات و بلفه نوشه دغل رنج
 شيرك انبازي شريك انباز و ندمان و نديم من
 نوق و اينق اشتران ماده ناقة مفرش
 رنج و نفع و منفعت سود و منافع جمع او
 مجد و بروج و قدن بار و جدل بيكار دان
 سنجف و خدر و سدل و ستر و ستر و پره مشد من
 اسطوان و ساريده استون خانه چون عباد
 مفر و فسطاط و مدینه هر سه دان شهر بزرگ
 نخل چون غرما درخت و و پنه كردن نخل مرغ
 جمعش اسير و اسارى مشيع و شعبان سير
 يوم روز و نوم خواب و يوم يوم و نوم سير
 قسوره دلهات و ليت و عارث و مفر عام سير
 خيست و لين قوماي خوش در و لين موزيل سير
 اي برادر چون نصيب كفل و قيم و سهم سير
 پاي و اصمغ خرد كوش و رنج نيزه سهم سير
 چون نر يادان پير و ين و عطارد مفسد سير
 قوم و بروج و عطفه كندم و اند و بروج سير
 فرض فرمان خدا و فرض و ام و شيخ پير
 بيدرو اندر جو خرمين كاه دان كنان رعيير
 عقده و سب سه پايه كاروان دغل غير
 فرش و اقبال اشتر كوچك نروماده بعير
 ربط بستان ريطه چادر هست بينا چون بعير
 جيش و عسك و جند لشكر و باريك بعير
 چون ندي و نذ و ه جاي مشوت دانا خبير
 قادر و مومقند رآمد توانا چون قدير
 كوره و بلكه و بلكه كوچك چه روشك منير
 نخل زفي غلظه و زفي دان شغلين صغير

کوه روزن رتبه و میرقات پای نردبان
 صیحه و صرجه چه آواز بلند و بگرنه ندم
 غم غنا فل غم کینه غم ناوان غم قصد
 جده معروف است وحدت نیزی وحدت نیزی
 ایله و غاب است و غیل و غیظه بینه غیظ
 غم واجب غم مهر و غم عادت قبضه منت
 صرصره آواز بادی شقیقه کجشک را
 علم آموزای پسر و زو شب اندر جغد کن

القطعة الثانية عشر في بحر المطوي الموقوف

صند آذ زمان باره آمد چو دوش
 سله سپدر بعه درج حبل دان جای شیر
 عاظمی کار آینه هست کنیده ز فیر **من**
 احوال و اعوز بدان لوجه و یک چشم را
 باسرو کالج عبوس هر سه بود شیرین رو
 هست نعیبه نعیق بانک کلرغ و مقدیر **من**
 کهل و شباب و فی هر سه دو موی جوان
 جنبه کنبه سرب خاند و زیر زمین
 مقلله زهر و شجاع مار ز اسود سیاه
 غامی جای قراب عامر عکس وی است

و غرزمین درشت هست صبح نذر است
 چیست ازینده هنرین بانک لویداست و باد
 اعلم و اعرف بدان آفرین و انل خوان
 روح بر و ادع بخوان فل بگو اینت بیا
 ناله سعادت تر یار شود جان من

القطعة الثالثة عشر في بحر المطوي

چون خریدار است داد و مشتری
 زهره ناهید و مژده زهره دان
 مرتبه پایه مراتب جمع او
 جعل کردن جعل بآمد و جعل **من**
 مبطل آن گونه بحق باشد محی **من**
 حایک و نساج و جولا و سدی **من**
 میظم و تب لیف و اهار و و طاق **من**
 صامت و ناطق زر و سیم و ستور
 خند با چون کاسنی فجن سذاب
 غول معروف است و غیله نجمع او
 اقلف آمد ضنه ناکرده هعی **من**
 زاور گنج است و اهدب مرد گنج
 غزل رشتن غزل یکسو کردن است

بُنْتُ وَمِصْدَاقُ اسْتِ وَبِرْهَانِ بِنْدِه **من** عَجْ سُلْطَانِ مَحْتِ وَتَا زَهْ طَرِي
 حَلْمِ خَوَابِ وَحَلْمِ فَرَمُودَنِ حَلْمِ **من** دَاوَرِ اَمْرِتِ جَوْنِ خَلُوتِ دَاوَرِ
 سَمِطِ اَمْدَرِ شَدِهْ مَهْرِ مَهْمَاتِ هَسْتِ بِلُورِ وَصَمِّمِ بَانْدِ كَرِي
 كُورِهْ اَتَشِ وَضَايِغِ زَرَكْرُ اسْتِ كَلْبَتَانِ اَبَرِ صِيَاغَتِ زَرَكْرِي
 نِيلِ وَعِظْمِ نِيلِ وَجِدَانِ يَافَتَنِ نِيلِ مِثْلَشِ فَهَمِّ كُنِ اِي جَوَهَرِي
 خَرَسِ جِهْ بُوْدِ خَلَقِهْ زَرِينِ بَكُوشِ جَانِ مَنِ كُورِ فَرُوشِدَانِ جَوَهَرِي
 عَوْدِ وَشَارِقِ اسْتُرِي پِيرِ وَضِي **من** لَاغُودِ دِيكِرِ خَافَتِ لَاغُرِي
 جَانِجِهْ پَهْلُو بَدَانِ وَجَانِجِهْ **من** آفَتِ سِرْ بُوْدِ مَهْمَتِ سَرِي
 خَوْخِ شَقَا لُو بُوْدِ تَقَاحِ سَبِ غَيْرَانِ كُو هِنِجِ جَنْدِي لَشَكْرِي
 اِي پَسَرِ اِي قِطْعِهْ رَا هَوْنِ يَادَنِ نَاكَنِ بَرِ جِلِهْ كُودَكِ سَرُورِي

القطعة الرابعة عشر في بحر السرب المطوي

شَرِيعَهْ بَدَانِ رُوْدِهْ وَنَاوِجِهْ جَنَكِ سَاعِدِ وَبِدْ هَرْدِ وَارِشِدَانِ وَجَنَكِ
 وَفَعِهْ وَهَمِيَاوِ لِقَا بَاسِ نِيَزِ **من** هَوِي قِتَالِ اسْتِ وَكِرِي هَمِهْ اسْتِ جَنَكِ
 عَدْدِ بُو بُو بُوْدِ وَهَامِهْ جَفَدِ لَقْلَقِ مَعْرُوفِ وَجِهْ كِرِي كَلَنَكِ
 رِيْقِ وَرَضَابِ آبِ دِهَانِ دَانِ بَرَقَمِ **من** عَفْتِ خِيَاوِ عِجْ وَغَرِ جِهْ تَنَكِ
 غَرِ خُطْبَهْ تَبِزِي تَبِغِ اسْتِ هَانِ سِيْدِ وَنَرِ هَرْدِ وَجِهْ كِرِي وَبَلَنَكِ
 قُلِ وَخَقِ اسْتِرْ كَشَنِ وَنَقَامِ **من** كَفَكِ شَرْمَكِ وَتَا نِي دِرَنَكِ
 نَاكِلِ وَشَكْلِي زَنِ مَرْدِهْ پَسَرِ صَفَرْتِ وَصَبِغِ اَمْدِهْ زَرْدِي وَرَنَكِ
 ظَبِيَهْ بُوْدِ كِسِدِهْ زَرِ بَرْمِيَانِ مِيرِدِ سُو هَانِ وَطَبِغِ هَسْتِ تَنَكِ

56 صدق وَا صَمِّمِ نِيَزِ سَخْتِ اَمْدِهْ خَطْوِهْ وَنِيَزِ سَالِجِهْ تَبِغْدَنَكِ
 جُوْدِ زَكُو سَالِهْ دَشْتِي جِمَارِ **من** خَرَجِهْ حَرَمِ جِمَارِ اسْتِ تَنَكِ
 طَارِفِهْ وَشَمْلِ كُرُوهِ وَرَقِيقِ **من** بِنْدِهْ تَنَكِ ضَيْقِ وَضَنَكِ اسْتِ
 لَامِ وَنَمَلَمَتِ جَوْمَلَمِ اسْتِ لُومِ عَدَلِ بُوْدِ دَاوِ جَوْعِدَلِ اسْتِ تَنَكِ
 لُويَهْ وَلَايَهْ تُو بَدَانِ سَنَكْرَاغِ خَمْرِهْ وَخَصْبَاوِ عِجَارِهْ اسْتِ تَنَكِ
 كِرِيَهْ كِهْ اِيْنَ قَافِيَهْ تَنَكِ اسْتِ وَتَحْتِ بِيْنِ كِهْ جِهْ خُوْبِ اسْتِ وَجِهْ شَخِ وَجِهْ

القطعة الخامسة عشر في بحر المل المن المقصور

حَاجِبَا بَرُو جَوَابِ بَرُو جَوْنِ وَطَرِ حَاجَتِ نِيَا زِ لَيْفَتِ شَلْمِ شَلْمِ وَفِيْلِ وَبَصَلِ نَبِ وَبِيَا زِ
 جِلِهْ مَنِيْلِ خَلِهْ خَصَلَتِ خَلِهْ تَرَشِ وَدُوسِي اَجْنِي يَكَا نَهْ جِلِهْ قَوْمِ جَوْنِ خَرَصِ اَزِ
 خَلُوشِ بِيْنِ مَرُوْمِ جَوْنِ تَلِخِ شِيْرِ بِيْنِ اسْتِ وَتَلِخِ حَمَضِ وَهَامِضِ تَرَشِ وَمَقْرَضِ مَقْرَضِ اسْتِ
 نَا رَهْ بَاسْتِ بَا رَهْ قِطْعِهْ بَا رَهْ رَشُوْهْ بَا رَهْ دَانِ اَمْتِخَانِ وَخَمْرِيَهْ جَوْنِ اَزِ مَوْدَنِ عَدِهْ سَا زِ
 قَصْرِ كَاغِ اسْتِ وَفَصْرِ كُو نَاغِي وَكُوْنِهْ قَصِيْرِ صَفَرِ جَمِغِ وَرَقَصِ بَارِي بَارُو بَارِي مَهْرُوبَا زِ
 ظَهْرِ مَرَكَبِ طَهْرِ پَاكِي وَطَهَارَتِ مَثَلِ اَوِ جَوْنِ ظَهَارِهْ اَوْرَهْ كِرِي بَاسِ جَامِهْ بَاغِ بَا زِ
 شَاغِقِ وَهَالِي بُوْدِ هِنِجِ صَدَفِ كُوْهِ بَزَرَكِ قَلِهْ وَشَمِغِ وَفَتِهْ سَرِ بُوْدِ حَضْبِهْ فِرَا زِ
 قِيْجِ بِيْكَ وَفِيْجِ رِيْزِ وَرِيْزِ اَهْوِي سِيْجِدِ قِيْجِ زَشْتِي فِجِ يَارِي وَكَشَادَنِ سِرْ رَا زِ
 مَوْتِ وَمِشَاقِ وَعَقْدِ وَوَعْدِهْ جَوْنِ بِيْمَانِهَا طَوَلِ اَفَرُوْنِي دِرَا زِي طَوَلِ وَكِيْجِ اَمْدِ رِكَازِ
 خِيْنِ وَخَفْدِ وَغِلِ وَنَا رُوْدِ خَلِ وَاجِهْ كِنِهْ اَنَدِ قَبَشِ كَبَشِ وَنِيْسِ وَفَا لِدِ كَشَنِ بَزْدَانِ وَنِيْهَارِ
 اَزْدَنِ دَسْتُوْرَا زْدَنِ كُوشِ وَادَنِ نَزْدِيكِي اَدَنِ وَا مَرْدِهْ اَدَنِ بُوْدِ كَمَرِ اَزْدَانِ بَا نَكِ نَمَا زِ
 مَسْنَدِهْ جَوْنِ بَالِيْشِ شِيْ وَسَادِهْ زَا نِي سَرِ نَمَرْدِهْ جَوْنِ نَا زِي بَالِيْشِ عِلْمِ بُوْدِ طَرَا زِ

فرد و رطبه سپندان و سبب و تر لباب **م** و بزه و وز و از و چون مرغ آبی بط قاز
 سافیه چون جوی خرد است و سواهی جمع او
 شغب در خاله شغب تشنج و آن شاخها شغب
 رزق روزی دادن و رزاق روزی ده بود
 قطعه ام چون خوب رویان بر نهتهای دیگر

القطعة السادسة عشر في بحر الفرج المتن السالم

غلب جوی شغب جفت عظم عزیزم بقا دیدن
 تجد نوشتن تصدیق در دسر رسانیدن
 جفان ذاور و شاطی و ساحل مجو سیف آمد **م**
 منار و معلم و صوة نشانهای بیابانی
 قلب و عیلم و حب و طوی و رز چاه آمد
 صبا به اشتیاق و شوق باشد از زبندی
 جو غفرت و مرید و مارد آمد بواستنبه
 انیم و ایم و خاطی کنه کار شد چون مجرم
 حمارة بشت با افرج مبطن کل شکم باریک
 غنا خاشاک آب و رونق نیره نزهات آمد
 فلات و قیقه و قلع است و سرب و صفت **م**
 اشهد و شاهد و باعث کواه است و فرستاده
 جیعه شیر باغ و غیره شیر و آراستن
 غرب سیم و غرب بی زن چه لهور و لقب بازیدن
 تنبع پس روی کردن تقاضا خن نازیدن
 لب دریا نطق گویا بود چون مطر باریدن
 خشخشا خرمای بد طاق و طبق تارمه پوشیدن
 جوی حوضها اینجوع چشمه شرب نوشیدن
 فراق و بین و بینو نه جدایی کسب و زبیدن
 معاذ است و عیاذ و عود و لود آمد بپناهندن
 نقی و متقی چون برهیز کار و غلی جوشیدن
 جمهور و آن بلند آواز و جهد و کد کوشیدن
 و شل چون شهل و ضحاح آب اندک لفظ چیدن
 ضنا و مهمه و نیه اند صحر الفی بچیدن
 سخا عنوان و علوان بند نامه و زن سچیدن
 طفلی طفل فرزند نک چه لولک و مضغ خاییدن

چه شاک و شاک و شاک و ساج با ساج **م** جو فزی و فزی و قطع و صرم و صرم و بت پیریدن
 جهود و کبر و ترسایان نای شنو نازی **م** بهودی و جوی و نصاری لفق لیسیدن
 شما ل غویها شوکت د لری شیب چون پیری
 قرات قریه و قری و قربان جمله نزدیکی
 خصاصه فافه و وفراست و عدل عیل درویشی
 محقه غنچه در زافره بینی و در باشد
 مهمات و نجه و عینا چه کاو ماده و دشتی
 کتیه باره و لشکر طلعه دید بان اقطع **م**
 خدمت تیغ نیرنده و مجدم و مضرب جوا و ساق **م**
 دهمان بنده و داعی شکر میرزای عاقل
 که لفظم دالم شیرین نداند هیچ ترشیدن

القطعة السابعة عشر في بحر المل المتن المقصور

خلیف عهد و خلیف خالی خلیفستان خلیفین
 خف موزه جف خشکی جف مشک کهنه خف **م**
 جبرین و از ضعیف و جبرین و جبرین خف
 خف کت و کت و کت و صا رکت و ظهیرت
 غیب ناپید اعبت بازی غیب انگور و غیب **م**
 قرب نزدیکی قرب جفت قرب دان شکها
 من و معروف من و منیت دیکری یوت **م**
 خرس دندان خرس خایید خرس بدخو بود
 خلیف عهد و خلیف خالی خلیفستان خلیفین
 خف موزه جف خشکی جف مشک کهنه خف **م**
 جبرین و از ضعیف و جبرین و جبرین خف
 خف کت و کت و کت و صا رکت و ظهیرت
 غیب ناپید اعبت بازی غیب انگور و غیب **م**
 قرب نزدیکی قرب جفت قرب دان شکها
 من و معروف من و منیت دیکری یوت **م**
 خرس دندان خرس خایید خرس بدخو بود
 خلیف عهد و خلیف خالی خلیفستان خلیفین
 خف موزه جف خشکی جف مشک کهنه خف **م**
 جبرین و از ضعیف و جبرین و جبرین خف
 خف کت و کت و کت و صا رکت و ظهیرت
 غیب ناپید اعبت بازی غیب انگور و غیب **م**
 قرب نزدیکی قرب جفت قرب دان شکها
 من و معروف من و منیت دیکری یوت **م**
 خرس دندان خرس خایید خرس بدخو بود

شی و چندی سنی مثل وشتی بریان کردن است
 سنی اخلق است بد خود و نمری دان حسن
 منی نقد بر از و منیه منی جمعی منی
 آب مردوزن منی معروفی که هویت حسن
 خلق خود خلق آفریده دان خلق خوش خلق
 گفته خلق انگشتی آمد بزر و بعدن چه حسن
 سخن بر کردن سخن بام و شجر آمد درخت
 سخن سخن سخن است جازوی بکشتن دان حسن
 این چنین نظم لای دیده باشد هیچ کس
 که ترا دراک باشد بنکرا این شعر مرا

القطعة الثامنة عشر في بحر الرمل المخذوف

جوی سبکو تر و مکیاسه نبود جز اکیل
 چشمه او دان برادر زنجیل و سبیل
 نهج و منهج و سن چون مذبح شعب چه راه
 چون عجمه است طریق و شارح و ج و سبیل
 سطر خط اسطوره و اسطوره بیاش
 کاغذ و کمر سفید لایه جای آمد هین سبیل
 زرقه و حفره گوئی دان و سبزی انجاست
 خاک رنگ ازرق گوئی داسود سیاه نشسته
 ابیض سفید است و اصفر زرد و احمر هست رخ
 سبز احمر صر باد سرده خسته چون عکیل
 چون نعل اس است و جوی است و سام است
 خواب زل و نزل ناکسیدن بخشش فیل
 منکد سنک و قرقه نهفت فقر عالی و صلف
 لاف و ناوقتها قال است گفتن جو فیل
 طلس گفته طلس و تو و طلس و ملک است
 جد و رجوع چه جویک دان کرده مرید
 جمل باری پست و سر جلی بود چون حامله
 الله باشد نیزه کونه و ذابل نرم او
 دفعه یک بار وجه دفعه هست آب نیز رو
 دون آب تیغ مقبض دسته او دان فرزند
 سیف شمشیر و سام برنده فصل و شفره تیغ
 جفن و جمد آمد نیام اندک سیر است و فکیل

قاصد مرصع چه باشد تیغ بران و تنک
 فل رخنه مشمله کونه و بار خنه فیل
 چین و بان و او ان و وقت و میقات و اجل
 نامه و باندان زعم است و کفیل است و فیل
 سکه سبشک تن و سکه متاع و سامعه
 گوش و جرج و جرج و جرج خسته بکشته چون فیل
 کلفه و جهره و شفت شقه دشواری کلف
 نقطه های سنج پر و چشم با سمره کیل
 رجه و لکه کرده مردوزن دان تیغ و شفت
 سود و پیده می زنده سایه و دایم فیل
 منک مشک و عله مشک انگین و منک چه
 پوست آلی دلوها چون بانک است و منک
 حاک و عانی بر خنه پا و خواصده رخص
 هست از زان رخص از زانی و مستقر ذیل
 هر که این را یاد کرد و بر ظلام و جهل وی
 مرشدی کرد و بدو در اسما باشد ذیل

القطعة التاسعة عشر في بحر الرمل السالم

سیریم چون غرامبر و غرامبر و شکلیابی
 غار دشت و غار قصه و بصیرت غت بیابی
 مبین و دافره و صاغر بود غوار و لیم منلش
 اغارت دان نقب یغای باشد مال یغای
 امارت چون امیری سلطنت شای بدس زیرک
 امارت چون نشان آمد نصیح غویش آری
 میر به بانک دروخت است و غلین و قلم ناخن
 چه ناپاک المی صایب قنوت دان بر نای
 سراب ال کوراب و جد دها مون چون دود
 تیغنی کان بودن تخت هست رعنا ی
 ورق سیم و ورقه منلش ورق برک است ورق کفند
 قنوط و یاس نو میدی و اش نامر چه فرمای
 ظلات و غی و طغیان و غبات جمل کدای
 مکید و کید و کید و کید بود چون مکید بد رای
 و غی روشن بود روشن چه چوب روزن خانه
 فصاحت جریکی باشد مزایب غری رسوای
 فخر و عار و سلکین و یاس و معصیه و مغر
 جود رویش و غار رخ و غنا آمد توانای
 نصاب و غصه و غدا رومه اصل مردمان
 فرید و منفرد شها تو قد و غده شهای

لباس و کسوة و لبس و نبوس و ثوب تجامه
چنين در جوامع را که داعي کرده ام نظمي

القطعة العشرين في بحر تخفيف المحبون المقصور

سهل اسان سهولت اساني
رجز و رجس و عقاب و عذاب **م** چون عقوبت شکنجه ناداني
غمره و اهل و آل خویشاوند
صفد و نکل و قید بند و جوغل
موسط میان عدل گوا
شخنه و شخنه بچ و شخنه غم است
قبه فرگاه و شقه يك باره
اودیده رودها مفا رود
چون قسیم و وسیم روی نگو
قریه دیه و قری بود جمش
طوق و عقد و قلابه گزین بند
سجده غمره است سجاده
مغزلی دوک تراش و مغزل دوک
ارتفاع و خروج بر رفتن
نظرت آمد جو تازگی ناظر **م**
مقبل الکن بود که او هر کنه

حدس دانش چه سهل ناداني
دور قاصي و ضیاء داني
بنیه بنیاد و فاعلش باني
صلفه سوگند چون دووم ناني
تخن پهر نسك و مهدی قرباني
شتوي خانه و زمستاني
خط تنگی و غضب از راني
شفه لب دان و جیره بیانی
قریه شک و قری جویمانی
قهر بان کهر با فیلانی
صوف و مظهر جوینم و بارانی
چون ندامت ندم بشیانی
قلق و اضطراب پهریشانی
بر کسی بشکند نه جوهرانی
نرود از در تو چون رانی

59 **القطعة الحادية والعشرين في بحر السرب المطوي**

فمن یکن یقربني صفر روی
طبع و غیرین است و طبیعت برشت
نافه و چون نافه و جیزی حقیر
علق کز انما به علق دان زلو
منظر و مری شده دیدار روی
بقعه شمر باره جای از زمین
صبق چه بودینه و دوقض بیاز
نافله و سحه بود نافله
مقدحه آتش زنه قداحه سنک
سلم چه دل و آمد و سلم انستی
صالح و طالح چه بود نیک و بد
علت رنج خلک و دخل است هان
جان بد رجون سخی بشنوي

طلعت و وجه است و حیاء روی
جو خلیقه است و سحیه است خوی
عرف رک و عرف و عرف و عرف و خوی
دالیه دولاب بود نهر جوی
وجهه چه افراز رخ اطلب جوی
صیصیه دزد آرسر اسکه کوی
خمره بستان و کمره هست کوی
مشراب و مکنار چه بسیار کوی
سوغته عراق چه فرقه رکوی
هد نه جوا و شطر جو نیمه است سوی
خل و خلیل دوست خلیل است شوی
غله بود سوز دل اغسل بشوی
ناکه ندانی بحقیقت میگوی

القطعة الثانية والعشرين في بحر الفرج المثن السالم

مر است چون کله بانی و فارس با سپان آمد
سما و سماک و عرش و سقف باشد آسمانه چون
سج دد سج هفت و سبع از یک وی سبع پری
قنا نیره است بی آهن شبها باشد سر نیره
مغز و مغز و مغزی بن بود رای شبان آمد
جدار و ردم دیوار است و سلم ندان آمد
جو نمجه جان خون و دل بود دل چون جان آمد
جد حربه نیره و کوناه و سینه جان آمد

ربيبه دختر آند را خفت خواهر خود دادرها
 صبريده دفتو و طاس کاغذ پس مثل او
 آنون کلن چه میند نایره حمام کرمابه
 منیب و نائب و تواب گردنده زید کای
 قیل و سقلا و فیده و فرفه و لیده **من**
 شطیبي دادي و عدلاست و عا دلداد کرباشد
 عراب سبان نازی صاکن انکو ستم نگه دارد
 طهر اسب جهنده چون عقوق آستان و قاره **من**
 صعد و ساهره روی زمین اقلیم چون کسور
 رزان آهسته زن بهانه خندان بگردد ویده
 رزین مرد است آهسته چه انسان مرم انبی
 و بر بستم شزار و بار جمش مهد کهواره
 اگر فحمت بود یار ایا بر شعر من بنکر
 که شعر دیگران چون تن آنان من چو جان آمد

القطعة الثالثة والعشرين في بحر الرمل المتن المقصور

حفرم غوره جني چو چیدن بر چو اجتنابا
 جام مصحف و بنا چون قمر و اثر خبر
 حبسه و حجه رنه چون بستکی زبان کسن
 عجز و عجز و طاهر طاهره کرمکاه چون
 منامه سوي دست چپ پینه عکس و بود
 هست گزیدن اخیا و احطفا و اجتنابا
 موعظ پند و عقده چون مرشد بند و رعنا
 هست فصیح ضد او بی فصیح خوش لقا
 دجن و قیایه سایه سیخ است کثاد انجلا
 حاله چو غریب من مه است امید سلك تو تیا

منصب ديك پایده و منصب هست مرتبه
 صورت چهره نهفته چنبر کردن و رمق **من**
 هست ریاض و ریش و بز جامه نقاب روی
 سبب و داب و شمه خویشتن مجستکی بود
 عرق کزدم و حجه زهر روی است و شوله
 خلد کوره موشان سوراخهای وی شمر **من**
 ای پس عزیز من با ادب و وقار شو
 پیش کسان بد ز مکن از دهن تو لفظ ما

القطعة الرابعة والعشرين في بحر المضارع الاخر ب

زرزور سار و بانك وي آمد چو زرزور
 بخور و بخور چون فردشتی و کعه ضد
 جلغه تراشه قلم و لوح خخته لوح **من**
 مشکات چراغ خانه متاره چراغیا
 خفتان جوشن و زرد آمد زره و تر
 فرخ چو خرقه شست شوی عو ك باد ریح
 غیره چو رشك و غیره سرك و مواب رشك
 بول و متانه مرد و کیز و کیز دان
 مغلف چه آخر است و بهیه چهار پا
 دوده است گرم هست خانه دود و گرم زرز
 نقار اسبازن و طاهون اسبیا
 شعله چه سخت پیرزن و مثل شعله
 عفو و عفا و بخش بود هر سه فرکه
 چون جوهو الواعلم و شرفه گنگره
 مضباع دان چراغ و چه برینه خنبره
 زه سوط تازیانه چو برقی و عمل بره
 بویانك كه فن ظاهر کشین گز بره
 بر غوث و ابن طاهر تری بود بره
 امعا چه رودها مهاره است جز دره
 مخم چه جای تنك و علقه است توبره
 بر بوش موشی شنی و ففاش شب بره
 علسی چه سلك استره موسی است اساره

خَدَع وَخَدَاع وَخَدَعَهُ خَدِيعَةً فَرِيقَتَيْنِ
 زَبَقِي جِهَ زِيَوَه بُوَطَقَه مَعْرُوف سَلَكَه نَبَز
 جَلَب وَجَلَب رُبُودَن وَبُرْدَن بُوَد وَجَلَب **م** دوشيده است و باليش زين مَعْتَمِرَه
 نَعْبَه جَوَه رَعَه شَرِيبَتِ آب وَ سَخِين كَرَم
 فَرَطُوم وَ قِيَمَج است و سَبَا و سَبِيَه مَي
 چَان بِدَر عَلَم مَخَوَان وَ غَرِين شَو

القطعة الخامسة والعشرين في بحر الرمل المثنى المقصود

بَعْل شَوِي وَ بَعْل اسْتَدَاعَه وَ اضْرِب بَرَن
 اَبْلَح وَ بَلْحَا بَطِيحَه رُود بَاسَنَك وَ بَنَك
 غَبَرَه وَ مَبِج وَ مَجَاج وَ مَقْبُوه وَ نَفَع وَ مَبَا **م** قَسَطَل وَ قَطَرَه غَبَار وَ جَبِيت لَانْقَب مَرَن
 جَمَع وَ حَزَب وَ رَحَط وَ شِعْه زَمَرَه نَلَك شَرِيبَه **م** اَمَّة وَ عَصَبَه كَرُوه اَنَد وَ كَرَمَتِي مَوْن
 عَارِض وَ مَرَن وَ سَخَا بَاسَت وَ عَامَام است وَ مَهَام **م** اَبَر وَ ضِيَه جَاد رُو طَل سَايَه فَرَه وَ مَدَمَن
 سَاحِد وَ قَفَا زَه هَر دُود سَتَوَانَه مِشَاءَه **م** مَوَعَصَا وَ بُوَس جَوْمَان است سَبَر دَان مَجَن
 فِه دَر وِي مَم اَنجَا مَم اَنك هَا كِير **م** مِم اَز جِه مَم مَنَلَش عَنِي وَ مَنِي زَمَن
 وَ دَق وَ جَوَد وَ بَل وَ رَج وَ دِيَه وَ عَهْد وَ حِيَام **م** وَ اَبَل وَ طَل وَ وِي وَ رَش بَارَان سَلَك شَن
 خَشِر كَتَان سَبَر وَ شَرِب كَتَان تَنَك **م** ذِيل دَامَن دَرِج وَ سَر بَالَا وَ قِيَص جَوْن بِرَمَن
 وَ دَق جَوَد فَ است جَب وَ دَقِي بَهْلُو خَامَر **م** مَجُو عَصَا مَد بَهِيكَا ه اَبَر وَ اَعْفَر بَكَن
 مَحَب اَصْحَاب مَحَابَه مَر يَكِي يَارَان بُوَد **م** مَرِغ وَ مَرِغِي جِه كَا ه اَمَد حَضَرَا جَمَن
 زَرُوه بَالَا مَجَل وَ هَامُون است غَالِطَا جَاي **م** بَنَدَه وَ مِينَا زَمِين مَرَم فَا سَان جَو مَسَن

کروای

کروای نایبات موزونم بخوانی ای پسر
القطعة السادسة والعشرين في بحر الهج المسدس الاخر

بِهَرَه شَكْرَانَه دَر فَنَائِي كِن هَر دَم مَن
 بِيَج است فَرُو حَت سَوَق بَارَار
 فِقَرَه جَو فِقَارَه مَهْرَه وَ بَشَت
 زَرَانَكَا ه عَرُوه كُوشَه اَو
 تَالِد جَو تَلِيد مَال كَهَنَه
 طَارِف جَو طَرِيف نَوَظَب اَنكَا ر
 پَرَوَانَه بَدَان فَوَل كَفَنَار **م** فَطَاف پَرَشَنَك وَ فَرَا شَه
 كَلَرَب وَ كَلَرَه بَنِي جِه سَكَا ه
 نَشَابَه قَذَه تَبَر پَر دَان
 مَنجَان وَ قَدُوم رَنَدَه نِيشَه
 مِلَنَم مَرَن است وَ مِقَطَل اَرَه
 مَعْنَق جَو مَحَر رَا است اَزَاد
 تَشَعَه نَه وَ عَشْرَه دَه اَز وِيَك **م** اِي جَان عَشِيرَه مِعْشَار
 سَبَا است عَطَا وَ جَزِيَه كَرِيبَت
 اَبَار وَ خِيَا طَوَابِرَه وَ سَم **م** ذِمَّه است وَ ذِمَام وَ عَهْد زَهَار
 رَقَعَه جِه وَ رَنَك وَ لَبَنَه خَشَنَك
 فَا لِيَز جَو سَبْطَه است بَالِيَز
 وَ قَض جَو كِنَا نَه دَان جَعَبَه **م** تَرَكُش جِه شَكُوفَه نَوَر نَوَار
 رَا ح است وَ مَدَامَد وَ مَدَامِي جِفَه است جَو مِينَه هَر دُومَر دَار

هرگونه دهند بشن کردن زینکه بود مدام برادر

القطعة السابعة والعشرين في بحر المجت المجنون المقصور

علام ماه سه روزه چه بدر ماه تمام
نمون و موت و موات نمون ترا بشنوم
غنینه جو اصل و مساشبانه است
ذنوب دلو پر آب است و غرب دلو بزرگ
فریس مایه بخنه فریس چون چنبر
مساشبه مایه خشک و خشک باشد باقی جان
بفاح و طود چه جای بلند و کوه بزرگ
رکاب و ساقه رکاب و ذوالروی باشد
زمام و مجلس مهار و پلاس چه جل
اگر تو علم خواهی بفهم یاد کنی

یام بگو تر خانه از آن کوه حمام
جو عصف و سام و منیه است مگر چون کاه
فلک جو بلکه سپیده دم است مثل امام
ذنوب هست گناهان و پیش رو چه امام
تو قلند از رسد ام و فی عباله خود ام
سمید نان سپید است و نان خوارش چه امام
خضیض و جربین کوه دانه فی قن غلام
جباله خلقة و شک آمده یام یام
حنان دوال کجام و کوه و هر است قیام
پیش خلق شوی باطن ز جمله قیام

القطعة الثامنة والعشرين في بحر المل المثل المقصور

خوگشتن زنج گشتن قتل گشتن اسم نام
نوع و جنس و صنف و ضرب خفیه طور و فن و لون
مغفل و حسن و حصار و قلعه و دیوار و در
موز انکور بزرگ وین انکور سیاه
نایم و خفی و خفیه خفته و پنهان بود
وگره عیش و وکن و موکن اشیا ناشکفه مونم

چون وری آمد بشرف ز ندادم هم نام
کونه چهره و صفت و صحت و عطر آمد چون مرام
سور بار و صف رسد هر مدد سده دین و نام
مدین انحرست و ایم می خورنده بی قیام
عز خفته خفته بخش خفته کاسه کار جام
استانت و صفانت و سومر رقام

شعبه و غصن و فن و فن قصبه و صوف و صوف

القطعة التاسعة والعشرين في بحر الفرج المثل السالم

شوخ تر شجر درختستان بود خطوه است کام
چو کبک سده خورنده و فرما هتک باشد هو کام
بوی خوش اندر میدن چون دیم مقصود کام
قاف کوه و نون مایه در دیشتم چون رکام
مجلس و محفل جو جمع انجن سطح است بام
غذوه صبح و صبح و بکره و جرات بام
کامل و کافی و وافی و افراست جمله تمام
ناکه احوالت بکیر و در دو کونین انظام

من شایخ تر شجر درختستان بود خطوه است کام
من بوی خوش اندر میدن چون دیم مقصود کام
من قاف کوه و نون مایه در دیشتم چون رکام
من مجلس و محفل جو جمع انجن سطح است بام
من غذوه صبح و صبح و بکره و جرات بام
من کامل و کافی و وافی و افراست جمله تمام
من ناکه احوالت بکیر و در دو کونین انظام

القطعة التاسعة والعشرين في بحر الفرج المثل السالم

ذو ابه هست کیسوفال و شامه هر دو باشد
سویب او صمیم و حیه القلب میان دل
سنوپی و انطی ریش و کوسه شارب سبک
ذکاوت ز برکی ضدش بلادت دانه فرقه نهیه
تفکر فکر کردن استیارت بهری خواستن
افادت فانداده دادن توفی دان عذر کردن
نزهت زهد کردن استراحت چون برآسودن
تغطف مهر بانی ارتضا باشد پسندیدن
ایعارت عاریت دادن تقبل چون پذیرفتن
مبشر مرزده و ده مرسل بود پیغام فرستاده

چون طره ناصیه دان موی بینانی بسط و فعال
غشا چون پوشش دل دان محرم داشتن اهل دل
نبروت اصلع بود رخ سحر لال کردن شود لال
دلال و غنج و ناز و ناز کردن جان من دلال
مهارت خوری باشد خوری کردن عیون
نگار خویشان بینی جود ز دیدن بود اسرار
تفضل فضل کردن دست بریدن دان چون اسرار
تفرم فهم کردن گوشه کشیدن بود اسرار
تکامل کمالی راه و کم کردن بود اسرار
رسالت دادن و پیغام باشد رهبر امر دال

اباجان هنر پور رز شاخ خود بر خور
قدت چون الف با دا و خالی دشمن چون

القطعة الثلثون في بحر الرمل المثنى المحذوف

طبيب وطيب جه فوشي مست خوش	صفر خسر سماه و ضرر ماست خوش
واحد و اثنان يكي و دان دو	ثلث سه يك آمد چون سته شش
خايط و طوف و عذره و ايسين	بطن و ريد و مرد و شك و دان و شش
مقبس و مقباس و شهابه قيس	پاره و آتش شمر افشاد رفش
مجلسه و منجل ماله است و داس	خمر فده پار و جه بود بيل رفش
اخش و لاخش بترس و مترس	اجرد و اسج جه بگوش و بگش
خل و ذرو و مجروح و زرع بهل	خذه بگش دكر افش بگش
علم بد ستار كه زنده شوي	ذات عزت بهت بجهالت مكش

القطعة الحادية والثلثون في بحر الرمل المثنى المحذوف

كتبه فخر يركب كتابت دان بشين بر حجه	بندا نكشت لفظ را معني بكفتن ترجمه
وسعت و شفت فراخي ضيق تنكي چون نرج	كله باشد بنده خانه كلاه آمد حجه
ادرك و فرياد جه الكوه نالانك شمر	ناكشاده كفتن الفاظ باشد حجه
سده و فرج و فطر عورت اي پسر بند و شكاف	بانك اسبان چون علف بيند آمد حجه
خطه كاري مشكلي خطه شمر برخي زمين	چون حجامت گر بود حجام شيشه حجه
طلبه بيشتر كردن و ربهه ميان قد دانسته	واهم آورد وجه باشد اي برادر رفقه
هو و غور است و و هده و هست و هده	موجود است بالافا به ثقه
ناقد و جهيد جه كهيد محب معروف اجير	چون عفيف مرزور باشد نقش كره نمحه

اي پسر

اي پسر بر خويشتن رحمت بده در او علم
روز و شب با جان و دل تا به نور شك آر و نه

القطعة الثانية والثلثون في بحر الهج المثنى السالم

شما و مني اياكي نزي بياي سام	جه و ايجري كه هل هست ان كه چون لولا
لديك نزي تو عذي و ذي و عذه اين زن	لدي نزي من مهلا و رنك كن نه جه ما و لا
له اور او عيهات جه دور و رومه رها كن سه	مكوتهم فخر كوتهم جرا نه چون لم و لما
على بهي در و اين كي انتم شماي	كدام و حيت انجا صيما و اينما هرجا
هو آن و عيان آن دو هم ايشان همه مردم	رويد امهل ده بلهه بهل ايها سخي مفر
جه ذاك و ذاك آن مرد و لاي آن كره و زن	كذلك آن چنان و يني بايد دو و دشني
جميعا طر صومه او طار حاجتها	اولاء اين همه مردان ذان مرد چون
الينا سوي ما ان حقيقت مثل ويان	اذا و في اذا انكله هوا و باشد اذ و اما
فرا دي يك يك و ما نا و نا اين دوزن بيك	چونيك آن زن و نا اين صفا ههنا انجا
لا جلي بهر من البته هر كن سرمد دائم	علي بريم انا انا و نحن و نا چون ما
چي آن زن عباد دوزن و من كره و زن	اي سوي من من آن چو عن داد رغذ افرا
كله المجلين و كلنا الما اين آن دو مرد و زن	جه كفه كفه رو بار و بار چون اذ انلقا
مكانك باش در جاي كفاي بس بود بين	مذ و منذ و از انكله الذي انكر ام و او يا
عليك به تو اياك ترا انت تو اياي	مرا قد ام بيش و نخت زير و فوق چون بالا
بلي و جبر و اي عجب اري سدا مهمل	كبد سخي و رجا مهر باني هر جه دان مهمل
علم چون نعال و مهمل باشد بيا و بيهام	بفراد ر سخي ايه سخي كو و عده نهها
لعمري چون نجان من بود لا سيما خاصه	لك الله خدا باد انكله دار دلي چون نا

اَهْوَى لَيْقٍ وَآخَرَى وَآوَى جِلْهَ لَيْقٍ تَرَى
 آمِنِي مَدَّ بَامَدٍ عَجِينِ بِأَهْيَلِكَ زُوْدَايِ
 عَلَيْكَ بِرِثْمًا بَادٍ أَوْ عِنْدِي نَزِيْنٍ عَنكَ مَن
 جِهَ عَاجَتِ فَوَيْشَتِ بِنِي وَمَدَحَ فَوَيْشَتِ لَعَنَ
 مَعْمَدَانِ شَاهِدِ بِنِ اسْتَايْنِ قِطْعَةٍ مَعْمَدَانِ
القطعة الثالثة والثلاثون في بحر المضارع الاخر المكفوف
 اَوَّلِي جَوْنِ ابْنِ جِهَانَ بُوْدُ وَهَوُوْ عَاجِلَه
 بَرَزَ مِيَانَ مَرْدِ وَجِهَانَ رَفْدَه مَعْدَه نِيَزِ
 اَنْفِيَه دِيَكِ بِأَيِّه جَعَالَ اُسْتَدِيَكِ كَبِرِ
 بَرَمَه اُسْتَدِيَكِ سَنَكِ وَجِهَ مَرَجَلِ لَوِيْدِ مَن
 ضَبَّ اُسْتَدِيَكِ سُوْسَارِ وَضَبَابِ اُسْتَدِيَكِ تَارِيْعِ
 مَتَوَى وَمَوَطْنِ وَمَوَطْنِ اُسْتَدِيَكِ وَمَقَرِّ مَقَامِ
 اِبْنِ السَّبِيْلِ رَهْ كَذَرُو رَفَقَه مَرَّهَانَ
 حَبَّارِ نَانَوَاوِطِيْنَ اَزْدَرِ دَرِ مَكِه مَن
 مَبْلُورِ اَلْوَرِيْدِ اَخْدَعِ رَكِ دَانِ حَجَامَتِي
 قَمَاضِ نُرُشَه بَاشَدِ وَطَرِ جَوْنِ اَرَنْبَرِ
 مَحْمُوْمِ جِهَ كَارِ وَاجِبِ مَحْمُوْمِ بُوْدِ مَقَامِ
 مَلُوْلِ وَبِيْلِ وَبِيْلِ جَوْنِ سُرْمَه كُنِيْ شَمَرِ
 بَطِيْخِ خَرَبَرَه فَنَدِ جَوْبَادِ رَنَكِ
 نَسْرُ سَوَاعِ وَلَاتِ وَيْفُوْتِ وَيْفُوْتِ وَدَمِ
 حَقِيْقَتِ وَجَدِ بِرِاسْتِ وَقِيْلَ لَآيِقِ مَكْرَ اَلَا
 لَعْلَ اَعْلَه بُوَكِيْ كَيْفِ جَوْنِ مِثْلِشِ بُوْدَايِ
 زُوْتُوْمَاخِنِ دَانِ اَيْنَكُم مَرْدُوْلَنَا مَارَا
 مَعْمَدَانِ شَاهِدِ بِنِ اسْتَايْنِ قِطْعَةٍ مَعْمَدَانِ

طَاعُوْنُ وَجِيْبَتِ اَتَجِ بِرِاسْتِ كَا فَرَا ن
 نَجِ وَدَمِ جَوْبَرِ وَدَمَه كِسْفَه وَنَسِيْمِ مَن
 تَسِيْرِ عِلْمِ اَلْمَوْتِ خَوَافِيْ بِرُوْزِ شَبِ
القطعة الرابعة والثلاثون في بحر التثنية المحذوف
 حَازِقِ وَمَا هُوَ بُوْدِ اسْتَادِ دِيَكِ جِلْهَ مَن
 عَمْرُ كَلُوْنَه جِهَ غَمْرَه كَارِ مَشْكَلِ عِيْ شَكِ
 سَلَفَه كَرَكِ مَادَه بِرِشْنِ نَجْمَه شِيْرِ اِبْنِ عَرِيْسِ مَن
 قَطْرِ مِسْ قَطْرَ اَفْرِ يَدِنِ قَطْرِ بُوْدِ جِهَ كِنَارِ
 تَحْفَقَه دَرَه اُسْتَدِيَكِ مَرَزِيْدَه عَصَايِ اَعْيُنِ
 ظِيْ بِيْسَتَانِ ظِيْ دَانِ اَهْوَجَه عَيْبِ اَهْوَبُوْدِ
 بِيْضَه وَتَرَكَه رِيْعَه خُوْدِ بُوْدِ جِهَ زَا سَتِ كَرَكِ
 مَبْدَلِ وَمَصِيْفَاتِ كَفَايِ اُسْتَدِيَكِ جِهَ مَعْدُوْدِ سُوْرِ
 رَاحِ وَرَاحَه نَجْمَه مِثْلِشِ كَفِ وَشَارِدِ شِيْكَ
 فَلْ فَلْ وَعَلْمِ جَوْبَلْبَلِ دَانِ دِيَكِيْ بِه كَبِيْثِ
 اَبْهَقَانِ بِيْدِ وَجَبَايِ جَوْنِ بِيْرِكِ قَتِ وَضَبِ مَن
 تَاجِلِ وَرِيَانِ شَمَرِ سِيْرَابِ جَوْنِ مَشُوْنِ بِرِ
 اِيْ بِسَرِ اَهْلِمِ مَعْمَدَانِ جِهَ زَاخِرِ دَانِ بُوْ
القطعة الخامسة والثلاثون في بحر الفرج المثمن السالم
 ذَوَاتِ الطَّلْفِ جَوْنِ كَاوَانِ ذَوَاتِ الْخَلْبِ مِخْغَانِ
 غَسَاقِ رِيْمِ دُوْزَخِيَانِ دَاوِ مَعْدَلَه
 يَكْبَارَه اَبْرُوْ بَادِيَه زُخْلُوْفَه حِيْلَه
 طَاعَتِ بَكْرِكِ صَدْرِ كُوْكِرِ دِهْوِ مَشْعَلَه
 بَاثِكِ شَدْرِ فَايِرِ اَزْ جَايِشِ شَدْنِ جَوْنِ حِلْه
 قَفَه جَوْنِ سَاوِيْنِ بَنِيَه زُوْدِ رَقِيْنِ عِلْفَه
 هَسَتْ رَا سُوْكَلِبِ وَسَكِ بَاشَدِ عِلْفَه اَنْ هُوْ
 قَطْرَ اَمْدِ جَوْنِ حَكَايِنِ زُجَانَاكِه شَالَشَه
 اَبِ رِيْزِشِ دَرِ كَلُوْ بَاشَدِ بَرَادِ رَسَلَسَه
 كَلَه وَوِيْ دَانِ زَنْجِيْرِ اَصْوَارِ وَبِلَسَلَه
 شِيْرَه زَهْ وَمَقَرَّضِ مَعْرُوْفِ اُسْتَدِيَكِ بِيْكَانِ مَعْبَلَه
 فِجْه وَنَقْوَه سَكْرَه بَاثِكِ اَهْنِ صِلَصَلَه
 ظَفَرِ نَاضِ اَصْبَغِ اَنْكَسَتْ وَسَرَاوِ اَمَلَه
 رَغْلِ سَرْمَه بَارِ عِلْمِ مَعْسَتْ شِيْرِيْ خُطْلَه
 جَوْنِ سُبُسْتِ خُشْكِ نَبَاشَدِ شَكَايِ مَرِ فِلَه
 كَاخِ وَسَكْرَانِ بُوْدِ مَسْتِ قُوِيْ كُوِيْ بَلَه
 دَرِ مِيَانِ خُوْدِ رَا شَمَرِ اَزْ كُنِيْ بِرِ كُوْ بَلَه

ابو لکبر درم باشد ابو نافع بود سرکه
 نبات الصدرا اندیشه نبات الارض جو کبکها
 نمرب کوارنده مند آبی بود اندک
 ذبابه اخر جو فوطه و خدش بود ضف من
 سقیه خنده نان جو و مبدل چه درانه
 سمیط رود طفاحه کفک دیک و جو فواره
 و طین شور آهن سمن روغن جدی بزغاله
 جو طمان است و عطشان است و صدیان
 کمد فواحه خورنا زنده اعیان مهران آمد
 جو فوج دان مجسته فوج جوز و فوج شرم زن
 طباجون اهوان آمد و عل بنکوی اردیه من
 خباری جز بقوب کبک نریغا بود طوطی
 عقاب الهمز خرگوش نر صباد معروف است
 نذابانک و نذی ترشدیدی دسندیدی همفش
 خوله اشتری باری و لجه اشتر و شان
 رخی دندان رخا باد و رخا باشد فراوانی
 نصلف لاف کردن استمال دلخواهی دادن
 عقب فرزند فرزند و عقب بی اثر بی آمد
 حصان و حصنه حاسن عقیقه بار ساز زن

خواجه

خواجه اشقی سیم حایمه باشد کنار سیم
 بر سیم دایره خیل و لایح جبهه چون اسبان
 نهم رحمت و غفران بودی شک بخشودن
 چه فاسق فاجر و عامی و مذمب صاحب
 مداوکنه و شاو غایت و هدامد و قصوی من
 قصاری و نهایت خانت جو عاقبت پایان
 حمید این را بسال هفت صد و پنجاه هفت اندر
 با تماش رسائیدی بقون خالق پروران

منت تمام
 لغت العجوبة الزايب

الحمد لله الذي زين الجنان بانوار حكمته والصلوة
 على رسوله محمد خير بركة وعلى اهل بيته ما ثبت النجم في الحضرة
 ونبت النجم في الغبراء وبعد فيقول المقتدر الى الله القوي المدعوي بهاء المعالقي
 اصلى الله شأنه وصانه عما شأنه لما وقفت لي الله تعالى من فضله ولدين
 كل منهما قره حمي وفلذة كبدي وراحة مجتبي وبهجة قلدي محمد و احمد
 اظلال الله بقائهما بالعلم والهدى والتقوى والرشيد نظمت لهما متوكلا على خالقي
 ومفوضا امري الى رانقي بعد نظمي المعشاة السحرية وناج المناظم والمجدية
 كتابا في علم اللغة عجيبا في الكتب المنظومة غريبا لم يسبقني الى تنسيق بنوه
 النظم ولم يتقدم مني الى تجميع حنثه الرقة بحج صغير نفعه غريب حفظه
 بغير نظمة كالدرر المنظومة المخرجة من اللؤلؤ لفظه كالآري المروقي المختلط
 بما عاينته ان بيته اخج من الصدح المثلث على وجبات احسان
 بالكتابي ذا حجب وصفه ساع من ابياء به ماء الحيوات نظمة نظم اللا في لفظه

65

بحمد شهد بيته بيت النبات وهو الذي أصبح روضة لها زهر زهر وسوسن
 وضمران وبنية وهو جم وعجوة ثمران واسر وظيان واخوان ورعت وتمام
 وارجوان بل هو ربع يضحك فيه بله في الجنان ويكي فيه بله عين العنان
 ويبربط فيه انواع الدياحين بالمهد الزمردني ويلف فيه اطفال
 الياسمين بالفاط الزهر جدي وينثر فيه فنون الازهار من الافنان
 على حدود الشفر والعبر وهي كانهما دراهم عثمانية تنثرت على سندس
 اهر واستبرق احمر كتابي روضة انف ازينت بانوار العجبة
 ذات الانوار وطاب هوامها من طيب نور وسال ميهاها من تحت الاشجار
 ترمى طيرا كانه قد يقول بانواع الترم علم الادوار وقد ذلت بلادنا
 عن البال باصوات البلاء بل وقت الاسرار واطراف الجنان من ارجوان
 واشجارا محدثي بين الانهار وفيها روضة فيها عيون وفيها
 الشقائق يا ذا الالبهار وينثر من جوانبها نسيم من الفتن الرطب فتون
 الازهار فطوبى يا بها لمن يصاحب باصحاب بذلك دون الاغيار
وجمعت على اربع مائة من الابيات العذبة على العذبات وعلى خمسة عشر
 بحر من البحور المتعاقبة على الاسلوات وعلى ستة وثلاثين قطعة كل منها
 مخزن الجواهر ومعدن المآثر بعدها بيتا يندرج به البحر المطلوب
 وهو عند اولي الافلاك مستحسن ومغرب شعر كل ابياته التي ذبرت
 تول فاعدن على الاطلاق **بهي** بحر اجبتي سلسا **دول** قطعة بها الاشراق
وزينته بصناع غريبة من فاخته رغبة الى فاخته بحبيبة شعر

نور

نور سمة نظم لؤلؤ صنعت لو طلو صولو علم الغنم فاني بوضع بوالجائب
 بولطفه بهادن اصحاب نظم ايجده خوش ياد كارا وليد راجوبة الفريب
وبنت فيه بعض الالفاظ العربية بالتركية وبعضها بالفارسية وبعضها
 بالعربية وبعضها بالفارسية والتركية وبعضها بالتركية والعربية
 وفيه بيان اخر يعرفه الالهي ويفهمه اللوزي لكن تبيني اياها بالتركية
 اكثر لكون التركية بيننا اليسر وفي بلادنا سير والمعلم اليها فقر
 وعلى ذلك ففرضه انما يكون ما المعاني والالفاظ لها بمنزلة الحلي للغواني
وسميته بالجوبة الفريب في نظم الجواهر العجايب شعر وقد قيل في شأنه انه
 اساس العلوم ومفتاحها فمن اداد كتابي هذا فله ان يخلق بقوادير
 نحو اليد ومن ينبغي احصائه فله ان يسف نخوات كسله عليه ومن
 دلاصها اذ مل وجهر الاعرابي فعنان امره يديه والله الموفق والمستعان

وعليه التوكل والتكوان شعر

كل اي كامل اولان اشعار ايجده	كورامدي سفير في سفار ايجده
نه نظم ايلدم دردانه لردن	نه خوش صرف ايلدم افكار ايجده
بوبر هوهر در يوخدر ميثالي	عدنده زمرة تجار ايجده
بوبر طيب مثلث در كه ناني	بولنم جو نه عطار ايجده
بوبر صنعتلو كلشن در طرلو	سيوشش نازده كلشن وار ايجده
معلم بلبل كو ياكرك كي	دم اورده اوته وار ايجده
معلم تحريجا بك كرك كم	يوزده بولنم زهار ايجده

ایچده قرق شکر خانه سی و آر
 معلّم طوطی شکر کرک نا
 بو بریم در که نه قلنی وار
 بهای باد فر صتمه چو کوردک
 کشینک فضلنه شاهد یتربو
 الهی بو کنای اهل اولانه
 الهی رحمت ایت آمین اگاهی

القطعة الاولى في بحر المرفل المربع

الله ايند علام دانا
 خضر اندر کور ارضادي در یتربو
 بلد زخه کوب کونشکه شارق
 اهر نه قزل اضر نه یاشل
 جرق اسم بارور یق اسم یارو
 مستغلا تن اوچی بوشفري

القطعة الثانية في بحر المقضب العربي

نار و لهب یالک اودا و ج اسمی کانو ندر
 دق دمری جلیل نه دمری بولی نا و چنک
 نجد و مضبه بوقش بر عجل و عده انش بر
 قوم و مضبه بر بعدای ار به شینفور ارن
 جمر کوزندر نجوم اسمی قاره تو تو ندر
 صولجان کره جو کانطوب و لغه او تو ندر
 دزیرادی صحر و قاع و قعده هامون در
 طار و و عدس کول مر حمله کون در

السمین سمین ارق غث ندر غریض اینلو
 ذرق ارق طعن بازی طوغن اخی کلک
 باشق آنچه یونو بویل انلکن دخل
 بمرمه دیک سئلین در ساج اخی در انقیه
 اسکی کر که نیم ایدک کوننه خیل دی
 کور و شهر و قسطاط و مصر شهر جامع دی
 شرف فضل و نقصان و سد و سد و سد و سد
 فاعلوت مفعول فاعلوت مفعول

القطعة الثالثة في بحر الخفيف المقصور

ناسپاس ولدی چون کبود و کفود
 ابو عیلم صبر و ابو عیلم صبور
 اورج اجد غلری نمانه فطور
 اولکه وقت سجده سینه سحر
 اری در طاهر ایدی طهور
 اوچی کو غللو به جری و جهور
 اولکه یوخ حاجی نسیایه عصور
 اوچی غری نلویه سن امدی غیور
 اوچی ارغوننه رزین و زور
 از از طوغرانه اوچی نرور
 من منبت سپاس دار شکور
 سخیله عجل ندر ایومک
 صوم اورج فطر اورج اخی کتی
 صایم اورج طونوچی بیهم عید
 قدس و قدس لک طهر اریلق
 جو کو طسوز در رفو قد جان
 اولکه یوخ طاقی جماعه عینر
 چونکه دیوت او ضدی غریب
 ابوچی کیشیه عجل اوضک
 جوخ جوخ دو غرانه ضایه دی

عَسَى أَنْ يَتَوَلَّى جَنِّينَ وَفَضْلَهُمْ
 أَيْ يَلْدُرْ سَمُومَ اسْرُكُونْدَرْ
 شَمْلُ وَجْهِ بِيَا وَصِفِ وَجْهَ نَوْبِ
 دَوَهْ كِي بَنَمَكِه بِيَا يَهْ رَكُوبِ
 مَا هُوَ وَجْهٌ وَرَيْشٌ فِي فِي كِه
 اَعْقَدُ اَنْ كَلْبَهْ فَجِي اِي دِي جِكِ
 اَوْرِي دَرْ قَمِ نَسِيرِ سِرَا يَدْلَمْ
 اَنْ اَبُو طَالِبِ اَبُو اَلَا خَطْلِ
 اَنْ كِه اَرْكَلْ اَوْلَهْ اَدِي قَوْضِ
 خَبْرَهْ قَرْصِ نَهْ تَوْرِ سَتَانِ
 رَا يَحْدِ بُوِي قَوْضِ سِيكِ صَوَارِ
 غَمْرَهْ كَلْكُونَهْ غَمْنَهْ اَسْفِيْدِيَجِ
 فَاَعْلَاهُ نَنْ مَفَاعِلِنْ فَعْلَنْ

القطعة الرابعة في بحر الفرج المستدس المخذوف

فَرَنْ كَرَنْ خَبْرَهْ اَلْكُشْتَوَانَهْ
 كِينُوكِ كُو كِسِي هُوَ قَلْعِ يَلَكِنْ
 جَوَارِ مَادَهْ دَر دِي نَلْدِي اَفِي
 اَخِيْدُ وَاكْسَهْ رِيحَانَهْ سِرِي خَمْ
 جَوْنِيَا جِي فَاغِيَهْ حَمْلُضِ

تَرْجِي حَمْلَا يَدِ رَا تَجَهْ كَيْسِنْ
 جَو قَرَامِنْ اَوْلَدِي نَوْرِي قُوَانَكِ
 اَوْفَرْ سَكِ سَجَلَا مَطِ اسْمِنْ يَلَنْ سَكِ
 اَلْوَجْ زَعُورَهْ حَمُولِ اَوْلَدِيَنْ
 جَو كَرَامِنْ اَوْخِيَا سِنْ كَنْدَا يَهْ
 نَدْرِ قِيْنِ كَرَفْسِ وَرَا زِيَا يَحْ
 دِيْلَدَنْ تَرَهْ نَوَكِ كُو كِينَهْ اَبُو شِ
 جَو قَشْمِ اسْمِي اَوْلَدِي كَر كِسِ يَرْ
 اَوْفِيْدُ وَاكْسَهْ طَبِ هُوَجِ اسْمِي جِيْلِ
 مَفَاعِلِنْ مَفَاعِلِنْ بَهَادَنْ
 نَهْ نَا زَكِ قَطْعَهْ دَر بَوَارِ مَعَالَهْ

القطعة الخامسة في بحر الرمل المتن المقصور

مَا صَوَادِي دَرَهْ يَنْبُوْعِ اَدِي دَرْ مِجَارِ
 وَرَدْ كَلْ خَوْجَمْ قِيْلْ كَلْ صَارُو كَلْ اَنْ كَلْ وَخَا طَمْ
 نَسْتَنْ نَسِيْنِ وَيَا سَمِ يَاسْمِيْنَ لَالَهْ شَقَرِ
 خَوْجِ شَقَالَوْنَهْ فِرْسَكِ تَوَسْرَ اَلَا حَا طَرْ كِ
 مِثْمِنْ وَمِثْلُو زَرْدِ اَلْوُوقِ سِي بَعْدِ اَزَانِ
 مَرْتَبِ نِيْلَا يَدِ رَنْ سِكِي بِيْلَا مَصِيْفِ
 مِيْنِدِ وَصَهْرِيْجِ وَمَلِكِ نُوْلَهْ اَمْرَ جَامَهْ كَنْ
 جَمْدِ نِيْجِ بُوْرَجْمَدَهْ يَخْدَانِ بُوْرَجِ مَنَاجِهْ

طك صوغی ایزده دی پی دین طولو ببرد
 لویا بکرجه جرجه باقلا حصص خود
 اسدی دن بارجه دون کجه غدر دایم
 برآه و ناموس و قره زر بجه فصیاد اوی
 داره نوک اسمی ساری و چوره بانی جناب
 این چون فوج و من قانی بهامیخ القاه
 فاعله تن فاعله تن فاعله تن فاعله تن
 شغری کورنجه موزون نیجه طلوا بدار

القطعة السادسة في بحر الهج المستدل المحذوف

نه عاقل اسمی فرزانه بیزلای
 سمرستان قصص افسانه لرد
 قی کون اسمی روان یاز لادن
 عدو و عون دشمن یار اولادن
 جو یاغی آدی ابرج اولدی محض
 بعوضیله هموش اولای بینه
 سچینوک کوی اولسه طلی راکود
 نه ناجود اسمی اوغندی بیاله
 نه مهر اسمی هاون درخوردن
 مفاعیلن مفاعیلن بها نوک
 نه مجنون اسمی دیوانه یازلای
 قصص سوز قصه افسانه بیزلای
 قی دون اسمی اروانه بیزلای
 جنب اجنب نه بیگانه بیزلای
 تقار او شمر کن اجهانه بیزلای
 فراشه اسمی پیر وانه بیزلای
 جو ناطل عمره بیما نه بیزلای
 نه بیت الخمر مخانه بیزلای
 نه مجور اسمی وردانه بیزلای
 سزی او شمن نظم دردانه بیزلای

القطعة السابعة في بحر الجنت المحبون المقصور

کنیه

کتیه جندجری عده اقبه سازیراق
 دلاص و دین و دلاص خلق دمو کوکلاک
 حنیه قوس و مکان یای و بیل و نخره اوغ
 بنانه انملها انسان و انمله شربه
 و بشن جو فوه شولاق نقطه که دو شطرنج
 صداع و عاند و عذره قلم و سده خرافه
 جشاق و فلس و دوار و سعال و ذات الحجب
 و شلند از حق صوغدق ندر بسیار
 ضیا جو نورک آدی در قرقند غریب
 لغاب اغزگیکی در رضاب اغز یاری
 عتیق و خمر ندر آزاد اولمش آزاده
 مفاعیلن فاعله تن مفاعیلن فاعله تن
 سرامخ بزه قلع غضب هر مچش سباق
 جقال و جی کر جوشن اجمی و نطق
 مجن کتیه و سپر قلن اسم جرجه جهاق
 جمیو بر من اجمی اصبح اسمی در برهان
 ظفر کینه نف اوغی ظفر ندر طرناق
 قداد و سنی و غضد و احسن و دماغ سلاق
 رداع و رتیه تشنج بوال و اسرو فوان
 سعید و ضقه نه ارمق کناره و ارمق
 قرینک آدی یقین و سحیف آدی راق
 برآه تکرک اوغی نیکی بسان و بضان
 رفیق و عید جو قن قل ندر امله و رناق
 اولول اولدی بوسفرک سماعنه مشتاق

القطعة الثامنة في بحر الخفيف المقصور

جانی اولانه چون دیدک حیوان
 انرو انرو و انرو و انرو و انرو
 جن و جنه بیری بیری جینی
 جن ندر بر بلوکی جنیدن
 کلنک خازینه دی مالک
 زاین و زینیه زبانی طمو
 جانی اولانه اوغی موان
 آدمیلر و آدی انسان
 پیرلر آنسی درر انجان
 بیری و آدی درر نقلا
 اجهانک خازینه دی رضوان
 ملکی در ملک فرشته همان

کَرَبَ کَلَمٌ وَدَّ بَاخِلِفَه قَبْقُورَ کَار
خَرَمَادِ کُنِ سَلَامَه مَادِ غِي انکول
اَمْسِيَه مَسَا اَشْتَم اَصْبُو حَه نَدَر طَخَلَه
اَد لَو کُنِي تَابِه دَر اَد سَن کُنِي دَر غَامِل
طَاغَن دَلُو کِي کَهف وچون غار و غار اولد
لَحِيَه نَه سَقْل اَشْتَوُف اُولکِي سَقْلَن بُولر
مِذْرَاة و صَعِيد مَشْدَب زَر بَر جَلَه کَر دُون
بَنَفَا يَه اَوْ غِي طَو طِي سَلَوِي نَه سَمَانِي دَر
اُولکِي کُونِي يَار کَن نَبَر اَوْ غِي نَو رَوُز
مَفْعُول مَفَاعِيلَن مَفْعُول مَفَاعِيلَن

القطعة الثانية عشر في بحر

دَکَر اَر کَن دِيشِي اَنِي کَلِيدَر
چو بَر کوز لودر دَر بَل کَن جَنَم اَعْوَر
اَکَر چَه رَو ز کور اِچُون دَر اَجَه
اَبُو عَوْن اِسْمِي خَر مَازِلَلَدَن
نَوْر مَقْهُوِي سَفَلَا اِلْجِي اِيَه
سَدِي شَبَم بَغَانَان اِسْمِي شَو بُو ب
خَر رَت کَر مِي و کَر م اُولکِي خَار
نَدَر مَد لَوِي قَبْطِيلَه خَر يَفْک

مؤخر

مَعْنِي خَدَج دُولک قَتَانَه خِيَار اُولکِي
خَر مَادِ اِجِي لِينَه چُون نَخْل و عَقَار اُولکِي
مَد لَوِي جَد يَد اَنُو کَن لِيلِيلَه نَهَار اُولکِي
و اَر لِيغَه و جَوْد اَوْ خِي بُو خَلُوج چُون اُولکِي
طَاغَن بَشِي دَر قَنَه قَلَه شَفْعَه شَمَارْخ مَقْد
بِي عَيْب اُولکِي سَلَم عَيْب اِسْمِي شَار اُولکِي
مَلَا سَه بَرَن فَدَان مِکَرَب نَه شِيَار اُولکِي
طَوِي اِسْمِي خَبَارِي دَر بُو رِيسِي نَهَار اُولکِي
اَنُو اَر جِي کَلِيدَر دَر بَلِيل نَه خَر اُولکِي
کَل عِيْش اِيَد لَم شَام چُون فَصْل بَهَار اُولکِي

الفرج المسدس المحذوف

نَر و مَادَه بِي حَنِي کَلِيدَر
اَيْت اِجِي نَه نَابِيْنَا کَلِيدَر
وَلِي شَب کور اِچُون اَعْنِي کَلِيدَر
کِيَا سَه خَو شَه خَر مَادِ کَلِيدَر
نَوْر عِلُو کَن بَلِي بِالَا کَلِيدَر
نَدِي نَم بَر دَقَر سَر مَادِ کَلِيدَر
اَفْسَرَه سَخْنِي و کَر مَادِ کَلِيدَر
نَوْر و کوز و قِن مَشْتِي کَلِيدَر

بدایت

بَدَايَت فَاحِشَتَاغَار اُولکِي
مَرَض دَر صَبْر مَحْصَنَت نَه صَفْلَح
غَنِيْمَت دَر تَقْل چُون مَال اِنْفَا **م**
سَبِيَه سَبِي و بَر زَج بَر دَه زَن دِي
عَقِيْم ک اِسْمِي نَر کِيچَه قِيسَر دَر
عَضَد بَار وَ نَه بَاع اِسْمِي قَلَج دَر
تَنک کَنَان ک اِسْمِي شَرَب اُولکِي
اِر قَلْبِي يَار لَلَدَن بَعْدَه مَعْنِي
چُون اَمُوس اِسْم سِر دَر اُولکِي سِر دَر
اَبُو سَاخ نَه نَم يَالوده دَر چُون
مَفَاعِيلَن مَفَاعِيلَن مَفْعُول لَن

القطعة الثالثة عشر في بحر

طَبْل و عِلْم رَا شَهْرَان بَاکِي نَدَر کَر يَان دَر
نَفْسِيلَه مَحْت اَکَر اَن قَلْبِيلَه مَقُول اَصْفَرَان
نَوْم و نَحْل اَلَا طَبِيَّان دِي و عَقَار اَلَا عَدْبَان
شَمْس و قَمَر دَر اَر مَرَان صَو و سَکُود رَا سَمَرَان
لَحْم و شَرَاب اَلَا مَرَان نَحْم و شَبَاب اَلَا بَصَرَان
ذَرَب و خَرَاب اَلَا مَرَان صَب و عَشِي اَلَا بَرْدَان
فَرَج و شَم کَم دَر اَجَو فَا نَخَر مَاد و صُود رَا سَوْدَان

نَهَايَت عَارِفَت قَصُوِي کَلِيدَر
عَنَارِج و بَلَا بَلُوِي کَلِيدَر
اَيْت کَل نَهْبِيلَه نَهِي کَلِيدَر
اَسِير کَن جَمِي خُود اَسَرِي کَلِيدَر
عَرِجِيَه بُو کَلِين کَن جَمِي کَلِيدَر
صَاخ اَل بَنِي صَوْلَا اَل بَسَرِي کَلِيدَر
رَدَن دَر بِيَا ج و قَر دَر بِيَا کَلِيدَر
بَقْلَان مَقْنَسِي زَلْفِي کَلِيدَر
اَيْت رَا اِسْمِي اَوْش بُو جُوِي کَلِيدَر
اَبُو نَاجِه نَه سَر خَلُو اَكَلِيدَر
بُو قَطْعَه قَطْعَه و زِيَا کَلِيدَر

الفرج المتن السالم

سَيْف و قَلَم دَر اَقْطَعَان ضَا حَک نَه رَضْدَان دَر
صَاخِي نَدَر اِجِي دَکَل اَسَر کَن نَدَر سَکَرَان دَر
رِيَان نَدَر قَمِيْش کُنِي صَو سَر کُنِي عَطْشَان دَر
اَسْوَان نَدَر تَخْلِيْن دَر جَدْلَان نَدَر شَادَان دَر
صَعْب و خَسِير دَشْوَار يَسَه سَهْل و يَسِيرَان دَر
طَايِج نَه بُو يَرِي طَو جِي عَامِي نَه نَافَر مَان دَر
صَاخ چُو بَا سَامَا يَسَه طَلِج نَه يَسَامَان دَر

زای و خلد در اصمغان کرم ذهب راضقان
بفظان ندر بیدار و ناظم ندر و سنان در
عرب و نجم الاخران عدلیله امن الافضالون
فندج نه در غیر ستر از غیر تلوار خیران در
غیر یله قول در ابرار جانوس و فیل در اقبان
احسته از زینت ایسه ابو یحیی از خجلا در
مجد و کرم در انفسان سیل و جمل در ایهمان
سوزم غسل در یا شکریه بالوالو و عثمان در
ستفعلن استفعلن استفعلن استفعلن

القطعة الرابعة عشر في بحر المتقارب المتن المقصور

الاله ذکا جاریه افتاب
جو مده زبیران فت او غی ماهتاب
ندر شیران ای و کونش بیق
ندر نجم یلدا زودری شهاب
سحا نامه بندی نه مرقم فلم
بی نامه قط و صحیفه کتاب
بقن عزم قانی توجه خرف
نه سوبله سه بلذ یکنک شباب
لین درو منطق و مقول نطق
ابو سوز لو لقاعه حاضر جواب
فتاغ و تکلنو محسن مر شحه
دینکو جناح و او زنگو رکاب
طوها و یه بو یوک او در زحیم
یقچی هر یق و شکجه عقاب
الافرحه ابقو ندر العدا ف
جو خاتم قراقرغه قرغه غراب
سباط کی تر به سیر ند سی
بویک که کچه او دکی کورینه
بدری خاک طیارق و شراب تراب
فعلون فعلون فعلون فعلون
اخاذی برعه مکس در دباب
صقن اولجهان توکی فله غراب

القطعة الخامسة عشر في بحر الفرج المستدس المحذوف

دکن و ماکی زبیر سقین در
بکاد را غلغی ناله این در

ندر سخطی النور عطن بکلم
الین در جبهه بریانی جبین در
قرندن دوشن او غلغی آیدر سقطن
قرن اینجده کی او غلغی جبین در
صعود و رایسه ربوه عذر نه
انیش یوفش ندر غرا زمین در
ندر طاهوند و طحان دکر من
دکر منی نه اون طح و طحین در
کفالت بوین الموق در ضمان هم
بوین اسمی کفیل و هم ضمین در
سجل و محضه توفیع و دعوی
قباله صک چک حلقه بیان در
وصی و قیم و قسام و فارض
منزکی خایونک ضدی امین در
ندر کرزن دحل بهوزو بالته
ایکی یوز لو خدا بالک اخصین در
تفرقن حزام اسمی فلک در
دوی و آزی در تجله رعدک
گنیش و آزی در چون ماده کاوک
عوا شکیجه قور داو آزی ایسه
کمان آو آزی تازیجه وین در
ابو منصور ک اسمین شهد او غریک
ابو میمونک اسمی انگین در
بیرک بو مسافر کیتی ایسه
شریک کنینی خود بو زین در
مفاعیلن مفاعیلن نهادن
اگر نظم لغات ایسه همین در

القطعة السادسة في بحر الرمل المتن المشكوك

شجر و قن و رق چون آج و بداف یسرق
یوجه در بلند و عالی او غی بافل ادین آبی
کینه بنیقه خیشک یخه صیب هم جریان
جو رد آیدندی جلباب او غی سنجابه لقی
دجه و کله عرو غره الملك و نکند زه زقی
ایده چون دیدن سر او بل دیلم اغینه یفق

تور انکسي خمرک مخ ايسه فناق مایه
 او نه دي ديق و نانه اوخي جا بر بنجه
 کینوک رئيسي زبان عربي کي مرساه
 زهره شکوفه چيک پلغوجک ادي لفاع
 فاعلات فاعلات فاعلات فاعلات
 قلله کنده خمرک عربي در فرزدق
 طره انگين صور رسک اوخي طهفه کزده خمر
 کي نکري کي فلک اوخي کجبه زورق
 جوديم بنفشه فر فراوخي يا سونه سمسق
 ورايسه شعور سنده نظايت بوشه بفق

القطعة السابعة عشر في بحر الرمل المسدس المحذوف

کين کيسه کيسه بر طرار در
 بازيار اسمي طغني صفر نه
 عشر مد لونه اوخي اونده بر
 عوده نك اسميني تقويدا وفسک
 خام و حيا م و خام در يزوک
 رمس سين طراخي سنله مقبره
 نمر خرمما فاکهه ميوه بيشن
 ميزمه ميزمار بر بط جون دودک
 ضوه قوشل و قتي در دخاله غدان
 کوه روزن جنبده کنبه ديسک
 جلسان کلشن خزانه مقلده
 من بهاييم کيم در بر عمر و حمار
 فاعلات فاعلات فاعلات فاعلات
 جره دستي بابي جرار در
 جاقرو جاقرو جي نه صفار در
 اخذ القس اسمي نه عشار در
 بونوک بندينه دي نقصار در
 قص نکلين قاش بيکک اسوار در
 قبرگور و گور کن عفار در
 بايع التمرک ادي تمار در
 کوبه طبلك ناي زن زمار در
 صبحله غدوه غدو ابکار در
 طامک اوسق سطله اجار در
 بن صرين جمعي خود انبار در
 طيب و مولي و لي خوش بار در
 شعري کور نيجه خوش گفتار در

القطعة

القطعة السابعة عشر في بحر الرمل المسدس المحذوف

73

جو و اسع کيک وضيق دارا و خندي
 نبي قران نبي نايي پيمابر
 محمد کي اوکلش در عم احمد
 جوکوچک قوخي در مد لوي عطرک
 زيار اسمي لويشه نيس مبرج
 انج منج اولي غير المدله
 ضحاک ادي ملغم يارلادن
 سوجي قرفق در ريليم مدامه
 بيسک اسمي ترمکي از اولادن
 بهايکي واحد و انسان ديتجک
 جوترياق اولدي در ياقا اسم تپاک
 نمانه يونقه منج رنده بيشم م
 قدوم اسم کسر م قطل اره
 جوتنک اوخندي عدله و قرحيله م
 عليقه توبه مغلف در اخر
 ندر دنيه قاضينوک کلاوي
 ابو الکبر اسميه در عم ديلدن
 مفاعيلن مفاعيلن بهانوک
 ملک مغنيسي بوع معل و ارا و خندي
 گزیده مصطفی مختار اوخندي
 صحب ياران و صاحب يار اوخندي
 قوصا تجيه عطار اوخندي
 از ارج کيشيه بيطار اوخندي
 د مورمخ اسميه سمار اوخندي
 جرات سينله سيار اوخندي
 سوجي ماتيجه خمار اوخندي
 غزيرک فارسي سيار اوخندي
 نلله اوچد رارج چار اوخندي
 نمال اسمي شرنکي مار اوخندي
 نه محلي دسره منشار اوخندي
 سقن در بي دراي منقار اوخندي
 اشک بوتي و اشتر و اراخندي
 علف باقسيه نشوار اوخندي
 ندر منديل ايت دستار اوخندي
 ابو الفضل اسميه دينا اوخندي
 بوسفرنده نه خوب شعار اوخندي

القطعة التاسعة عشر في بحر الرجز المتن السالم

فرياد و فستق پسته توت تين و بلس نجير در
 قلام سركن كوتيك توم و بيري قندره
 قلوخ و راسن چون قنس اندوز نغنه در حق
 حرم تير لك شيخ نه روشن كدمي كوزمك
 قضا قيس عنقردي ليطه قيسك مضا
 لبار بچه سمشق طر فانه كن بلفونه دي
 اهر بر و بهرم بهر مان مريق و عصه قله بوي
 عنقر نه مرزنگوش و اذريون معروف و محال م
 ارط و عرش قروه نبت و باغت در لار
 مرقا و سلم نديان اولدي بصق فائز
 مصفات سركو ميطله بلك تغان بلعقه م
 موني و عيسى اسر مافسان مزين موشتر
 جرموف خركش موزك منقاري دهموم م
 خنجر ندر تشنه قلم يوز نديك يول شطبه
 مستعملن مستعملن مستعملن مستعملن

القطعة العشرون في بحر الهرج المسدس المحذوف

ندر كبي آيت ميهين د نلدي
 مين بوخوخي د چون ميهين و تومه
 ندر سفير ملون فار سجه
 ندر صغري آيت كيهين د نلدي
 جمانه مهره و سمين د نلدي
 اسكل نامه وركين د نلدي

74
 غم كوجك قدح در نقد جفنه م ن سكره كاسه جويون د نلدي
 ندر شيفاسمي وركوشي ندر فوق م ن اسكل خلقه و زرين د نلدي
 نه بزه جانده خلعت نلدي نه مجد جامه و زرين د نلدي
 سهيل اوخونلي نجم ياني نري الكرو برون د نلدي
 مفاعيلن مفاعيلن بهانوك بوسفرينه بغايت جين د نلدي

القطعة الحادي والعشرون في بحر المنسرح المطوي المكسوف

جفن و نيام اسم قين حله غلاف نيام
 حيدب و حمله محي حله ازار و ردا
 برقع و برقع نيزوك اور شي مفتح نصيف م ن حنجره قوش برزون باغنه د بگل لغام
 موزج و طرباح ادك جارق و مكعب حذاء
 يابوحي بنا لبرج و جلد نه طاش
 سعن كجي مشك شن اسكبي مشك ندر م ن زرقه سقا قير به مشك بندي و كادر حمام
 طبر اغه اوخي نري بيله و قوقويه ربح
 يوله اسكل صراط يولجيه ابن السبيل
 بعل نه اردر قعاد بعله نه عورت كفا م ن كس مملوق قن او ش جاريه قول در غلام
 مستعلن فاعلن مستعلن فاعلن شغريه انجي اول اوخي ندر و السلام

القطعة الثانية والعشرون في بحر الهرج المسدس المحذوف

جوعا ميسمي بادان اولو بدر
 سرادار و سربا برده سرادق
 خرب چون غلام او ش ويران اولو بدر
 قدن قصور و اقايوان اولو بدر

ازج سغ قارسي تكي ازون او سرب سيرا و بنا بنیان اولوبدر
 بساط الرحمه در سفره ضیافت **م** فتلق ضیف نه مهمان اولوبدر
 کنش انبا نجي در طبعه چون درج **م** فرج عاج اجباب انبان اولوبدر
 زحم ايندكي اوغلن مگان **م** اوخي مهبل زحم زهدان اولوبدر
 ندر کلکل کوکس عین کوک دي اوخي قص ندي نه بستان اولوبدر
 شبح طوقلي در در شبعان ندر طغ طوی اچیل در راج طیان اولوبدر
 قتي بیل عاتیه ریدانه یمنخ صووخ بغور لوبیل شغان اولوبدر
 عریه مرم و رفیف صووخ بیل سما بولت ولي باران اولوبدر
 شتی قیش نغري غري کزوک یاز **م** ربيع وصیف تابستان اولوبدر
 جزر شلم کز شلم نيب معد حدق حیفیل نه باد نجان اولوبدر
 کتب قتب چکند رساق در نوم **م** صر سبخ نه بصل صوغان اولوبدر
 یلا غوج اولکي شمامه زير و **م** بنفشه یاسمن طیان اولوبدر
 ندر نه جیس آیت کرکس آجلش عیون نیلوفر او ش خودان اولوبدر
 مفاعیلن مفاعیلن بوقطعه جواهر نظمه سخان اولوبدر

القطعة الثالثة والعشرون في بحر الرمل المثلث المصور

نفس و مهجه روح جان دي باقي جاندر **ن** صوت جرم و نغمه او آتش و آزي حسيس
 ملبس و لبس و لبوس و کسوه نه نجامه در ريش اويکي قشيب سکی سکل طرود ريش
 سندس استبرق تنک ديبا فلک ديبا ندر انجي بردي ياني اولدي قيمتو نفيس
 محمديت اولدي کليم و مقلح اولدي نديم عفران اولدي کليم و عيشين اولدي جليل

النجي عراز اولدن عيشيلادي فوق اخليل اولاي يار ارام دلا اولدي انيس
 ميمنه ساغي جرينوک ميسره صولينه دي اوخلو سکلو سفلو صلوا رتلو کسک غيس
 فاعلان فاعلان فاعلان فاعلان طافنک بخد کجه لطفايت زينهار اولک

القطعة الرابعة والعشرون في بحر البحر المثلث السالم

اسمر نه کندم کون بياض افلق قرالو خمره در صفره صرولق زر قه نه کوکک يشک خضره در
 بورغن لحاف و يصغ و دوشک و ساده در محول مفرم جرشو و موضوع بده ستره در
 محفور قالي نر نه او نور جک يصوغ دي باش يصوغی در مصدعه سجاده ناي غمره در
 ارجوه صالحي قلله دوامه پاروله جليلک الغوبه دو مقلب او يون او يون يري لوبلاک در
 مخرج رباغت در گرش سيري مضارع کشتي چون شغريت بغداد نيسر غلغلي غمره در
 اردن اغرا و نحو سن بني رفاد اوزن غلطي **م** خضر نه برعه مدت و دوندک جوغي بهره در
 ليل و لایل الیل و کافر کوکجه در دکله دن اوکدن صوک سحر اسمي عزيمه سحره در
 الخط الاسود کجه نوک قارسي کله بکره در الخط الاسود کجه نوک قارسي کله بکره در

کسريله شعره عورتک قاسوغي قيلي در رک **م** قاسنه انقوج او قوجلق اسمي ادره در
 بونج ندر ناي هرز بونج دزين سنس و في سنوره بونج مشعل جاجه ندر فرمه در
 ناله عصابه شيرمه جرب و فقه معشره شام فوج و فري و فرفه و امت جماعت زمره در
 سياره رفقه قير وان جون کاروان اولدي في اولوفيله شعب عي اندنکي بوي اسره در
 کم اسم بک ذيلک انک ذلک انک ديبينه دي سربال کوکک مذرعه يوک طون لياجه صدره در
 قطم خنده مرسن و خرطوم و انفا اسم برن مرسن دي برين اسم مرسن اوکي خود غمره در
 جوشون جوشون چون کوکس کوکس خوري نغمه در برک و خريم و بکره و خرم جوشون جوري م

القطعة الثالثة والعشرون في بحر الفزع المستد من المقصور

القطعة الرابعة والعشرون في بحر المجتنبون

الخط

178

القطعة السادسة والثلاثون في بحر الحفيف المقصور

عَيْنُ وَجْهِهِ اَدْنٰى كَوْشُ كَوْزٍ وَقَلْبُ
فَمَدَّ عَيْنَ مَعْنِي سِي اَوْحِي اَغْنِي
الْعَقِبَ بَاشَنَه نَدْرَاوْ كَجَه
قَدْر لَه دِيكْن اَدِي چَلَكِسِي
مَعْرُومُو بِنِجِي دِي بِيك
دِي سِ وَدُو شَب بِيك اَرِي وَغَسَل م ن
مَنْ رَعَه كَسِت زَار اَكْبَلِك وَدَر م ن

خَيْرُ ابُو جَابِرٍ نَدْرَا نَمَكُ قَالِكِي فَرِي وَيُقَاسِي دَفَاقُ
 كَلِيه بُو كَرَك كَبِد بَغِيرِي نَه كَرَش اَوِي كَن بُو مَرِي طَيَّالِ طَلَّاقُ
 اَقَط وَا رَنه كَشَك وَا نَا زَه بَنَدِ سَمَن وَا شِيَا ز سَا بِي وَ طَرَّاقُ
 رَج وَا مَنَزِل نَدْر قُفُوح بِي رِي دِي هَمَز وَا مَرَكَن وَا مَكَان طَرَّاقُ
 اَبَر جَك دَر دُو كِي دَر اَهْلِي كَلِ بَاشِي دَر فِيشَه حُصِيَه خَا يَه شَقَّاقُ
 نَدْرَا سَرَج دَسَم سَكَا بَكَا رِي بِرَاشَفَلُو كَشِي دَر اَوَّلِ اَنجَاقُ
 جُو كَسَك بَرَكَنَا رِي دَرَا سَكَه اِي كَسِي اِي كَنَّا ن بَظَا رَه طَلَّاقُ
 اِي جِي حَمِيَه كَن اَو خَن دِي كَسَك طَاشِي حَمِيَه سَنَدَه زَرَب طَاقُ
 فَحِه كُو تَك دُو كِي دَر قِيْلِي اَبِ اِي ت كُن اِي جِي سَرَم اِي جَك سَاقُ
 اَلجَان سَا فِلَه دُو كِي اِي لَه م ن خَا يَه نُو ك اَوُر نَه بِي رِي دَر اَوَّلِ اَهَاقُ
 قُو ج اَوُر حَمِيَن طَشَق دَر سِي م ن قُو مَه وَ فَعَدَه طَرَمَخ اَو تَوْر مَاقُ
 فَا عِلَا تَن مَفَاعِلَن فَعِلَن كَسِيَه سَا فِن اِي لَه شِلَاقُ

القطعة السابعة والثلاثون في بحر السجدة المنقولة

سَا كَت نَدْرَا بَتَم كَنِي سُوْر سُوْبَلِك تَحْلِيْمُ دُرْ مَدَح اِيْلِك تَقَرِيْطَا يَسَه دَم اِيْلِك تَحْلِيْمُ دُرْ
 تَرْجِيْل اَهْلَان جَوْن اَو لَوْ قَلِق دُرْ خَوَار اِيْلِك عَا دِل دَمَك تَقَدِيْل اِيْسَه ظَالَم دِي ك تَحْلِيْمُ دُرْ
 تَنِيْع جَوْن مَنع اِيْلِك تَحْرِيْضُ قَنْدَر مَقُوْلِي اَكْرِي اِيْلِك تَقُوْج اِيْسَه طَفْرِي اِيْلِك تَحْلِيْمُ دُرْ
 خُوْب اِيْلِك حَمِيَه دِي زَشْت اِيْلِك تَقِيْمُ دِي اِسْهَار اَوِي رَمَق اَوِي خَلُو قَلِق بِي تَوْنِيْمُ دُرْ
 تَوْنِيْمُ دُرْ اِيْلِك اَسْمِي كُنُوْنِي فِي النَدَا صُوْك حَرَفِي يَانْصُو كِي حَذَف اِيْلِك تَحْلِيْمُ دُرْ
 اَمُّ الْفَضَالِ عِلْمُ دِي اَمُّ الرِّضَا يَلْجَهْلُ دِي مَقْسَم نَدْرَقِيْمَت بِي رِي جَشْت اِيْلِك تَقِيْمُ دُرْ

اصنان تكبر فارسي گردن کشتی کردن در در و بزمك سلام اسميخ بون فوج تسليم در
 تنميقه بنمخ او حسد تنظيمه نظم اندك در آغاز قلم ابتدا هم ايلك تخميم در
 مستعملان مستعملان اشبوكتاب سکا بيهادن نظميله کور بجه خوب تعلیم در

تسم تنظيمه مع التنبیق يوم من ربيع الآخر
 واقعا في شهر عام لطن ابونلوح لا الظاهر
 رحم الله من تأمل فيه ودعالي بلفظه الظاهر

وقد وقع الفراغ من تنسيق هذه الدرة البضاء وتنظيمها وتنميق هذه الشمة
 الزمراء وتزويقها يوم الثلاثاء الثاني عشر من شهر الربيع الآخر الواقع في شهر
 حوز سبع وعشرين وثمانمائة بكودة ابونلوح الحميد في حجرة لذرستها المقرية
 على ناطقتها المنقولة الى الله القوي المدعوب بها المفا القروي اصلح الله شأنه
 وصانه عما شأنه تمت تمام

نصفها الصبيان

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله العلي القوي المتين والصلاة على النبي الامي الامين وعلى آله واصحابه
 الذين شرعوا منا عمل الدين وسلكوا حجة اليقين جنين كويد ناقل ابريلغات
 وقال ابن ابيات الحسن بن عبد المؤمن الرومي احسن الله عواقبه كه روزي
 از اوقات فراغت مطالعه جزوي از لغت منظوم معروف بصاب الصبيان
 از نتائج بيان امام بدر الدين ابونصر فراهي روض الله رسمه اتفاق افتاد و در

اعجاز ايجاز آن تا مثلی رفت داعیه باطن بر آنجست باعث گشت که جمیع امتحان
 خاطر خامد و تشجید قریحه و جامد تکلفی نموده شود و مقدار پنجاه قطعه و یک
 دور با بی بعدد سیصد و پنجاه بیت بر آن منوال باوزان مختلفه و قوافی مکتونه
 متضمن بعضی از الفاظ عرب که پیرایه طلب ادب تواند بود بعلم آمد و اگر چه
 مختص آن بزرگ بغایت مستحسن و مطبوع افتاده است بحمد الله تعالی که این
 مجموع نیز از فوائد مقبول طباع سلیمه و افهام مستقیمه باشد خالی نیست
 شعر که توفیقی ای صتم ما نیز بد نیستیم که تو بر خود عاشقی ما خود نیستیم
 و چون بتوفیق ربانی از ندهیب این ترکیب و تنقیح این ترتیب فراغت میسر شد
 صواب همان نمود که این با کوره و حدیقه و فطنت و جواهر صدق فکرت را
 نصیب الفنیان و نصیب البیان نام نهاده شود و بالله العون والتوفیق و

القطعة الأولى بیده از مه التحقيق في اسماء الله وصفاته

الله رب و رحمن	فرد واحد و حکیم و سبحان
فخار و عزیز و نور و هادی	غفار و رؤوف و حی و حنان
قدوس و مهین و منصور	سبوح و سلام و بر و منان
فتاح و علیم و مالک الملک	عبار و جلیل و حق و دیان
مبدی و معید و ویر و والی	قیوم و قوی و سمیع و سلطان
وهاب و کریم و رازق و انیس	تواب و رحیم و خالق و جان
سار و حکم و قیوم یعنی	پوشنده و داور و نیکه بان
عدل و صمد و صبور و باقی	علام و عظیم و غوث و بهوان

معنی و غنی مجیب و ماجد **م** نامست و صفات پاک بزرگان
 حضرت است فلک ملک فرشته
 مصباح چراغ و جذوه اخگر
 فرقان چو نوبی نبی بیمبار
 فی است چو ظل خواله خورشید
 ریحان سپهرم زطر شکوفه
 علی است نشان علی زیور
 فضا است و جبین و تبر و قوت **م**
 زلت کنده و بهیته نهفت
 راحت کف دست و اصبع انگشت
 صندید و سیمید هست مهر
 نجف سیپه است و قرن هم جنگ
 باکانه چو غایت است و قمار **م**
 دین است جزا و دین و امست
 قسطاس و عدد حساب و میزان

في اسماء النبي م في الحديث

زنا اسماء رسول خداي در قرآن	درین دو بیت زمین بیست نام یادگیر
نبی و امی و غیت و مزیل و نعت	رسول و صدق و رؤوف و رحیم و نور و دین
نشیه شاهد و دای و مصطفی و مبین	کریم و رحمت و مدثر و سراج و منیر

في اسماء القرآن

ز نامه پیمبر که در حدیث آمد
محمد و متوکل بنی و رحمت و غیث
نویس خاتم و آنکه شمار تا عایشه
مقی و احمد و عاقب جو مایه و عاشیه

فی اسماء القرآن

ای نادر فهم معنی داده حق طبع سلیم
هم کتب است و کلام و هم مبارک و هم شفا
باز زبان و بلاغ و رحمت و ذکر و مهدی
هم دانی چند دارد نام قرآن عظیم
عهد و فرقان و همین قبل و بشری و حکیم
موعظه نور و بیانست و صراط مستقیم

فی السور التي فيها آية السجدة

سورهای آیت سجده است
اول اعراف و رعد و خل اسرا
نمل الف لام میم و هم است
شافی راست سجده اخراج
اندرو به شمارم از قرآن
مترجم و حج بعد از آن فرقان
نجم با انشقاق افرا خوان
هم در صادمه مقب ثمان

فی عجم النبی عم

نه عم داشت رسول بزرگوار
چون خارت و زبیر و مقوم ابولهب
یک بیت یاد گیر و بیکایک فرو شمار
عباس و حجر و حمزه ابوطالب و ضار

فی امام النبی عم

چهار داشت پیمبر کنیز از نیکه
صفیه ماریه ریحانه و دیگر بیکه

فی بیان کلمات تهنیت اهل ایم عم

کلمات خلیل ده آمد
قص شارب سوال و استیناف
از کلام این چنین رسید بما
مضمعه فرق موی به سرها

در جسد خلق عاقله نفی بقل
غشته و قلم ظفر و استیجا
81

قطعة اخرى

شایخ بلند و ناسخ و راسخ و پدیدار
مصر جو باد سرد و هموم و هموم گرم
غالی گران و بر و فراوان و بر و گرم
شاهد گواه و عالم و داور قضیه حکم
فوج و رفیق و رفیق فقیر و فقیر گمراه
مقیم دواج و فرشت و بساط اخراج کسره
مجبور زور دیده و مشر و شادمان
قفای سیم دزد جو طار کسره بره
و غد و نیم و سفله شیخ و ضنین زفت
معنی غنی کننده و غنی تو آنکه ی
سبروت آنکه هیچ ندارد سید سید
مهل و درنگ میکنم بهمیم بگو خبر

قطعة اخرى

رو به یار است و معاونت یاوری
منقبت فرزند و منصب بر بنده
ناس و این مردم و ضامن دیو
بهم و صحت نن درستی صفت سزا
غشم بی دای حکومت دآوری
سلطنت شای و رفعت برتری
شیطنت دیوانگی غنی پیری
سقم بیماری محاف لاعری

افرق انگس که نداند هیچ کار
رخ رشک و دمع آنک و فیه مشک
فایخت اغاز و فافسرافاز

افرق و مسلوب مدد سر سری
رخم بندار و زحمت سروری
ختم یا بان فایست انگسری

قطعه آخری

خاست و فیه پیش و معزین عمل بره
انقع کار و غیب غراب و غداق زان
ملکود و مکاره جبه بود میل و سرمدان
سطل کشف لکن و طرف باردان
شکوه است مشک کوجک و شن کره و جان
فطرس بتک و مطر قه غایبک شفره کار
مد یوش و یوش رفته و مهر ارغزده کوی
طرفه شکفت و طرفه بود مندره
اخر و شبانه و جار است جای کرک

مفتوش سیم ناسته دینار بر بره
خطاف دان بر شک خفاش شب بره
قاروره شیشه باشد و بشووه خنبره
جلف است خم خالی و خلات توبره
انبان فطره جای شکر جله قومه
منقاش موی جینه و موسی است استره
عیان و بی همی کس و ضحکه مسخره
غرفه چهار طاق و هو شرفه است نکره
معهد جور و مندر و بل جسر و فطره

قطعه آخری

جیل است غوب و فیه است زشت
عماد است گریست عجم و دود
منش بر سنده و آفتاب
جماد اخچ نفاید و فیه شاع
شید بناء بر افراشته

رمق باقی جان طبیعت سرشت
نظی دوزخ و فیه و فیه زشت
مخوسیت کبر و گنبد گنشت
بنات اخچ می روید و زین کشت
خشب غوب و طین فلین دان کشت

قطعه آخری

قله و فیه سر بود هر دو
ناظر و عجمه چشم و هدیه
منکب و عطفه و ش سامه کوی
مکمل و صدر و بلده و جوشن
وزر آمد بنه و وزیر کنه
ساعده و میر فایست با مالض
بنیه ترکیب و خلط امینش
زانی فسون کر و طبیب بر شک
قیح زشتی و خری رسوای
فایده میوه است و نای میو
خشم و دشت و دانه
برمه و منقعت صیدانه
کوره شهر و محله باشد کوی

بلده و بلجه فیه و ابیر
شعر موی و ضفره و ان گیسو
وجه چون معرف و مختارو
سینه و بالاد عضد بازو
از رشتت و جاعده بهلو
ارزش و وارن و کوی زانو
دیدن و دین و داب و عادت خو
دخود و دمدود و دارو
حسن خوبی بود حسن نیکو
قب خرماد و فوخ شفق الو
جب جاعت میکشید جاردو
دیک سنکین و جمره است سبو
سور بارو و جمره بارو

قطعه آخری

افاده فائده دادن سوال پرسیدن
عطیست دولتی و مفتی بود بی رو
وجه روی شناس و وجهه پیشانی
عظیم بزرگی و عظم سخنان و عضو اندام

مخاوره سخن است و مجاوبه پاسخ
لسان زبان و هنک کام سخن کونه رخ
عصب نیست قدم پای و نوبت جوج
مبارکت جویمون مجسته و فیه

قطعة اخرى

قطفہ آخری

بادشاه

قطعة اخرى

قطعة اخرى

سخی زاد و فرج شاد و وحید و منفرد تنها
سری مهر شری پیشه نی پال و قی برسان
غضب خشم و عصب پی و دان و عرق و عرق
سخا رادی سخا اند و لعب بازی لعب اند
بری خان و ثری منلس بری الساجد و رازید
جواد ایرنجی خشنده باشد المعی صاب

خلیقه گشتی ز رفت یومی زورق کوچیک
لبوس ولبس تن جامه در اینست خلق گشته
نقل چون مغم و غم غمت سنی دان بده
نقل رفت صوان غنی که بندند اندرو
کیج وکیج هم پیر معانی دست در گردن
فرازه و مهمه و دیومه و مومانه داویه

قطعه آخری

اصفر و فاقه چه بود سخنند
صبوه بود میل صبا باد شرف
ظلمت و ضو تیرگی و روشنی
قدح نگویش بود و قدح تیر
نفی و دعا را ندن و خواندن بود
فی غنیمت بود و سهم و بخش
روح بود راحت و روض جان
عارض و غین ابر بود عین چشم
اشرف بر رفت سما شد بلند

قطعه آخری

رجلست پا و راس سر کجید جان و جگر
لذت مهره عوبت بزه هفوف مخطا دشت

تقصا کرده بند خیمات و خلق انگشتی
بلق قبا منطق ردالم استین زرا نخله
خمره زن ازاد خمره داست حبلی جامه
اخر است و اوست و احرار اندن فرمان بود
حجرت سیرت چشم و عورت بند و غیرت رشک
عذب و فراتست با خوش و غم و نسل بسیارم
انتم شمام چرایان کی این کجا
القاب اعراب عرب آمد بهار اندر سخن
اسباب منع صرف را خواهی که دانی هست نه
عدا و صفت نایب و ترکیب است و جمع و معرفه

قطعه آخری

چون محبا با محاکم است از رم
صلب سخت و رنجو باشد و سخت
چار محاسبات دار سزای
وصل دان بندگاه ارب اندام
خون بدی و بدی بود بی شرم
خشن آمد درشت این شرم
هر گدی و هار باشد و گرم
وصل پیوستن و بریدن صرم
الیه و صرم چیست دینه و جرم

قطعه آخری

ربو خفتن بر سینه و نفوس قیام
تلا و مدح و تجو افرین و نفرینست

مباح و غیر حرام سخت و غیر حرام
جنباست جدایی نیست است سلام

صلوة هست نماز و صلوات بخششها
 قنایه دینیه نان و نبات نوشه جو زاده
 قدیر بخنده و دیک و همیط بر یابی
 شمول و قهوه و صهبای و خند ریس گیت **م**
 حصان نر مکه مادران و مهره گره
 همول بار کن و کسعه هر بعیر شتر
 قنات ریح بود نیزه و سنان سر او
 قنیر و سانج و بارج قنید و نا ط صید
 ضحاست جاشکله و صبح بام بارجه دوش

قطعه آخری

خیر نیکی خیر اکا هست
 مرقله منیر است و معنی جای
 سجد دلو و فرجه اول آب
 طول فضل و طویل هست دراز
 سرعه تجیل و لبث و مکت در
 مرتبط اصطبل استوانه سون
 متصف نیمه است سنج آخر

قطعه آخری

تصور آمده بیجاری و ضایر کنند
 بضاعه مایه و بضع است فرج و بضع چه اند

جو صبح و مغفرت و عفو رحمت آمرزش
 آن خبر بود اسطوره چیست افسانه
 طراز نیر علم دان و زنجیر آرایش
 اخیده اسپر جو عانی طلیق بگشاده
 قند خیار و سقا خار و خلفه و کارش
 علیم و عالم ضد جهول جاهل دان
 شریف صدر بر ترک و لطیف نیکو کار
 وکیل کار کار و قبول پذیر فتن
 لعل بولکه بود لیت کاشکی بودی
 و تیره و زر و نتره و دلاص زره
 خدای و خدعه فریب و قرار و صبر تنگ

قطعه آخری

و جل نرس و خجل نشوید باشد
 سنج دد کلب و سک سوز گریه
 کینانه تیر دان و نصل بیکان
 نصاب اصل و عنایه جار کوهر
 رواق ایوان بود مشکات روزن
 آرزو روز و منج و ریل با هم **م**
 خود دلو و دیرسمان و چشمه و چاه
 و جل نرس و خجل نشوید باشد
 سنج دد کلب و سک سوز گریه
 کینانه تیر دان و نصل بیکان
 نصاب اصل و عنایه جار کوهر
 رواق ایوان بود مشکات روزن
 آرزو روز و منج و ریل با هم **م**
 خود دلو و دیرسمان و چشمه و چاه

بصل چون غصص و گران و با تو م
 رطب خرماء تر عذاب سجد
 بود تفریط بسودن چو اطرا
 خلق خوش فوکی جایک دمت تو م
 پیاز و کند نا و سپر باشد
 عنب انکور و بین انجیر باشد
 وی تفریط چو ن تقصیر باشد
 نزه خرم و عین دلگیر باشد

قطعه آخری

شیء جز است اسم نام بود
 چشمه و آب که دوات زره
 آب چو بایست باب در باشد
 بکره و غدوه بآمد او شفق
 به وصفه است ستم عرش جو
 قصه افسانه است احد و نه
 نیران آفتاب و ماه و مهلا
 افسه باشد عتاد اذات
 خطوه کام و خطیه ضد صواب
 آنک دارد زبان چو ن شمشیر
 ذات هستی مراد کام بود
 عین و غین قاف و نون لام بود
 والد و امی ام مام بود
 سرخی و غرب و ف نام بود
 سده درگاه و سطح بام بود
 چون حدیث و قصص کلام بود
 ماه نو بد ز ماه نام بود
 ساج اسب فراخ کام بود
 ذله خواری ذلیل رام بود
 در سخن خاطر خسام بود

قطعه آخری

جو محمد محمد ننا و مدح بستودن
 در اینست شعور و غنور دانستن
 سعادت است و و شایب جو غم سنی شتاب
 حجاز و وطن و مذمت بود نگویند
 فراز و تحت و تقصیر شمر نیز و مهیدن
 حذار و خوف و خطر ترس و مرین بسیدن

نام

تا مل است و تدبر ویت اندیشه
 غمیس و فیل و بیت و کنبه جم سپاه
 قمر عست با هستگی بنوشیدن
 قتال و یاس لقا چنگ و جیش جوشیدن

قطعه آخری

سین است فرس و و اخجه دندان و فم دهن
 شیان و شرح و صبیحه جوانان و کوز کان
 مجد و دینک تخت و وود و است دوست دار
 رخص جامه شوی مغنی سرود کوی
 مقام هرچه میان و ذرافع موج
 بدره هزار باشد و قنطار چیل هزار
 جوهر جو دبیاید و باد یگری عرض
 میرجل نوید مطحه کفگیر و فور جوش
 دوحه درخت غصن و و طیبست شاخ تر
 زبداست ضحك و مسکه و شیراز قیرین
 فسطاط و شهر رب درش دسکه کلاه
 قله سبوی مهر حتم سبوی سبیر
 میرماه نبل تیر حنینه بود کمان
 کیوه یاس و طهر کهن دان قنبر نو
 زرزور سار جاره مرغ شکار کن
 ناقر و مور و نافر و چنگ و خصام چنگ
 جتمان و جرم عرض جو عویا بود بدن
 اشمط و موی قنفرش و شعله بیره زن
 عنقود خوشه باشد و سفور باب زن
 فیتق درود کمر بود و چوب سا سفن
 کشت فلک و جاریه فلس و سبب رن
 اوقیه جل درم بود و رطل نیم من
 نوعت و جیش و کونه و اسلوب ضرب فن
 خم رقتن است خانه خم و خایه است
 مانند مرج و مریخ و مریخی بود چمن
 در صریف و تخ و حلب لب لب
 قریه است ضیع دبه و عطن جای چون طن
 مسرج جریع دان بود و شمع لکن
 به جاس چون عرض مقدت سپر چین
 اکلیل ناج و کله کله درج بر طن
 زرق سپید باز حریف است که کدن
 حابور مجلس طرب و محفل انجمن

فینه کنیز مطربه رقص پای کوب
 مدمن شراب خواره و زمار نای دُن
 اشرب بنوش بله بان عیقل بیا
 اشراف بنوش کل تو بخور اشراف برن

قطعه آخری

جمل نر و شتر و ناله ماده نقص نزار
 شمله نیز و است و طلیح مانده ز بار
 شمار دود ده و حجه بیشتر ز جهل
 شنید و شنید صد است دویست سحر هزار
 کفام بند دکان و عقال زانو بند
 جو خود ج است بخاری و ضیق و نوح نوار
 هو به هست هوید و لیه بشما کند
 خشناس برین خطام و زمام مفرود و مهار
 قییل بیشتر ک هست لک بیان در دیک
 روید مهمل ده و هاه کپه عات ببار

قطعه آخری

صعب دشواری و نیر آسانی
 کل و خط است غصه ز زانی
 جنة تن شدن گوشه دهن است
 چون چین نیمه ز پیشانی
 جیفه مردار و حیف بی دای
 خیفه تر است خفیه پنهانی
 صیف یک کوه صیف تابستان
 ضیف مهمان ضیافه مهمانی
 غله دان تشکی و علت ریخ
 چون رقاعت دعوت تن آسانی
 راحت و استراحت آسایش
 انزعاج و قلق پریشانی
 عید جشن است عود بهر گشتن
 عجم اخیه هدی قر بانی
 بهر سرما بهر دنگر بود
 و حل کل مطرات بارانی
 داعی و کین و زکی ز نیرک
 ذهن و فهم و غباوه نادانی
 انم و جرم و جناح و زله کناه
 خاطی و مجرمست چون بجانی

ندمه حرفه ندیم مع کاسه
 ند به خواندن ندم بشیانی • 87

قطعه آخری

ذیل بود دامن و ردن استین
 فروه و شجاعت فنک بوسین •
 معدن و جوهر خود داد و ستم
 ظعن سفر کردن و ضیق استکین •
 طوطه خودش خلب و خنکال مرغ
 زرقه بود چینه غرض حبس چینه •
 کبد ند زین و نقره جده چیت
 پاردم و پالاشک سرچ زین •
 خل بود سیرکه و غل است دوست
 ضرب زدن دان و ضرب انگبین •
 غم نمودن بس و چشم و لب
 غم جو نادان و فطن دور بین •
 جوف در و نیت و سما آسمان
 وسط میان ساهره روی زمین •

قطعه آخری

خر نیست متاع و سوق بازار
 عقیان زرو مشتری خریدار
 جلیاب رداء و مریط چادر
 دینه کلاه و عمامه دستار
 سربالاهو مجو سرا و یل
 پیراهن و مقنع است شلوار
 مغلاق و سیمو چیت فزاک
 تنگ است و جزام و قود افکار
 عقد سک و شیل حجه و شیر
 فهد و ضیع است یوز و کفتار
 عقر است و نهاد عامه آباد
 بنیان جو بنا حداد دیوار
 اقطاع و ولایت و عمل کار
 مملوک ربعی ز عجم سالار
 قنک کی و کی دلاور
 بنیان جو بنا حداد دیوار
 طیب خوشی و کثیر بشیاد
 عجم است حرام و میده مزار
 عجم است جو منع حجر سورخ

عدو است دویدن و تلف نک **و** جری و خب است و سیر رفتار

قطعه آخری

اذن گوش و اذن دستور و ازان بالک نماز	مسکت یجاری سائل کد احاطت نیاز
قفر خالی رفی جری فقر و رویشی بود	خور و غایت جایی بست و است چون بویه فرار
ماسد و عریس و غیظه جایی شیر و سید کز	دب غریس و نعلب غریز بر رویاه و کماز
نهاد سب دان بلند و سبب باشد کام زن	ضامه و سلب جوی خوب است باریک و دراز
عزم دل بر کار بستن عزم هشیاری و جد	کوشش است و سبب بخشش شیب بری و عزم

قطعه آخری

صبی کو دکن بود بالغ رسیده	جوب با قل طار د آن سبک دمیده
بقا پابندی ابقا و از رم	انیر آرام دل شارد رمیده
جلال او کی فرقت جذای	مقیم و مطمئن است آرمیده
رزیت رنج و بوس بنده سختی	ترج غم ممکن محنت رسیده
تجار و فخر و خند اصل مردم	محبیه خوی مجبول آفریده

قطعه آخری

سوار دست ابرنج ابریز و زرد مردم	جید روی نیک است و بدناقص چون زاهد
چون ارباب است جدل نفی مسرت جری	کرب کایت خزن و هم چون بت و بلال غم
صدق و صداقت راستی و دوستی دوستی	مقت و بغضاد شمنی ضمیم است چون دیو ویا
خلوات شیرینی مراد و بناغت ناخوشی	سلوی غسل بلوا بلا شگوی کلاه و بزم دزم
زبه قضیب و بدب آبر و مجار مردم آن ذکر	بطن و خند زان و شکم اخمص بود زیر قدم

قطعه آخری

بذر کشتن حصار و حصد درو	حنطه است شعر و گندم و جو
قرض وام و قریضه شعر بود	خیاله دعوی ندب جور و حق کوه
ذروه بالا اخصیض دامن کوه	نجد جایی بلند و غایت کوه
خفت و نماست ماه راد رشت	چون شعاع آفتاب راپرتو
دهری دیرینه دامن عقی کهن	جو نظری و جدید تازه و نو

قطعه آخری

شریعت رده دین ملت آمد کیش	بغاد و وری من بعد قبل از پس و پیش
چو خیل و نایق و عدم و خصاصه درویش	خلیل و عایل و عافی و مقفی درویش
جنب دوزخ و غریب بی شهر است	رفیق یار قریب هم اقرب خویش
رضاب آب دهان و براق و عصب و جو	غراشیر ششم طره خمیر و لظ سیریش
مجده دهره و نعلال میسم آهن داغ	بهیمه است جویجا سوز و مینخ و پیش

قطعه آخری

غبه و مصطفی بگزیده	مرتضی و رضی پسندیده
رحم بخشودن و رحم خویش است	رحم را ندن و رحم نقریده
قطن پنبه و مقنس بر ششم	عین منقوش بشم و اخیده
زند عود است عطر راج بوی	اسن ابی رظم کردیده
بمراست و بصیرت بینی	عدوه چون سیاهه دیده
صفا و جست و نقد بگزیدن	ملقط چون لقیط بر چیده

شصت صاعست و شصت صاع چهار مد و موزون بود بسجید ه

قطعه آخری

عناست خشم و دلاست ناز	سری است کرسی و سیر است راز
کبر دان بنزری صغر کوجکی	عزیز است پهن و مطول دراز
خبت دیر آهن براده است ساو	جراز است بولاد و مفراف کاز
عصاف غیر دمندی و عقل هوشت	غبی که هست غنی بی نیاز
بذ است شیرین و ذراعت کند	جو میکال و پیمان و باع باز

قطعه آخری

نر باز من فلک جور فیه است آسمان	قطر و رجا کمان و مجره است کهکشان
اولی و عاجلست و معائن این جهان ولی	دار السلام نام بهشت اجل این جهان
اس و اساس قاعده جو سق و جویج کوشک	دمنه نشان دار و و صید است آستان
فجد و فجد سخت دلیر و جسور جنت	فارس سوار باشد و فارس بکام جهان
امر و مثال و حکم جو فرمان و شان کار	توقع دان علامت سلطان رقم نشان
حافی برهنه پای خفی مهر بان شمر	جانی جفا کننده و خانی بود نهان
بیت الکر و مر باده ابو شایق سرود	ضیفن طفیل هست مضیف است مینان

قطعه آخری

عرب راست ده تیر هتکام میسر	بشر تب بشوایا مری و عاقل
جو فذ است توام رقیب است ناک	جو غلس است نافرین کاه میل
معلی است هفتم سفیج است هفتم	منجش نه هم دان و و غداست سیافل

فی اسماء ائمه الطیر

89 بود مرغ رایت برای پسر
بشر تب بشوایا یکد کمر
قوادم چهار و میناک عمان
ابا هر خوانی کلاه بر شمر

فی اسماء لیالی الشهر

مهی هست سی روز هر سه سبزل	نهادند نای خوان تا باهر
غرر چون گذشتی نفل را شماری	شع چون سر آید عشرت گشت حاضری
ز بیض درخ چون گذشتی ظلم دان	قنادس چو دود دای محافت عاش

فی اسماء البروج

زبرج اگر بیه سی بوسه بکویم	عمل است و نور جو ز اسطران و شیر خوشه
ز ترازو و ز عقرب بکمان و جدی بگذر	جو بدلود در رسیدی تو ز حوت ساز نوشه

فی اسماء الشهور بالعربیة

چون محرم بستر آید پس از آن	دو رجب و دو جماد است حقیقت نه محال
رجب و شعبان آنکه رمضان و شوال	مه ذی القعدة و ذی الحجة بود آخر سال

فی اسماء الشهور بالسرائیة

آذر و نیسان ایارت و خزان و موز	آب و ایلول و دشتین و د و کانون و شاپ
--------------------------------	--------------------------------------

فی اسماء ایام العجوز

عنت ایام عجوز ای سرور دانا سه روز	ز آخر ماه و شاپ از اول آذر چهار شمار
ضن و ضنبر است و بزم است مؤمن	مطفی و الحمر است ملک الطغر هفتم در

در وفق چهار اندر چهار

بَنَظْمُ بَشَوُوقِي جِهَارِ اَنَدَر جِهَارِ
 خُدَايِ وَاحِدِو شَبَاهِ مَادِي نَقْصَانِ
 بَرُوجِ كَوَكَبِ سَيَّارَه رَنَكِ مَهْرَه نَدِ
 جِهَاتِ رَا چُو شِنَاسِي مَنَاجِ رَا شِمَارِ
 بِكِرِه نِمِه مَاهِ فُصُولِ سَالِ اَنَكِه
 بِيَادِ كِرِ ز لَفْظِ حُسَامِ اِيْنِ مَعْنِي
 بِهَمِ نَادِرُ وُ لَفْظِي چُو لَوْلُو عَمَّانِ
 بُرَادِرَانِ شَهْ مَصْرُو بَابِهَاءِ جِنَانِ
 شِمَارِ خُصْلِ كِه نَرَادِ شُومِ دَادِ اَنِ
 دُوصَفِ بِيَارِ ز شَطْرِ نَحْ قِسْمِ رُوحِ بَدَانِ
 اَصَابِعِ كَفِ اَيَّامِ عِيدِ بَا قَرِ بَانِ
 بَفْهَمِ كُوشِ كِه فَهْمِستِ ز يَنْتِ اِنْسَانِ

و صورت هه اجدول مع الاعداد التي فيه

خدا	شبهای	برادران	بابهه جنان
بروج	کواکب سیاره	مهره نند	شمار خصل
جهات	انرجه	دوصف	ارواح
نیمه و ماه	فصول سال	اصابع کف	ایام عید باقر بان

نسخه معجون اسقف

تَرَبْدُ و فَلَظِ سَيَّاهِ و فَا قَلَهْ سَقُونِيَا
 نِمِه مَثَقَالِ سَبَّاسِه بِيَارُو ز جَبِيلِ
 وَا ز شَكْرِ رُجِ و قِيَهْ جَمْعِ كُنْ بَا اِيْنِ عَهْدِ
 كِرِيكِ مَثَقَالِ اَز مَهْرِيكِ اَكْر سَا زِي دَوَا
 بَا قَرِ نَقْلِ دَارِ جِنِي اَمَلَهْ و جَوَزِ بَوَا
 بَا عَسَلِ مَجُونِ اسْقَفِ سَا ز اَكْر بَا يَدِ تَلَا

رباع

اِسْعَافِ بَرَادِرِ دَرْنِ حَاجَتِ بَاشَدِ
 بِرُسيْدِنِ بِيَارِ عِيَادَتِ بَاشَدِ

مالك جو خداوند و جليل است برك
 سید مده و مهري سيادت باشد

رباع

نَيْتِ اَمَدِ ضَمِيرِ اَنَدِ يَشْتِه مَن
 سَحْ و سَهْلِ و عَسِيرِ شَوَارِستِ
 فِكْرِستِ و تَنُوقِ خَاطِرِ
 اَبَدِ اَوَّلِ اِنْتِهَا اَخِرِ

قطعه اخري

شَبَابِ و كَوَكَبِ و نَجْمِ اَسْتِ اَخَرِ
 اَرِيكِه نَحْتِ بَاشَدِ اَيَكِه بِيَشْتِه
 قِعَادِ و عَرَسِ ز وَجْهِ صَاحِبِه زَن
 اَخِ و اَخْتِ اَسْتِ عَمِّ و خَالِ مَعْرُوفِ
 چُو مَهْرِ مَاسِ و ضَبَارِمِ قِسُورَه شِيرِ مَن
 خَلِيلِ و خِدَنِ مودِ و دُودِ و دُويِ دُوستِ
 و رِقِ سِيمِ و و رِقِ بَرَكِ و فَرَقِ تَرَسِ
 حَديْدِ اَهْنِ خَمَاحِنِ هَسْتِ سَكِي
 بِيَاضِ و طَرَسِ قِرَاطِ اَسْتِ كَا عِذِ
 عَطَا خَشَنِ قَطَا بَاشَدِ نُهْنِاِيْنِ
 طَفَرِ پَرُو زِي و طَفَرِ اَسْتِ نَاخِنِ
 جَلَبِ بَرَدِ دَنِ حَلَبِ دُوشِيْدِنِ شِيرِ
 سَمْنِ كُوفِ بِيَهِي سَمْنِ اَسْتِ رُوحِ غِنِ
 سَكِه بَاشَدِ بِيَدِ و سَكِه مَسْتِي
 چُو مَغْرِبِ بَاخَرِ شَرَفْتِ خَاوَرِ
 عَذَارِ اَفْسَارِ دَانِ و تَاجِ اَفْسَرِ
 خَلِيلِ و سَيِّدِ و ز وَجْهْتِ شَوْ مَهْرِ
 چُو اِيْنِ اَمَدِ پَسَرِ بَنْتِ اَسْتِ دُخَلَرِ
 مَقْصُورِ و لَيْتِ و رِيَا لِ و غَضَنْفَرِ
 لَدَه مَرَادِ و كُفُو اَمَدِ بَرَا بَرِ
 نَضَارِ و عَسِيْدِ و عَيْنِ و ذَهَبِ زَرِ
 كَنُوزِ سَا زِي نَكِيْنِ صِيَاخِ زَرِ كَمَرِ
 كِتَابِ و سَفَرِ ز بَرِ و قِطْدِ و فَنَرِ
 و عَاطِفِ و و غِي قَرَبِ و جَرَبِ كَمَرِ
 غَنُوقِ چُونِ چِيْدِ كَمَرِ دَنِ جِنْدِ لَشَكَرِ
 يَدِ اَدَسْتِ و نَدَا نَرِنْدِ عَسَرِ
 حَيَا شَمْسْتِ و بَارَانِ جَنِي كُوفِ بَرِ
 بَلَسِ اَنجِيْرِ دَانِ سَكِه چُو سَكِه

منیة من عده برك و منیه **م** ن مژد و ربط بستن ریط جاد ر
ناب و ماورج و نار را نام **م** ن یقین خاکست و آب و باد آذر
ملوک ملک و جان و روم بودند **م** ن جو خاقان و جو فغفور و جو قیصر
بود مصر و مدینه شهر ابویه **م** ن حصار و حصن و دژ اقلیم کشور
ضریح و اخی و اطر و شرو اشم که
فنا پیش سراسر ساعت میانش
صدام شاعر از معنیت ساه
زهی قادر سخن الله اکبر

زعی

آغاز حکایتیم با ختام رسید
این نامه که نام صاحبش باقی باد
تت نام

بسم الرحمن الرحیم

چنین گوید ابو نصر فراخی **•** حسد عافیه **•** و عطف حاسده **•** ما حرکت الشمال النخل
الذقیق **•** و حرکت الشمال النخل الذقیق **•** که صبیان را پیش از تعلم لغت عرب **•**
با شعار بارسی رغبت افتد **•** و چون خوش آمدن شعر مدح طبعی موزون را **•**
عزیزست **•** و تعلم لغت کلید همه علمهاست **•** قدری از وی شعر کردم **•** و در
تالیف آوردم **•** تا خوانندگان او را بی تکلف یاد گیرند **•** و چند بیت که ضابط